

ÚJ

KÖZNEVELÉS

ÉRTÉKTEREMTŐ OKTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ HAVILAP

70. ÉVFOLYAM / 6. SZÁM | 2014. JÚNIUS

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

MOZGÁSRA NEVELÉS,
KÖLYÖKATLÉTIKA
PROGRAM,
NETFIT

KIRÁNDULJUNK MAGYARORSZÁGON!

SZERELMES FÖLDRAJZ,
BORBÁS MARCSI KERÉKPÁRON,
ÚRBÉLI HELYSZÍNEK

FREKOT ERIKA

„AKI VELEM JÖN, ANNAK MINDENT
VÉGIG KELL CSINÁLNIA”

Frekot Erika képei

Vadgesztenye bomló levele (Vácrátót)

Boglárkalepke kakukkszegfűn (Kiskunság)

A Balaton madarakkal

A Szent Gellért kápolna a Borostyán-kúttal (Bakonybél)

Fűszerkert Somogyváron

Egy korty

Duna, Tisza, Balaton

Balatoni Kinga Cecília főszerkesztő

Egyszer megkérdezték tőlem turisták: már csak egy szabad délutánjuk van, de sok mindent nem láttak még, mit ajánlok nekik megtekintésre. Menjenek el a Széchenyi térre, álljanak meg a Lánchíd pesti hídfőjénél, és nézzenek körbe – mondtam –, abban benne van Budapest esszenciája.

Gyakran sétálok a pesti rakparton, nézve a csodálatos budai hegyeket, vagy megyek fel a Várba, ahonnan belátni fél Budapestet. A Halászbástyánál minden külföldi arra vár, hogy a rá kerülő egy-két percben gyorsan vethessen egy pillantást erre a gyönyörű fővárosra, készítsen néhány fotót, én viszont a budapestiek teljes nyugalmaival nézek rá a városra: itthon vagyok.

De értékeljük-e, ami a miénk, ami mellett mindennap elmegyünk, amit mindig láthatunk? Ismerjük-e annak a háznak a homlokzatát, ami mellett elsietünk vásárolni menet? Megnézzük-e a lámpaoszlop csodás ívét? Elidőzünk-e egy szép régi bejárati kapunál, egy házsarokba beépített szobornál, felemeljük-e fejünket, hogy díszes cseréptetőket fürkésszen szemünk? Ugye, nem nagyon?

Olykor fényképezőgépet ragadok, és azon keresztül nézem a várost. A kis kereső nagyra tudja nyitni a világot, ahol élünk: feltűnnek apró kis részletek, melyet rajtunk kívül talán már minden turista észrevett, és ott őriz egy képen.

Gyerekkoromtól kezdve majd minden nyáron egy hetet a rokonoknál töltöttem a Tisza partján. Kertés ház, friss levegő, ártézi víz, húslevesben házi tészta, paradicsom ízű paradicsom, kamra-hőmérsékletű görögdinnye, ugatás, hápogás, bégetés – így nyaraltam. Olyan idillinek tűnt.

Idővel jöttem csak rá, hogy amíg én nyaraltam, addig ott nem állt meg az élet: a földdel foglalkozni kell, az állatokat el kell látni, akár tél van, akár nyár. És ami szépnek és adottnak tűnt, azért nap mint nap tenni kellett: a jóízű kacsasülthöz a kacsát fel kellett nevelni, a tészta attól volt olyan sárga, hogy a tyúkok kukoricát kaptak, a zöldpaprikát sokat kellett locsolni, és a díszpárnákat, amik a ház ékességei voltak, hetekig varrták Mátra hímzőfonallal.

„Ezt egy városi lánynak is meg kell tanulni” – mondták, és elém tették a kopasztani való csirkét. Hát mit mondjak... megküzdöttem vele. És a csigatészta pödörgetésével is. Azóta, amikor csak csigatésztát eszem és a kanalamra kerül 10 darab, áhítattal eszem: ez legalább kétperces munka.

Vidéken megtanuljuk: az ember ura, de szolgálója is a földnek. Arat, de ahhoz vetnie is kell.

Mindannyian várjuk a nyarat és a pihenést. Van, aki a nyüzsgő városi lét, a neonfényes irodák és a sokszor feszített tempójú hétköznapiak után két hét teljes nyugalomra és természetes napfényre vágyik, keresi a wellness szállodák kényeztető programjait, vagy eldugott vidékek romantikus, andalító közegét; mások a szótlan, csöndes, elméleti munkavégzést kívánják felcserélni aktív szabadidős programokra egy hangos, életvidám társasággal.

Van, amikor az állandóság ad nyugalmat: vissza-visszajárni az egykor kedves helyszínekre, máskor az újabb és újabb városok, vidékek felkeresése tölt fel minket élményekkel és ad újult erőt a hétköznapiakhoz.

Kedves hely számomra a Balaton a maga tömény sztereotípiáival: lángos Széplakon, főtt kukorica Lellén, séta a füredi mólón, hekk és hattyú (előbbi rántva, utóbbi úszva), tömött strand, úszógumikkal rohangáló gyerekek, pingpongozás a felforrósodott asztalon, tollasozás enyhe szélben, strandröplabdázás a homokban, és az utánozhatatlan hang, ahogyan a víz a köveknek csapódik.

Most mégis azt tervezem a nyárra, hogy olyan helyeket fogok felkeresni, ahol még nem jártam, meglátogatok olyanokat, akikkel régen találkoztam, és többet fogok mozogni.

Mindannyiunknak pihentető, élvezetes és vidám nyarat kívánok!

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Balatoni Kinga Cecília: Duna, Tisza, Balaton

AKTUÁLIS

SZAKTANÁCSADÓI LÁTOGATÁSOK

- 3 Szaktanácsadók beszámoló a próbálátogatásokról

ÚJ GENERÁCIÓS TANKÖNYVEK

- 6 Környezetismeret 1–2.
8 Szakiskolai közismereti kísérleti tankönyv 10.

OKTATÁS-NEVELÉS

- 10 Erasmus+ program 2014–2020: Exkluzív interjú Andrula Vasziúval
12 A finn oktatás jelenlegi helyzete: Őszinte beszélgetés Jukka Gustaffsonnal
14 Önkéntesség: egy feladat, háromféle tapasztalat

VAN ÚJ A NAT ALATT

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

- 18 Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (NETFIT)
20 Kölyökatlétika Program
22 A sportra nevelés művészete

A HÓNAP TÉMÁJA: KIRÁNDULJUNK MAGYARORSZÁGON!

- 26 Frekot Erika: Módszerek és titkok a természetjárás közbeni tanulásról
31 Borbás Marcsi: „Merjünk felfedezők lenni”
34 Szerelmes földrajz – Hollós László televíziós szerkesztő-producerrel
37 Geológiai látnivalók – Környezet a szabadban

VÉLEMÉNY

- 40 Aczél Petra: Nemetérképétaj
41 Balázs Géza: „Ki gépen száll fölébe...”

A MI VILÁGUNK

- 42 Kék Vonal
44 M2 – nyári műsorok és közönségtalálkozók
45 Évfordulók: Június
46 Programajánló
48 Iránytű: Közlemények, hírek, pályázatok

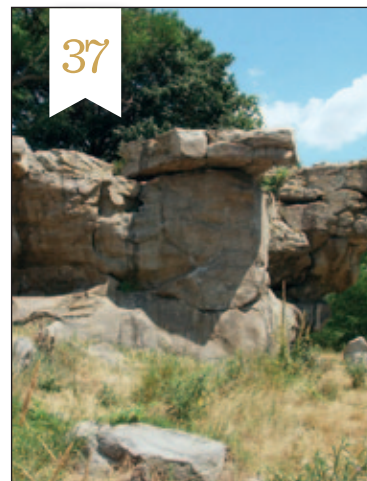
6

22

37

Felelős szerkesztő: Pálfi Erika • **Főszerkesztő:** Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Gloviczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs
Szerkesztő: Indri Dániel • **Layout tervek:** Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Pattantyus Gergely • **Olvasószerkesztők:** Dobos Zsuzsanna, Gyimesné Szekeres Ágnes, Juhász Zsuzsanna • **Megrendelés/hirdetés:** Takács Brigitta, Telefon: (06-1) 235-7220, E-mail: kiado@ofi.hu
Felelős kiadó: Kaposi József

Szerkesztőség: 1055 Budapest, Szalay utca 10–14. VI. 644., Telefon: (06-1) 235-7276, E-mail: koznevelas@ofi.hu, Internet: ofi.hu/koznevelas
Kiadja: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet • **Nyomda:** Séd-Nyomda Kft. (1037 Budapest, Montevideo u. 9.) • **Terjesztés:** Magyar Posta Zrt.
Előfizetés: az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet címén. Az Új Köznevelés lapszámaikat minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja.
További példányszámok rendelése, illetve egyéb megrendelések esetén egy lapszám ára 600 Ft • **Címoldalon:** Frekot Erika (Fotó: Nagy Gábor)
Fotók: Europress Fotóügynökség
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 3 ív • **Készült:** 4500 példányban • **ISSN 2064-0625**

Minden látogatás egyéni

Nyitottak és érdeklődők a pedagógusok

Szöveg: **Pintér Balázs**

Szaktanácsadói munkája során alsós tanítókat látogat **Mermeze Klára**, a Szigethalmi Széchenyi István Általános Iskola igazgatóhelyettese. Tapasztalatai alapján a pedagógusok nyitottak, sőt kifejezetten érdeklődők az új típusú tanácsadással kapcsolatban.

– Hogyan fogadták önt szaktanácsadóként?

– Az iskolák vezetői és maguk a pedagógusok is nagy örömmel tekintettek a látogatások elé. A vezetők igényelték, hogy visszajelzést kapjanak az intézményben dolgozó pedagógusok szakmai munkájáról. A tanítók pedig elsősorban azt várták, hogy a napi gyakorlatban végzett munkájukat megerősítem, vagy korrekciós segítséget nyújtsak számukra. A találkozást persze némi izgalommal várták, sőt, néha bizonytalanságot is érzekeltem, ez azonban természetes, hiszen új típusú eljárásról van szó, egy külső szakember megjelenéséről. Mindezeket azonban már az első személyes találkozás során sikerült oldani. A pedagógus érzi, hogy a szaktanácsadó olyan szakember, aki segíti az ő szakmai fejlődését, és megerősítő szemlélettel fordul felé.

– Hány pedagógusnál járt eddig?

– Az elmúlt hónapokban mintegy húsz alsós tanítónál tettem látogatást. Mindannyian szívesen beszéltek eddigi szakmai tevékenységükről. Az óralátogatásokat követően megbeszéltük a látottakat, az esetleg kevésbé jól működő területekre vonatkozó javaslataimat pedig nyitottan fogadták. Úgy tapasztaltam, a látogatás segítette őket a helyes önértékelésben, abban, hogy tudatosan végiggondolják a munkájukat és a további szakmai terveiket.

– Mire alapul egy látogatás?

– Az új típusú szaktanácsadói rendszer a pedagógiai szintleírásokban megfogalmazottak alapján, a kompetenciaterületekhez tartozó indikátorok segítségével zajlik. A pedagógusok a látogatás előtt önértékelést végeznek, megjelölik azokat a területeket, amelyekben erősek, valamint azokat, amelyekben fejlesztendők. A látogatás során ezekre fókuszálunk. Vagy azt szeretnék megmutatni, amiben nagyon jó teljesítményt nyújtanak, vagy azokat a területeket, amelyekben segítséget várnak. De természetesen minden látogatás egyéni, ezért más-más hozzáállást igényel.

– Miként épül fel a szaktanácsadói munka?

– Előre meghatározott és elfogadott eljárásrendje van. A látogatás első lépéseként felvesszük a kapcsolatot az adott intézménnyel, majd az alapidokumentumaimból tájékozódva igyekszünk minél több információt szerezni az iskola profiljáról, a szakmai munka alapjairól. Maga a helyszíni látogatás hat órát vesz igénybe. Ezalatt – többek között – megtekintjük a látogatott pedagógus két óráját vagy foglalkozását, majd megbeszéljük a történeteket. Mindezek segítségével, valamint a pedagógus által előzetesen megküldött dokumentumok alapján elkészítjük a tanítóra vonatkozó fejlesztési tervet. A folyamatban nemcsak az érintett pedagógusnak, hanem az intézményvezetőnek és a szakmai támogatónak is jelentős szerepe van. A látogatás után végül a szaktanácsadó összegzést készít. Mivel úgynevezett pilot (kísérleti) programról van szó, a próbálátogatások során szerzett tapasztalatainkról folyamatos visszajelzést adunk a fejlesztőknek.

– Miben tapasztalt esetleg hiányosságokat?

– Talán nem is hiányosságnak nevezném, inkább azokat a területeket emelném ki, amelyekben a látogatott pedagógusok segítséget várnak, amely területeken leginkább fejlődni szeretnének. A fejlesztési tervben leggyakrabban szereplő területek a módszertani kultúra gazdagítása, az egyéni bánásmódot érvényesítő tudás megszerzése. Az infokommunikációs eszközök ismeretére és ezen a területen az ismeretek bővítésére is nagy igény van. A pedagógusok szakmai előmenetelével kapcsolatos teendőkben szintén sok segítséget kértek. Összességében tehát egy segítő-támogató rendszerről van szó. Pozitív tapasztalataimból kiindulva jó szívvel ajánlom az intézményeknek, hogy éljenek a lehetőséggel, és vegyék igénybe az új típusú szolgáltatást.

Felhívás pedagógusok számára

Mi jut eszébe, ha a pedagógusok szakmai sikereire gondol?
Milyen sikerek és kudarcok árán tudott szakmailag fejlődni?
Mindezt meg tudná fogalmazni? Ragadjon hát tollat/billentyűzetet,
írja meg, Ön mitől, hogyan vált jó pedagógussá!

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet a TÁMOP-3.1.1-11/1-2012-0001 XXI. századi közoktatás (fejlesztés, koordináció) II. szakasz projekt keretében szeretné megismerni a pedagógusok véleményét a jó pedagógussá válás folyamatáról, ezért felhívja a legalább tíz éve a pályán dolgozó pedagógusokat, hogy írják meg tapasztalataikat

A JÓ PEDAGÓGUS TITKA – SIKEREK ÉS KUDARCOK A PÁLYÁN témában.

Benyújtható bármely irodalmi műfajban (esszé, publicisztika, cikk stb.), 40 000- 60 000 karakter (leütés) terjedelemben megírt írásmű, amely a jó pedagógussá válás folyamatát mutatja be a saját életút példáján keresztül.

A legjobb írásművek szerzői számára kínált lehetőségek:

Az írásműveket szakmai bizottság értékeli, megadott értékelési szempontok alapján. A szakmai bizottság által kiválasztott legjobb három írásmű felhasználói jogát az OFI megvásárolja, egyenként **bruttó 200.000 Ft-ig terjedő értékben**. Ezenkívül további **elismerő okleveleket** adunk ki és **publikálási lehetőséget** biztosítunk a magas színvonalú pályaműveknek. Minden, a feltételeknek megfelelő jelentkezési dokumentációról hivatalos igazolást küldünk.

A felhívás és a jelentkezés részletei a www.ofi.hu honlapon találhatóak.

A jelentkezések beérkezésének határideje: **2014. augusztus 31.**

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Írjuk együtt az Új Köznevelést!

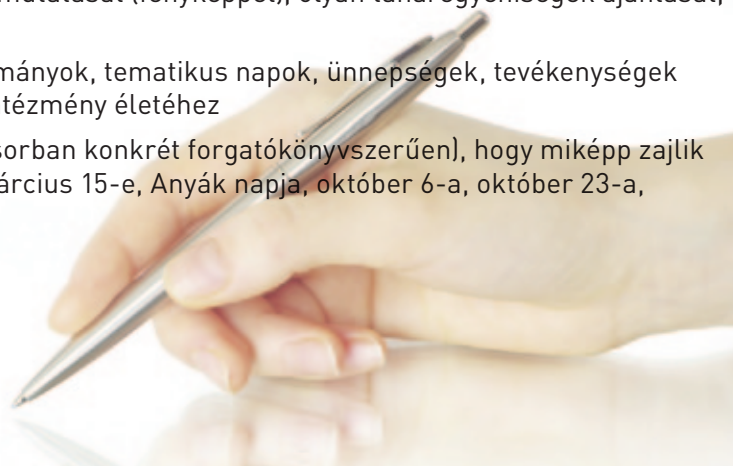
Továbbra is várunk/várjuk:

- ▶ pedagógusok írásait: olyan, az oktatáshoz-neveléshez köthető élményeket, történeteket, beszámolókat, amelyek mások számára is érdekesek, tanulságosak lehetnek;
- ▶ módszertani írásokat, óravázlatokat: olyan tantárgymódszertani leírásokat, tapasztalatokat, bevált jó gyakorlatokat melyeket szívesen közkinccsé tesznek;
- ▶ diákok írásait, alkotásait: verseket, novellákat, rajzokat, jól sikerült rövid dolgozatokat;
- ▶ pályaképeket, portrékat: pedagógus életpályák bemutatását (fényképpel), olyan tanáregyeniségek ajánlását, akik szívesen nyilatkoznának lapunknak;
- ▶ óvodai/iskolai hagyományok leírását: olyan hagyományok, tematikus napok, ünnepek, tevékenységek bemutatását, melyek szorosan kapcsolódnak az intézmény életéhez
- ▶ ünnepek forgatókönyveit: annak leírását (elsősorban konkrét forgatókönyvszerűen), hogy miképp zajlik az Önök óvodájában, iskolájában egy ünnepség (március 15-e, Anyák napja, október 6-a, október 23-a, karácsony, farsang).

Az írásokat az alábbi címre kérjük elküldeni:

ÚJ KÖZNEVELÉS Szerkesztősége
(Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet)
1055 Budapest, Szalay utca 10-14.

A legjobb műveket közzéteesszük a lapban!

Az **Új Köznevelés** következő, szeptemberi lapszáma
augusztus 25-én jelenik meg.

Szaktanácsadás

Olykor felér egy mentálhigiénés tréninggel

Szöveg: **Pintér Balázs**

A kipróbálás szakaszában tart az új szaktanácsadói rendszer. A próbálátogatások során óvodapedagógusokkal találkozó **Koósne Reha Valéria**, a kerecsendi Berekerdő Óvoda intézményvezetője azt mondja, személyre szóló segítségnyújtást és értő figyelmet kapnak a szaktanácsadóval együttműködő pedagógusok.

– Hogyan kezdődik a szaktanácsadói látogatás?

– Minden intézmény más, és a pedagógusok személyisége, tapasztalatai is igen eltérőek. Ezért minden esetben megközelítést igényel részemről is. Fontosnak tartom a hitelességet, azt, hogy alkalmazkodjak a látogatott intézmény sajátosságaihoz. A látogatások udvarias kapcsolatfelvétellel kezdődnek az intézményvezetőnél, melynek során rövid tájékoztatást kap a szaktanácsadás lényegéről. A vezető támogatásának elnyerése kulcskérdés a látogatás sikerességéhez. Ilyen előzmények után már ismerősként üdvözlőnek és mutatják be intézményüket. A szaktanácsadó a pedagógussal először személyes hangvételű, feszültségoldó, egyórás beszélgetést folytat. Ez minden esetben kellemes meglepetést okozott a kollégáknak. Ekkor vált számukra nyilvánvalóvá az új típusú szaktanácsadás lényege: a személyre szóló segítségnyújtás és értő figyelem a szaktanácsadó részéről, szakmai fejlődésük támogatásának szándéka.

– Mi történik ezután?

– Az interjú után csoportlátogatás következik, majd közösen megbeszéljük a látottakat, és előkészítjük a fejlesztési tervet. Ez az életpályához mérten segíti a pedagógus további fejlődését.

– Milyen tapasztalatokat szerzett a próbálátogatások során?

– 2014 januárjától látok el szaktanácsadói feladatokat. Az azóta eltelt időszakban hat Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei óvodában, összesen huszonkét óvodapedagógussal találkoztam. Nagyon örülök annak, hogy az új rendszer kipróbálása során igen különböző feltételekkel működő vidéki, kistelepülési óvodákban is járhattam. A legkorszerűbben felszerelt intézmény mellett megfordultam olyan óvodában is, ahol kilencven százalékban mélyszegénységben élő gyermekeket nevelnek, és az alapvető tárgyi feltételek is hiányoznak. Számukra a szaktanácsadás egyben „mentálhigiénés tréninget” is jelentett. Javaslatomra azóta kidolgozták

az óvodai integrációs programot, és az e célból benyújtott pályázatuk tárgyi feltételeik javulását eredményezheti majd.

– Milyen jó példákkal, és milyen hiányosságokkal találkozott?

– A látogatások során láttam számos olyan jó gyakorlatot, amelyet szerencsés lenne, ha mások is megismerhetnének. Ehhez szükség lenne az intézmények közötti kapcsolatrendszer fejlesztésére. A tárgyi feltételek esetleges hiányossága mellett azt láttam, hogy az óvodapedagógusok mindent megtesznek a gyermekekért, azért, hogy élményszerű napokat biztosítsanak számukra. Többet kértek ugyanakkor segítséget az átlagtól eltérő – sajátos nevelési igényű, beilleszkedési és magatartási problémákkal küzdő – gyermekek neveléséhez. A tervező munkához is kértek segítséget, mert vagy bizonytalanok voltak, vagy korszerűbb módszereket szerettek volna megismerni. Általános tapasztalat, hogy az óvodák nem rendelkeznek korszerű informatikai eszközökkel. Az infokommunikációs kompetencia-terület fejlesztéséhez eszközökre és továbbképzésekre is szükség lenne. A szaktanácsadás fókuszában ugyan a látogatott pedagógus áll, de sokszor a vezetők is kértek segítséget tőlem, például a tanügyigazgatás területén.

– Milyennek látja az új szaktanácsadói rendszert?

– A szaktanácsadásnak nem feladata a minősítés, de a pedagógus önértékelésének segítése igen, ezért az értékelés során minden esetben először a megerősítésre került sor. A pedagógusok és a vezetők is egyértelműen pozitívan viszonyultak a látogatásokhoz, amit a kitöltött elégedettségi kérdőívek is alátámasztanak. A kapcsolat megmarad, a látogatásokat követően is kértek már segítséget tőlem, például a portfólió elkészítéséhez, sőt közvetett formában az intézmények szakmai fejlődését is segíteni tudtam. Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet felé továbbított visszajelzések elősegítik a rendszer bevezetése előtti „finomhangolást”. Ebben igyekszem én is közreműködni.

Környezetismeret

Játékos ismeretszerzés

Szöveg: **Stöckert-Kozák Annamária**

A tapasztalat során szerzett tudás mélyebben rögzül, ezért a tevékenykedtetés nagy hangsúlyt kap az 1–2. évfolyamos környezetismeret-taneszközökben. Ez a módszer a figyelem felkeltésére és fenntartására is alkalmas.

Tóthné Mess Erika vezetőszerkesztővel beszélgettünk az új generációs környezetismeret-tankönyvekről.

Tóthné Mess Erika, a Dunaújvárosi Arany János Általános Iskola igazgatóhelyettese közel harminc éve tanít alsós diákokat. A Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó számára digitális és hagyományos, papíralapú tananyagokat is készített. Tanítói kézikönyveket, módszertani útmutatókat írt, próbatanításokat végzett, mindeközben előadásokat és továbbképzéseket tartott az interaktív tábla használatáról és a kooperatív tanulás módszereivel kapcsolatban. A Hegyező sorozat Hétköznapi világ címmű természettudományos kompetenciaterület fejlesztő munkafüzetének írója. 2011-ben megkapta a CENTA Közép-Európai Tanárakadémia Pro Educanda Iuventute díját, a Vörösmarty-érmet. Jelenleg tanítói és vezetőhelyettesi munkája mellett szerkeszti az 1–2. évfolyamos környezetismeret-tankönyveket.

– Hányan dolgoznak együtt? Milyen tapasztalatokkal rendelkeznek a munkatársai?

– A tankönyveket egy háromtagú, összeszokott csapat írja. Az alkotók közül ketten sok éve a pályán lévő, rutinos tanítónők, akik saját tapasztalataikra építenek. Munkájuk során a néhány éve közös alkotásként már elkészített, és tankönyvlistán szereplő könyveiket fejlesztik tovább. Az ő munkájukat egészíti ki a rendkívül kreatív illusztrátor. Az alkotók gyakorló édesanyák, így arról is van saját tapasztalatuk, hogy a gyerekeket mi érdekli, mi fogja meg.

– Miért volt szükség a környezetismeret-taneszközök frissítésére?

– A tantárgyhoz kapcsolódó kompetenciák fejlesztésének igénye és a kerettantervi elvárások tették szükségessé a tankönyvek tartalmi és formai megújulását. Ez a korszerűsítés támogatja a tanítók módszertanának frissítését, melynek következménye az élményszerű tanórák tartása. Nem elhanyagolható szempont, hogy a diákok élvezzék a tanulást, hisz motiváltságuk segíti őket az önálló tanulás elsajátításában. Fő célunk a tanulók különböző egyéniségére szabott fejlesztés támogatása, a differenciált munkavégzés, képességfejlesztés

segítése. Időben, már az alsó tagozat első évfolyamán el kell kezdeni a felelősségteljes munkavégzés igényének kialakítását, melynek során a felnövekvő generációk széles látókörű, független személyiségekké válnak.

– A fejlesztés eredményeképpen milyen újdonságok várhatók?

– Az alapként használt tankönyvek már bizonyítottak, a minősítési eljárás során kiváló értékelést, a gyakorlatban használó pedagógusoktól pozitív megerősítést kaptak. Annak érdekében azonban, hogy megfeleljenek a mostani kerettantervnek és módszertani elvárásoknak, átdolgoztuk a struktúrát, kiegészítettük a témaköröket, bővítettük a képanyagot. Többek között számos, az előzőekben már említett, differenciálásra lehetőséget adó feladat került a könyvekbe. A különböző egyéniségű és érdeklődésű tanulók ösztönzésére eltérő kompetenciákat igénylő feladványokat kell majd a gyerekeknek megoldaniuk. Szituációs játékok, technikai tennivalók színesítik a tanulást. A tartós tankönyvekkel szembeni elvárások megvalósítása mellett pedig azt is figyelembe kellett vennünk, miszerint a kisgyermekek tanítása nem nélkülözheti a gyakorlati munkáltatást. Figyelve erre a fontos igazságra, a tankönyvekkel párhuzamosan kidolgoztuk a munkáltató munkafüzeteket, melyek fő jellemzője a játékos ismeretszerzés elmélyítése. Véleményem szerint az újjászületett tankönyvek és segédanyagok a tantárgyi követelményeknek minden szempontból megfelelnek.

– A korábbi tankönyvekből milyen jó elemeket, módszereket tartottak meg?

– Az új tankönyvek készítésénél fontos szempontként figyeltünk a régi, bevált részletek megtartására. Továbbra is alkalmazzuk a tanulók által kedvelt matricás feladatmegoldás lehetőségét, és a témakörökhöz illeszkedő könyvajánlásokkal támogatjuk az ismeretszerzés bővítésének módját. Visszatérő elemként mozgásos játékok ismertetésével ötleteket adunk a tanítóknak a tanórák

színesítésére. A manualitásra építő feladatok fejlesztik az íráshoz szükséges finommotorikai mozgásokat is. Kísérletek és szorgalmi feladatok által igyekszünk a tanulókat motiválni, érdeklődésüket felkelteni környezetük jelenségei iránt. Különösen ügyeltünk arra, hogy szervesen összekapcsolódjon a tanítói magyarázatra épülő és a tevékenykedtető tapasztalati ismeretszerzés, a tanulók saját maguk fedezhessék fel az összefüggéseket. A kezdetektől fogva fokozatosan alakítottuk ki a szakmai nyelv kifejezéseinek megismerését és használatát. A tankönyv segíti az óvodából az iskolába való átmenetet, és megbízható alapokat biztosít a továbbhaladáshoz.

– Mennyiben lesz újdonság a diákok számára a tankönyv?

– Bizonyára tetszeni fog a diákoknak a sok változatos feladat, a munkájuk során fontos szerepet kapó tetszetős képek és barátságos ábrák. Igyekezünk a korosztály igényeinek megfelelő játékoság és az ismeretszerző gondolkodás, elsajátítás megfelelő egyensúlyát megvalósítani, illetve a valós ismereteket ötvözni a mesekönyvek képi világának megjelenési formájával. Ilyen lehet a kis bölcs bagoly figura, ami a témakör sűrített, összefoglalt tudásanyagát jelzi. A letisztult, egyszerű utasítások segítik a nehezebben teljesítő tanulók egyértelmű feladatmegoldását.

– Milyen újdonságokra számíthatnak a tanárok?

– Bebizonyosodott, hogy a gyermekeknek az elméleti ismeretek mellett egyre több gyakorlatias tudásra van szükségük, és az a cél, hogy saját tapasztalataik segítségével képessé váljanak a problémák megoldására, az önálló tanulásra. Ebben a folyamatban a tanítók számára nagy segítség lehet a hagyományos oktatást kiegészítő, tananyag-feldolgozó módszerek és szervezési formák ajánlása. Már az első évfolyamtól kezdve javasoljuk a változatos munkaformák alkalmazását. A páros és csoportmunkák során egyszerre több kompetencia is fejleszthetővé válik. Többek között kialakul a tanulók kritikai gondolkodása, és a kölcsönös bizalomra épülő együttműködés. Az új tankönyvekben különösen szoros tantárgyi kapcsolat figyelhető meg a környezetismeret, illetve a magyar nyelv és irodalom tantárgy között. A szóbeli kifejezőképesség, a szövegértelmezés fejlesztése kiváltképp hangsúlyossá válik. Előtérbe kerül a család és a közösséghez tartozás, az érzelmek fontosságának tudatosítása.

– Készül-e a tanítóknak segédkönyv, illetve digitális taneszköz?

– Lesznek tanítói kézikönyvek, melyek számos ötletet, módszertani javaslatot tartalmaznak és példát adnak a számonkérésre is. A digitális formában megjelenő tananyag pedig egyszerre segíti a figyelem felkeltését, a szemléltetést

és az ismeretszerzés bővítését. Interaktív feladatokkal támogatjuk az önálló tanulást, a könnyebb értelmezést. Filmrészletek bemutatásával adunk lehetőséget az összehasonlításra, a különbözőségek felfedezésére. A kísérletek illusztrálása jól szemlélteti a valóságban sokszor nehezen megfigyelhető jelenségeket. A digitalizált feladatok nem igényelnek különösebb számítástechnikai szaktudást sem a pedagógusoktól, sem a tanulóktól. Ez nem cél, csupán eszköz ahhoz, hogy a tájékozódási kört szélesítsük.

– Mi lesz a tankönyvek legfőbb erőssége?

– Az, hogy segítségükkel elérhetővé válik majd, hogy a gyermekek eligazodjanak a mindennapok világában, megértsék az élet változásainak okait, a természet változásait. Tanulmányaik során átgondolt döntésekre lesznek képesek, felismerik, hogy felelősek önmagukért, társaikért és a környezetért.

Komplex tankönyv a szakiskolások számára

Szöveg: **Stöckert-Kozák Annamária**

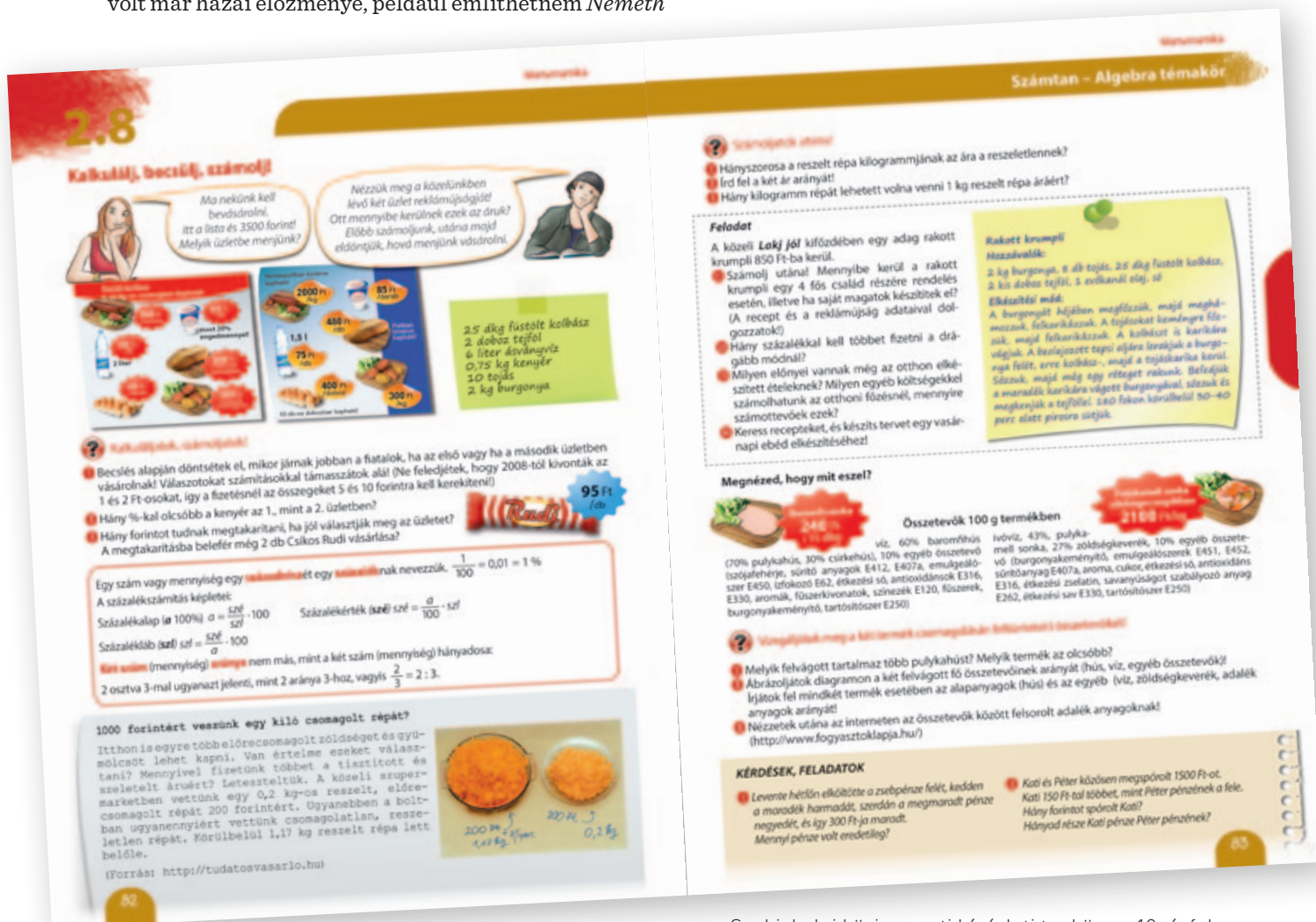
A pedagógusok kérésére új tankönyvek készültek a szakiskolák számára. **Mayer József**, az OFI Tartalomfejlesztő és Módszertani Központjának igazgatóhelyettese mutatja be az új taneszközöket és a fejlesztés filozófiáját.

– A szakiskolai közismereti program fejlesztése során először csak egy online felületen elérhető tananyagot akartunk összeállítani. Ezért létrehoztunk egy honlapot, ahonnan a pedagógusok minden tanórára letölthettek tartalmi és módszertani anyagokat. De a tanárok jelzései alapján kiderült, szükség van papíralapú tankönyvekre is. Így két évvel ezelőtt elindult az összes közismereti tantárgy tananyagát tartalmazó 9. évfolyamos tankönyv előkészítése.

Kutatások eredménye és a nagyon csekély óraszám is amellett szól, hogy komplex közismereti tankönyv készüljön a szakiskolák számára. Ennek a koncepciónak volt már hazai előzménye, például említhetném *Németh*

László ilyen irányú elképzeléseit is, amelyek erősen hatottak terveinkre. Elképzelésünk szerint e tankönyv használatához az egy osztályban tanító pedagógusoknak közösen kellene megtervezni a tanévet. A tantárgyak tartalmi elemei között komoly kapcsolatrendszer van, amit a tankönyvből jelzünk.

A szakiskolai közismereti programban minden közismereti tárgyra, illetve az idegen nyelvre heti egy-egy óra jut, amit a tankönyvben kétoldali tananyag fed le. Lehet azon vitatkozni, hogy ez elég vagy sem. A pedagógusnak abban nagy szabadsága van, hogy miként differenciál a tanulók tudása alapján.

– Készül a 10–11. évfolyamos tankönyv. Mennyire és miben épít az egy évvel korábbira?

– Teljesen és minden szempontból a korábbi kötetre épül. Ennek az az oka, hogy a témák ismeretbővítéssel és elmélyítéssel egymásra épülnek a tankönyvekben. Tudni kell azonban, hogy a 10. évfolyamos tankönyvvel az osztályközösség-építő program és az idegennyelv-tanulás kivételével lezártuk a közismereti programokat. A szakiskolák többsége a 11. évfolyamra már nem tervez közismereti órákat.

– Hogyan tervezik a fejlesztés folytatását?

– A 9. évfolyamos tankönyvhöz készült tanári módszertani füzetekből minden iskola két-két példányt kapott, emellett ezeket a honlapról bárki letöltheti. Ugyanígy lesz a 10. évfolyamos tankönyv esetében is. Mivel ezek a tankönyvek nem munkáltató tankönyvek, a diákoknak füzetben kell a feladatokat megoldaniuk. Ugyanakkor, ha felmerül az igény, munkafüzeteket is készítenénk.

Távlati terveinkben szerepel a tananyag digitális változatának a megjelentetése is. Emellett jó lenne olyan kiegészítő taneszközöket létrehozni, amelyek az intenzív nyelvtanfolyamok mintájára felzárkóztatnák a szövegértési, olvasási gondokkal küszködő diákokat.

– Az új tankönyvek elkészítésekor mennyire támaszkodtak a régi taneszközökre?

– Semennyire, nem is akartunk, és nem is tudtunk. A szakiskolai tankönyveket készítő munkatársaim mindegyike tapasztalt tankönyvíró. Ugyanakkor ezeknek a tankönyveknek nem csak a szakiskolák kapcsán lehet pedagógiai, módszertani vonatkozása. Az elsődleges cél az ilyen és hasonló típusú programokban a korai iskolaelhagyás megakadályozása. A szakiskolai közismereti program és a tankönyvek elkészítésekor egy olyan pedagógiai stratégiában gondolkodtunk, amelyről hisszük, hogy képes a tanulókat benntartani az iskolában.

A munka világára is felkészít a KOMA

A kommunikációs képességek és az érzelmi intelligencia fejlesztése mellett a munka világában való helytállásra is igyekszik felkészíteni a szakiskolásokat a 10. évfolyamos tankönyv kommunikáció-magyar (KOMA) fejezete. **Kerber Zoltánt**, az OFI tudományos munkatársát, a fejezet egyik szerzőjét kérdeztük.

– Kik készítik a KOMA programot?

– Munkatársaimmal, Hunya Mártával és Kerberné Varga Annával együtt dolgoztuk ki a szakiskolai közismereti program KOMA területének anyagát, majd amikor felmerült az igény a tankönyvre, ennek fejlesztése is a mi feladatunk lett. A 9. évfolyamos kísérleti könyvet már használják a diákok és a tanárok. Erre épül a most készülő 10. évfolyamos tankönyv.

– Hogyan épülnek egymásra a könyvek?

– Magyarból a szakiskolákban a 9. évfolyamon heti kettő, a 10. évfolyamon heti egy tanóra van. Mindkét tankönyvben 30-30 témát tárgyalunk dupla oldalon. A tankönyvi szövegek mellett rengeteg vizuális információt is kapnak a diákok, melyek segítik őket a tananyag megértésében.

– Mire elég 30 óra és 30 dupla oldal?

– A KOMA-programban nagy hangsúlyt kap a kommunikáció, a szövegértés, szövegalkotás és az irodalom-művészetek terület. Tudomásul vesszük, hogy a mai kultúrában az úgynevezett Z-generációs fiatalok a digitális tartalmak és eszközök, a képek és a populáris kultúra felől közelítenek mindenhez. Mi is a kortárs irodalom és a digitális kultúra felől próbáljuk felkelteni az érdeklődésüket. A digitális tartalmak helyes használatának megtanulása, a forráskritika alkalmazása nagyon fontos. Erős törekvésünk az érzelmi intelligen-

cia fejlesztése, ugyanakkor célunk az is, hogy eljussanak a diákok a klasszikus irodalmi művek élményszerű befogadásához, a kommunikációs készségek fejlesztése közben pedig megtanulják a nyelvtani, nyelvhelyességi, helyesírási szabályokat.

– Milyen feladatokkal találkozhatnak a diákok?

– A két tankönyvet egy alaposan átgondolt projektsor köti össze. Ezeken a feladatokon keresztül a közös munka elvégzésének szabályait, kötöttségét, de az örömet is megtapasztalhatják a diákok. A 10. évfolyamos tankönyv tananyagát 15-15 órára bontottuk, ez idő alatt két projekten dolgoznak a diákok. Az első félévben egy általuk megírt történetből képregényt készítenek, míg a második félévben a munka világának szövegtípusaival ismerkedhetnek meg.

– Milyen tartalmak jelennek meg a tankönyvben?

– A kommunikációs rész főleg a verbális viselkedéssel, kommunikációs alapelvekkel, kommunikációs zavarokkal foglalkozik. A nyelvtanórákon leginkább a nyelv és a társadalom kapcsolatára helyezük a hangsúlyt. Az irodalom-művészetek részben az első félévben Ady Endrével és József Attilával ismertetjük meg a diákokat, illetve a dráma és színház jelenik meg. A második félévben az önéletrajz-készítés, az internetes olvasás és a keresési technikák kerülnek középpontba. A művészeti blokkban a műalkotások befogadásával, a művészet és giccs értelmezésével, az irodalom határterületeivel foglalkozunk.

Erasmus+

Lehetőség, melyet nem szabad kihagyni

Szöveg: **Bozsik Viola** | Fotó: Pálfi Erika

Exkluzív interjút adott lapunknak Andrula Vasziliu asszony, az Európai Bizottság oktatásért, kultúráért, soknyelvűségért és ifjúságért felelős biztosa, akivel az induló Erasmus+ program nyújtotta lehetőségekről beszélgettünk.

– Az Erasmus+ programot útjára indító beszédében említette, mi aggasztja Európa ifjúságával kapcsolatban: a korai iskolaelhagyás, az alapvető szövegértési készségek hiánya, a szakképzés gyenge minősége. Mik a reményei?

– Második esélyt kell adnunk a lemaradó fiataloknak, hogy behozhassák hátrányaikat. 14 millió európai fiatalnak nincs munkája, nem jár iskolába, és semmilyen egyéb képzésben sem vesz részt. S a részvételhez nincsenek is megfelelő képességeik, hiszen úgy hagyták ott az iskolát, hogy a legalapvetőbb készségeket sem sajátították el. Őket szeretnénk igazán támogatni, többek között az Erasmus+, s más egyéb ifjúsági programokkal. Ezt a munkát leghatékonyabban fiatal ifjúságsegítőkkal lehet végezni. Ők tudják legközvetlenebbül megszólítani a lemaradó fiatalokat, s társadalmi részvételre buzdítani őket, miközben az újrakezdés lehetőségét is megadják nekik.

– Figyelemreméltó, milyen nagy összeget szentel az Európai Unió az Erasmus+ programra, melynek újdonsága, hogy a szakpolitikai reformok támogatására is lehet pályázni. Azonban az oktatás tagállami kompetencia, ezért ez konfliktusos terület lehet az Unió és a tagországok között. Hogyan tudja az EU ügyesen használni ezt az eszközt?

– Két dolgot tehetünk. Elsődleges eszközünk fórumot biztosítani a tagállamoknak arra, hogy megosszák tapasztalataikat, s tanulhassanak egymástól, áttekinthessék, mely rendszerek működőképesek és melyek nem. Nagyon fontos például a tanártovábbképzés előnyeinek felismerése, hiszen újabb és újabb feladatokat elvégzésére kérjük a pedagógusokat, ehhez azonban megfelelő eszközöket kell a kezükbe adnunk, melyek egyike a továbbképzés. Tehát a párbeszéd és együttműködés lehetőségének megteremtése által támogatjuk a szakpolitikai reformokat. Másodsorban szorosan figyelemmel követjük a tagállamok oktatásügyeit, s ha problematikus intézkedéseket, jelenségeket tapasztalunk a közösen megfogalmazott célok teljesülése szempontjából, évente országspecifikus ajánlásokat fogalmazunk meg a helyzet javulása érdekében.

– Az Erasmus+ programnak van néhány eleme, melyek eredményessége nehezen mérhető, például hogy egy fiatal nyitottabb gondolkodású lett a csereprogram hatására. Hogyan lehet bizonyítani, hogy érdemes támogatni a mobilitást?

– Készítünk felméréseket és interjúkat is az EU-s programokba bevont fiatalokkal. Hogy egy példát említsek: a múltkori európai parlamenti választásokon az európai fiatalok 29%-a voksolt. Azonban azok közül a fiatalok közül, akik előtte részt vettek valamilyen mobilitási programban, 60% ment el szavazni. Nyilvánvaló tehát, hogy a mobilitási programok hatására sokkal jobban felismerik a részvétel szükségességét és hasznát.

– Mit vár a sport területének Erasmus+ programba történő beemelésétől?

– Az alulról szerveződő sporttevékenységeket szeretnénk támogatni, tehát olyan projekteket, melyek átlagembereket vonnak be, fiatalokat és időseket egyaránt. Ez a program nem a nagy sportegyesületeknek szól. Célunk, hogy az uniós polgárok fizikailag aktív életet éljenek, hiszen ez egészségügyi és gazdasági szempontból is következményekkel jár. Az erre ösztönző pályázatokat támogatjuk.

– Mit üzenne a magyar fiataloknak?

– Nagyon jó tapasztalataim vannak a magyar fiatalokkal: erősen motiváltak. Úgy hiszem, az Erasmus+-szal egy olyan lehetőség nyílik meg számukra is, melyet nem szabad kihagyniuk. Használják ki, akár külföldi tanulásra, akár határon túli önkéntes munkára vagy külföldi szakmai gyakorlatra.

Új lehetőségeket nyit meg az Erasmus+ program

Idén több mint 9 milliárd forintos forrás Magyarországnak

2014-től **Erasmus+** néven indult el az Európai Bizottság új együttműködési programja, amely **az oktatást, a képzést, valamint az ifjúsági területet és a sportot is magában foglalja.** A program 2014–2020-ig tartó szakaszában uniós szinten 14,7 milliárd euróból biztosítja több mint 125.000 intézmény és szervezet támogatását, illetve több mint 4 millió fiatal nemzetközi tapasztalatszerzését. Jelenleg tehát az Erasmus+ a legjelentősebb mobilitási program, egyben nemzetközi együttműködést lehetővé tevő intézményfejlesztési lehetőség az Európai Unióban és Magyarországon. Olyan uniós célkitűzésekhez ad támogatást, amely hazánkban is jelenlévő problémák megoldását is elősegítheti. Ilyen például a nyelvtudás szintjének fejlesztése, az ifjúsági munkanélküliség elleni küzdelem, vagy a mindennapi életben való boldoguláshoz szükséges készségek oktatása az iskolában – amelyek kulcsfontosságúak mind az Unióban, mind Magyarországon. A program elősegíti olyan szakpolitikai célkitűzések elérését is, mint **a pedagógusok módszertani megújulása, a felsőoktatás minőségének, hatékonyságának és nemzetközi vonzerejének javítása, a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakképzés elősegítése, vagy a hátrányos helyzetűek képzésének támogatása.**

Az Erasmus+ program komoly támogatást jelent a magyar oktatási és képzési rendszer, illetve az ifjúsági terület fejlesztéséhez. A program keretében idén **a magyar források 11%-kal nőnek**, ez több mint 31 millió euró (9 milliárd forint) forrást jelent Magyarország számára.

Az Erasmus+ program hazai megvalósítását az a két nemzeti iroda végzi, amely a korábbi Egész életen át tartó tanulás program, illetve a Fiatalok Lendületben program koordinálásával is foglalkozott. A **Tempus Közalapítvány** az oktatási és képzési, a **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet Erasmus+ Ifjúsági Programiroda** az ifjúsági és sport területért felelős. Az általuk kezelt elődprogramok rendkívül sikeresek, népszerűek és eredményesek voltak. Az elmúlt

hét évben mintegy **50.000 ezer magyar diák és hallgató**, illetve **20.000 tanár és oktató** nemzetközi tapasztalatszerzését tették lehetővé, emellett több mint **30.000 fiatal** vett részt ifjúsági projekteken. Az Erasmus+ program tovább bővíti a kerekét, és a jövőben még többen élhetnek majd az új program nyújtotta lehetőségekkel hazánkban is.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a programban résztvevők újfajta tudással és szemléletmóddal térnek haza. A tanárok kulcsszerepet töltenek be a nemzetközi együttműködési programokban, hiszen a hazai intézményekben tovább tudják adni a külföldön megszerzett tudást és tapasztalatot. Éppen ezért, a külföldön szerzett tapasztalatok és a bővülő nemzetközi kapcsolatok nemcsak a mobilitásban résztvevőket gazdagítják, hanem az új módszerek és tapasztalatok beépítése az **intézmények számára is hasznos, hiszen növelni tudja elismertségüket és jó hírnevüket.**

Az új program a már bevált elemeket megtartja, de tovább egyszerűsíti a pályáztatást, és még inkább **hozzájárul a magyar oktatás és képzés minőségének fejlesztéséhez és nemzetköziesítéséhez.** Fontos kiemelni, hogy bár az elnevezés az Európai Unió legnépszerűbb felsőoktatási programjára utal, az Erasmus+ programban **az oktatás és képzés minden szintjéről, valamint ifjúsági és sport területről egyaránt lehet pályázni.**

Az Erasmus+ programban **három pályázattípus** köré épülnek a tevékenységek: mobilitások, intézményi együttműködések és az oktatás és képzés korszerűsítését szolgáló szakpolitikai reformok támogatására van mód.

Az új programban még nagyobb hangsúlyt kap az oktatáson kívüli szereplők bevonása, ezt segítik a szektorközi együttműködések is, amelyek keretében akár közoktatási intézmények, cégek és a felsőoktatás szereplői is dolgozhatnak közösen egy-egy projekten.

További információk: www.erasmusplusz.hu

Eredmények és hiányosságok

Őszinte beszélgetés a finn oktatás jelenlegi helyzetéről

Szöveg: Tóth Teréz

Exkluzív interjút adott lapunknak

Jukka Gustaffson korábbi finn oktatási miniszter (2011–2013), aki a Team Finland tavaszi, a tanárképzés és a tanári pálya megújulásáról szóló szemináriumának volt a vendége.

– Miniszter úr azzal kezdte előadását, hogy Finnországban az egyenlő esélyek elve tükröződik az oktatásban. A legutóbbi PISA-eredmények a finn oktatási rendszerrel kapcsolatban is mutattak ki problémákat. Ezek okaként említette Irja Ansalehto-Salmi, a vantaai Peltola általános iskola igazgatója, a szeminárium másik finn résztvevője a bevándorlók és azon családok gyerekeinek teljesítményromlását, amelyek az iskolára testálnak családban megoldandó feladatokat. Ez azt jelenti, hogy repedések mutatkoznak az oktatási rendszeren mint esélykiegyenlítő, egyenlő esélyeket nyújtó intézményen Finnországban?

– Már miniszterré történő megválasztásom előtt is fontosnak tartottam, hogy törvény rendelkezik arról, miszerint a gyerekek alanyi joga van a fejlesztő oktatásra, akár van arra az önkormányzatnak anyagi lehetősége, akár nincs. Sajnos nem mindig veszik figyelembe ennek jelentőségét és hozadékát. Előfordul, hogy – különösen felső tagozaton – nem kap fejlesztést az a diák, akinek segítségére lenne szüksége. Könnyen lemondunk róla; azt mondjuk egy, a legkritikusabb kamaszkorban lévő fiúra, hogy nehéz eset. Hagyjuk, nem rakjuk át kisebb csoportba, nem adunk számára egyéni oktatást, bár erre az iskolának lehetőségük lenne. Ebből is adódhat, hogy a PISA-eredmények kicsit gyengébbek, és az egyenlő esélyek elve repedezik. Néhány hónapja jelent meg egy felmérés, ami kimutatja, hogy a felső tagozaton, a hetedik–kilencedik osztályban, a gyengén teljesítő diákok 50%-a nem kapott egyéni fejlesztést, pedig szükségük lett volna rá. Ez nagy arány. Az egyéni fejlesztést igénylők csoportjában a fiúk vannak többségben. Amikor tovább kell lépniük, s amikor továbbtanulnak szakközépiskolában, gimnáziumban, kiderül, hogy különösen a finn nyelv és a matematika terén akkora lemaradásaik vannak, hogy nem tudnak lépést tartani a többiekkel, és többnyire ki is maradnak a középiskolából.

Természetesen Finnországban folyik a PISA tömjénezése, büszkék vagyunk az eredményekre. De van egy másik felmérés is, mely szerint az általános iskolát végzett fiúk 6%-ának annyira gyenge az anyanyelvi ismerete, hogy osztályismétlésre kellett volna őket kötelezni, s nem továbbengedni a középiskolába. Nem akarok moralizálni vagy elítélni a tanárokat, mert megértem, hogy a nehéz gyerekektől szabadulni szeretnének. Viszont éppen ezért kellene az iskoláknak nagyobb anyagi lehetőségeket biztosítani, hogy a lemaradózó tanulókkal képesek legyenek többet foglalkozni, nagyobb energiát befektetni a felzárkóztatásukba. Miniszterként indítványoztam, hogy alakítsunk ki kisebb tanulói csoportokat, és támogassuk anyagilag is a személyre szabott oktatást.

– A magyar diákok a munkaerőpiacon szükséges készségeket mérő PISA-skálákon rendre gyengén teljesítenek. Erre válaszlépésként nagyszabású tantervi változást hajtottunk végre még a 2000-es évek elején, hogy a lexikális ismeretek túlsúlya helyett a gyakorlatiasabb készségfejlesztés szerepeljen nagyobb hangsúllyal a közoktatásban, illetve később megfigyelhető volt az a törekvés, hogy a lexikális ismeretek és a gyakorlatiasabb készségek egyensúlyban szerepeljenek. Finnországban mennyire vették figyelembe a munkaerő-piaci igényeket a tantervek készítésénél? Ez lehet a tanulók sikerének az oka?

– Ezt így nem mondanám. Én is egyetérték azokkal a kritikákkal, mely szerint nálunk, Finnországban is gyakorlatiasabbnak kellene lennie az oktatásnak. A két hét gyakorlat egy munkahelyen, amit a nyolcadik és kilencedik osztály között végeznek a diákok, kevés a gyakorlatiasság erősítéséhez. A vezetésemmel megvalósítottuk az általános iskolák órarendi reformját. Leginkább szemléletbeli változást kezdeményeztünk. A felső tagozaton, hetedik, nyolcadik, kilencedik osztályban

növeltük a művészeti és készségtárgyak óraszámát, ugyanis a felső tagozat különösen tantárgycentrikus volt. Nem tudjuk, hogy 20–50 év múlva, amikor ezek a diákok dolgoznak, milyen ismeretekre lesz szükség. Ezért gondoltuk úgy, hogy a kreativitást fejlesztő művészeti és készségtárgyak, mint például a zene, a rajz, a kézimunka, a színjátás olyan készségeket adnak a diákoknak, amiket majd sikerrel tudnak kamatoztatni egy egyelőre bizonytalan és kiszámíthatatlan jövőben. Készül az új nemzeti alaptanterv, ami majd 2016-ban lép életbe Finnországban. A tantervben is tükröződni fog az a törekvés, hogy a társadalmat és a munkaerőpiacot közelebb kell hozni az általános iskolához, különösen a 8., 9. osztályhoz, ahol a továbbtanulási döntések születnek. Ez az én véleményem szerint is helyes irány. 2007-ben lépett életbe törvény a rugalmas oktatásról: azoknak a gyerekeknek, akiknek az általános iskola felső tagozatán a tanulás túl nagy megterhelést jelent, lehetőséget adunk, hogy a munka világával is ismerkedjenek. Természetesen ők még nem dolgozhatnak, de igyekszünk őket különféle tevékenységekbe bevonni. Jelenleg 2000 diák vesz részt ebben a programban, ami nem nagy szám, de fontos tapasztalatokat szerzünk általuk.

A finn általános iskolásoknak a 20-30%-a részesül egyénre szabott pedagógiai fejlesztésben, ami, ha belegondolunk, nagyon nagy arány. Ez az ünnepi beszédekben nem szokott elhangzani. Tudni kell azonban, hogy a finn társadalom polarizált, és ez, úgy tudom, a magyar társadalomra is igaz. Nagyon sok olyan finn gyerek van, aki külön, egyénre szabott támogatás nélkül nem tudja átküzdeni magát az általános iskolán.

Szeretném felhívni a figyelmet a ma felnövekvő digitális bennszülött generációra és egy újfajta polarizációra, amelyről kevesebb szó esik. Számukra természetes a digitális környezet, hiszen ez veszi körül őket, amikor megszületnek. Ezzel a kérdéssel többek között a finn parlament Jövő bizottsága is foglalkozik. Viszont egy ausztrál kutatás rámutatott egy aggasztó problémára: a felmérés szerint a fiatalok 40-50%-a az internetet és az iPadet kizárólag szórakozásra használja. Semmiféle mélyebb ismeretre nem tesznek szert általuk, morálisan nem fejlődnek, csak szórakozásból játszanak vele. A fiatalság ebből a szempontból is polarizált: mindenki használja ezeket az eszközöket, de sokan közülük nem használják ki a lehetőséget, hogy elmélyültebb tudásra, ismeretekre tegyenek szert általuk. A kérdése az egyenjogúságból indult ki: Finnországban nagy erőfeszítéseket teszünk, hogy mindenkit előbbre segítsünk, de nagyon nehéz ezt maradéktalanul elvégezni.

– A finn közoktatás teljesítménye a számok tükrében mind időben, mind térbeli dimenziójában viszonylag kiegyenlítettnek tűnik. Általános értelemben magas a diákok teljesítménye, Európában a legjobb. A valóságban sem mutatkoznak az országban területi különbségek?

– Finnország rengeteg iskolájában megfordultam. Nálunk az észak-déli távolságok nagyok, Lappföldről Helsinkiig természetesen vannak különbségek az iskolák

között. Pár óra alatt, amit az ember eltölt egy iskolában, jól fel lehet mérni, hogy mennyire motiváltak a tanárok, mennyire jó a közösségi szellem, milyen minőségi munka zajlik benne. Jyväskylä közelében, Keuruuban átadtam egy új iskolaszárnyat, ahol öröm volt látni, hogy a 14-15 éves nagy kamaszok zokniban jártak az iskolában, úgy vigyáztak az új épületre, semmi meg ne sérüljön.

Igazán jó PISA-eredmények az ország középső és északi részén születnek, nem Helsinkiben. A fővárosban és környékén mintegy egymillió ember él, sokan és sokfélék, az iskolákban fegyelmezési problémák vannak... Lappföld legészakibb települése, Sodankylä iskoláinak, vagy a tamperei diákoknak a teljesítménye magasabb, és nem mutatkozik szignifikáns különbség köztük. Ez elsősorban a tanároknak köszönhető: jó a tanárképzésünk, a tanárok motiváltak, és jó a munkamorál.

– Korábban Finnország legfőbb kiviteli cikke a fa volt. Fogalmazhatunk úgy, hogy manapság a minőségi oktatás rendszere Finnország legbecesebb kincse, amiből külföldre is exportál?

– Én ezt így nem mondanám. Persze jók a PISA-eredményeink, a tanárképzésünk, vannak jó tanterveink. Az oktatást érintő politikai döntéshozatalban is meglehetősen egységesek vagyunk. Az elmúlt időszakban szükség volt megszorításokra az oktatás területén is, de ebben is sikerült egyetértésre jutnunk. Örülök és elégedett vagyok, hogy így működik a finn oktatási rendszer. Azt szokták mondani, hogy az erdő Finnország aránya, valóban a fa volt a legfőbb exportcikkünk. Manapság a tudás fontosságáról beszélünk, ami az oktatással szoros összefüggésben van. Ez nem finn, hanem globális jelenség, ma mindenki a tudás fontosságáról beszél, mert versenyhelyzetben vagyunk Európában és az egész világon.

Finnországban az elmúlt 1 év során sokat beszéltek arról, amit a szakemberek már korábban is tudtak, hogy a diákok 10-20%-a ún. alulteljesítő. Annak érdekében, hogy ezeknek a gyerekeknek is legyen lehetőségük a továbbtanulásra és a továbblépésre, nagyon fontosnak tartjuk, hogy minél több anyagi erőforrást adjunk az iskoláknak. A gyengén teljesítő, lemaradó tanulók eredményei mögött többnyire társadalmi különbségek, szegényebb családi háttér húzódik meg. Eppen az iskola az a társadalmi intézmény, amely meg tudná adni nekik a lehetőséget, hogy kilépjenek ebből a körből, és továbbjussanak. Természetesen a társadalmi változások ezt nagyban befolyásolják: Finnországban, mint Magyarországon is, a családok felbomlása, a szegénység súlyos probléma. A szegénység nem csak anyagi értelemben jelentkezik. Van egy újfajta, lelki szegénység is. Én egyszerű munkáscsaládból származom, gyerekkoromban, ahogy hazaértem az iskolából, édesapám, édesanyám első kérdése az volt, hogy kész van-e a leckéd. Manapság nem így van. A szülők nem kérdezik meg. Ez súlyos és aggasztó probléma, mert ezek a gyerekek ebben a korban, ilyen közegben nehezen motiválhatóak a tanulásra. Pedig bizonyos családoknak ez az egyetlen esélyük.

Egy önkéntes feladat, háromféle tapasztalat

Szöveg: Rimányi Zita | Fotó: Rimányi Zita

Három középiskolás, aki nagyon hasonló önkéntes munkát végzett, mégis egészen más élményeket élhetett meg, más tapasztalatokat szerzett. Erről beszélgettünk a győri Jedlik Ányos Gépipari és Informatikai Középiskola 16-17 éves, 9. és 10. osztályos tanulóival, iskolaigazgatójukkal, egyikük édesapjával és a közösségi szolgálat teljesítésére alkalmas biztosító intézmény vezetőjével.

Kozalk Nikolett:

„Eleinte nehézséget jelentett az önkéntes munka során, hogy csendes, szégyellős típus vagyok. Félttem idegenek előtt megszólalni, nem tudtam, mit mondjak az időseknek, akikhez a nyugdíjasotthonba jártunk. Aggódtam amiatt, megtalálom-e a megfelelő szavakat, nem bántom-e meg őket, nem mondok-e olyat, ami rám rossz fényt vet. Ám aztán épp e téren segített ez a feladat. Más helyzetekben már nem lesz ilyen gondom ismeretlenek között. Kiderült, hogy meg tudom magam érinteni, gyakoroltam, hogyan fejezhetem ki, mit szeretnék. Már könnyebben teremtek kapcsolatot, ez jól jön majd munkakereséskor, és ezt az önkéntes munkának köszönhetem.

Nagy élményt jelentett látni, mennyire szeretik az idősek, ha meghallgatják őket, akár anélkül, hogy mi fiatalok sok mindent hozzátennénk a beszélgetéshez. Magam tapasztaltam, hogy mekkora ajándék a figyelem, a törődés, a szeretet, a tisztelet kifejezése. Egy idős asszony arról mesélt, hogy nemrég költözött a nyugdíjasotthonba, és emiatt vegyes érzések kavargtak benne. El kellett hagynia kedves lakását, ahol sokáig élt, s új környezetbe, új emberek közé került, de biztonságba, olyan helyre, ahol mindig kap segítséget, és rokonai gyakran meglátogatják. Át tudtam érezni helyzetét, várnak rám is hasonlóan, ezekhez erőf, tapasztalatot gyűjthetem szavaiból. Azoknak a diákoknak, akik még nem végeztek önkéntes munkát, azt javaslom, próbáljanak pozitívan hozzáállni, nem úgy, hogy „ez kötelező, ezért elvégzem”, akkor sok mindent kaphatnak ettől a lehetőségtől.”

„Már meg merek szólalni idegenek előtt”

A gazdasági informatika szakra járó **Kozalk Nikolett** először attól tartott, hogy túl sok időt fog igénybe venni az önkéntes munka, de kíváncsi is volt a feladatra. Aztán kiderült, hogy ötven óra az érettségiig könnyen teljesíthető, neki már húsz meg is van. Idősek otthonába járt. Eleinte csak beült az ott lakók foglalkozásaira, bibliaórára, beszélgetéseikre, felolvasásokra, aztán, amikor kicsit összeismerkedett velük, előfordult, hogy elküldték a nyugdíjasok a boltba bevásárolni. Megvette, amire szükségük volt, elkísérte őket koncertre, és karácsony előtt díszek készítésében is segített nekik. Kiderült, hogy másban ügyesek a diákok, másban a szépkorúak, s utóbbiak nagyon élvezték, hogy a fiatalokkal kibővült megszokott társaságuk.

Eleinte inkább figyelemmel követte az idősek társalgását Nikolett, de előfordult, hogy diáktársával beültek egyikük szobájába, hogy csak vele beszélgessenek, külön figyelmet szenteljenek neki. Érződött, ez mekkora segítség, mekkora szükség van rá. A diáklány azt gondolta, külön felkészítés nélkül is boldogul az önkéntes munka során, ha udvarias lesz, és először figyel, aztán cselekszik. Épp visszafogottságából adódó hátrányait tudta leküzdeni, ehhez jó gyakorlat volt az önkéntes munka. Talán még többet is kapott, mint adott, annyit tanulhatott. Manapság már több ismerős köszönti, ha belép az idősotthonba, többen rámosolyognak, ha meglátják, és mondják: „Már megint jönnek a fiatalok!” Folytatni szeretné az önkénteskedést, már nem azt nézi, hány órát kötelező teljesítenie, és szülei is biztatják, elismerik munkáját. Jobban tiszteli a nyugdíjasokat, mint korábban, de ez csak kis részét fejezi ki annak, mennyiféleképp hatott rá a velük való törődés. Rájött, hogy fontosak a családi kötelékek, és elhatározta, felnőttként is keresi majd a lehetőséget arra, hogy másokon segítsen.

„Sokkal türelmesebb lettem”

A műszaki informatikát tanuló **Dörnyei Gergely** már általános iskolás korában részt vett önkéntes szemétszedésen osztálytársaival. Amikor középiskolásként megtudta, hogy érettségiig közösségi szolgálatot kell teljesítenie, nyitott volt erre a feladatra. Tudta, hogy akár maga választhat ilyen lehetőséget, de eleinte tanácstalan volt, hogyan keressen olyat, ami neki is tetszik, és a teljesítendő előírásoknak is megfelel. Tavaly egyik kollégiumi társa nem tudta folytatni egy sokat egyedül lévő nyugdíjas látogatását, és Gergely ezt szívesen vállalta helyette. Már mintegy másfél éve egy diáktársával együtt rendszeresen elmennek a 93 éves férfi lakására, aki sógorával él együtt, és csak nagyon ritkán hagyja el otthonát. Átlagosan másfél hetente találkoznak vele, és ezeket az alkalmakat egy naptárba előre beírják. Főleg beszélgetnek az idősebb férfivel, felolvasnak neki. Már jól ismerik egymást. – Neki jól esik a figyelem, nekünk szavai egyre több tanulsággal szolgálnak, sokkal türelmesebb lettem találkozásaink által – fogalmazott a fiatal, akit az idősebb férfi az iskoláról, a focimeccseiről szokott kérdezni. Barátság alakult ki közöttük. Ezt az is elősegítette, hogy Gergelyt a szociális ágazat szakemberek felkészítették a feladatra. Megmutatták, hol fogja meg az idősebb ember karját, ha meg kell támasztani járás közben, elmondták, hogy nyugodtan szóljon, ha valamit nem mer vagy akar vállalni, hogy ha bevásárolni küldik, túl nagy pénzüsszeget ne fogadjon el. A diák szerint fontos, hogy előre tájékoztassák a középiskolás korúakat, mi vár rájuk egy-egy önkéntes munka során, akár olyan tanulók, akik már részt vettek hasonlóan. Manapság, ha ránéz egy idősebbre az utcán, akkor nemcsak az jut eszébe, hogy itt egy idegen, aki lassan mozog, és nem ért úgy az internethez, mint a fiatalok, hanem hogy egy olyan embert lát, aki hosszú élet sok tapasztalatának birtokosa.

Dörnyei Gergely:

„Amikor megyünk az idősebb bácsihoz, akit rendszeresen meglátogatunk, látjuk, hogy már várt minket, ilyenkor rendre ünneplőbe öltözik, és ez nekünk jól esik. Többnyire ő mesél, mi csak belekérdezzünk a történeteibe. A bencésekhez járt iskolába, a vagongyárban dolgozott, és megélte a háborús időszakot. Régi dolgokról beszél, ez hozzájárul ahhoz, hogy többet tudjunk a világról, élet-tapasztalatai nekünk is hasznosak lehetnek. Mi többet tudunk a modern technikákról, de be kellett látnom, ő mégiscsak többet tud összességében, annyi év, több mint kilenc évtized alatt több tudást összegyűjtött. Nem gondoltam volna, hogy ennyi mindent tanulhatok tőle. Nem unalmas az alkalmanként nála eltöltött két óra, igaz, a végére fáradtak vagyunk, mert iskola után megyünk, és estére érünk tőle vissza busszal a kollégiumba. Ez is hasznos tapasztalat: másra intenzíven figyelni energiát igényel, például a szociális ágazatban dolgozóktól. Úgy érzem, többet adhatunk az önkéntes munka során egy nyugdíjasnak, ha olyanhoz megyünk, akit több hónap alatt megismertünk, mintha például havonta mást látogatnánk meg.”

Felismerték az idősebb generációban rejlő értékeket

– A győri Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézményben tavaly szeptemberben kezdődött el az iskolai közösségi szolgálat, amelynek célja a szociális készségek, a társadalmi érzékenység kimunkálása, a másokért való felelősségvállalás megtapasztalása. Úgy gondoljuk, hogy ezek a célok megvalósultak azáltal, hogy a nálunk szolgálatot teljesítő diákok találkozhattak lakóinkkal és a beszélgetések által megismerhették egymást. A párbeszéd keretében valódi élethelyzeteket ismerhettek meg. Ez megerősítette bennük a tudatot, hogy felelősséggel tartoznak önmagukért és embertársaikért egyaránt – mondta el **Panker Mihály**, az EESZI igazgatója, és hozzátette: a mai életforma alakulása miatt nagyon sok fiatal a találkozások révén került mélyebb kapcsolatba idősebb emberekkel, és ismerte fel az idősebb generációban rejlő értékeket.

A diákok elsősorban a szabadidő hasznos eltöltésében tudtak segítséget nyújtani az idősebb lakóinak számos tevékenységi forma során: kézműves foglalkozásokon vettek részt, felolvasást tartottak, társasjátékoztak, beszélgettek. Az igazgató szerint fontos kiemelni, hogy sokat segítettek a lakók közlekedésében, gyakran kísérték el őket sétálni, levegőzni, gyalog vagy kerekesszékekkel. Panker Mihály beszélt arról is, hogy lakóik szívesen fogadták a fiatalok látogatásait, bensőséges kapcsolatot alakítottak ki velük, jelenlétük természetessé vált számukra. Szívesen meséltek nekik életükről, rokonaikról, emlékeikről, megosztották a fiatalokkal mindennapjaik örömeit, problémáit. Több nyugdíjas várta a látogatások napjait, és volt olyan is, aki szó szerint szép ruhát öltött a heti találkozás miatt. Az elmúlt fél év során érezték a szeretetet és az odafigyelést, amelyet a fiatalok nyújtottak számukra.

Horváth Bálint:

„Jó érzés volt, hogy az önkéntes munka során a nyugdíjasklubban, ahova jártam, az idősekkel foglalkozó, különféle területen dolgozó szakemberek bevontak a munkájukba. Megbízta bennem. Láttam, milyen feladataik vannak, és ez többet ér, mintha pályaválasztás előtt az iskolák szakjainak, tantárgyainak leírását elolvasom. Azt a tapasztalatot is leszűrtem, hogy nem szabad elhanyagolnunk a családunkat. Voltak olyan idősek, akik elmondták, hogy csak hetente egyszer látogatják meg őket a rokonaik. Nem is kellett kimondaniuk, látszott az arcukon, hogy milyen nagy szükségük lenne ennél gyakoribb találkozásokra, láttam, milyen fájdalmat okozhat, ha távol vannak szeretteiktől. Akadt persze olyan is, akit minden nap meglátogattak, neki ez gyógyító erőt jelentett.

Szoktak nekem arról is mesélni a nyugdíjasok, mit csinálnak szabadidejükben. Elmagyarázták a kötés fogásait, azt, mi mindent lehet így készíteni, és ez nekem új információ volt. Ki is próbáltam velük a kézimunkázás néhány mozdulatát. Nem sok sikerrel, de legalább megtapasztaltam, hogy ők is tudnak nekem újat mutatni. Előfordult persze ennek a helyzetnek a fordítottja is, amikor kérték, hogy keressek ki nekik egy origami mintát az interneten. Tudták, hogy nekem ez könnyen megy. Rajtuk látni, hogy örülnek annak is, ha csak velük vagyok, és ezt nem titkolják, nekik természetes, hogy ezt kimutatják.”

„Kedvet kaptam hozzá, hogy többféle munkát is kipróbáljak”

Horváth Bálint, aki szintén a Jedlikbe jár, már alsó tagozatosként végzett önkéntes munkát, a polgármesteri hivatalban kartondobozokat hajtogatott. Jó érzés volt neki, hogy hasznos lehetett, hogy a felnőttek komolyan vették, éreztették, hogy szükség van rá, meghívták persze egy fagyira is. Amikor középiskolásként ilyen feladatot vállalt, az jutott eszébe, hogy a kívülálló szemével nem nagy dolog idősekkel beszélgetni egy kicsit, de nekik sokat jelenthet és fontos. Olyan klubba járt, ahol napközben tölthetik el idejüket a saját otthonukban lakó idősek. Elsőre megtalálta velük a közös hangot, sőt még „jó fejeknek” is tartotta őket.

Az idősklubban dolgozók ismertették vele a munkavédelmi szabályokat, bemutatták a helyet, beszéltek neki munkájukról. Arra magától is gondolt, hogy előfordulhat, az idősekkel hangosabban, lassabban érdemes beszélnie, s hogy türelem kell ahhoz, ha több dolgot többször is el kell ismételnie. Vidám pillanatokat okozott, hogy olyan szavakat használtak, amiket ő nem ismert, és ő is mondott olyan számítógépes kifejezéseket, amikről nem tudták, mit jelent. Például megtanulta, hogy a kergelgetés azt jelenti: kerülgetés. Érdekes tapasztalat volt számára, hogy az idősek nagyjából követik az informatikai fejlesztéseket, tudják, mi mindenre jók, de kevésbé tudják azokat használni.

Tízszor volt Bálint az idősklubban, s érkezéskor már örömmel üdvözölték, számon tartották, mikor megy legközelebb. Megtanulta, hogyan érdemes a koruknak megfelelően viselkedni az emberekkel, s erre sokszor szüksége lehet majd munkája során, bármilyen szakmát is választ. Kedvet kapott ahhoz, hogy sokféle önkéntes feladatot kipróbáljon, így sokféle munka, munkahely világába belelásson. Az iskolai könyvtár költöztetésében is részt vett, és arra készül, hogy nyáron a Győrkecsesztivál szervezőit segítse. Akkor majd kisebb gyerekekkel kell szót értenie a színes, szórakoztató programokon. Akik még nem kezdték el a közösségi szolgálat teljesítését, azoknak azt ajánlja, hogy „nyugodtan vessék bele magukat, nem kell félniük, nem lesz semmi hátulütője”. Ebből csak tanulhatnak. Szerinte, akik végigcsinálják, azoknak megváltozik a szemléletmódjuk, rájönnek, hogy egyszerű, és öröm segíteni.

Büszke időseket segítő fiára az apa

Horváth Bálint édesapja, **Horváth Péter** egyáltalán nem bánja, hogy ilyen feladatot is teljesítenie kell fiának. Családjukban nem is számít szokatlannak az önkénteskedés, önzetlenül segítenek, amikor csak tudnak, időseknek, rászorulóknak. Az édesapa úgy gondolja, hogy ha fia tesz másokért, akkor át tudja érezni helyzetüket, s eszébe juthat, milyen lesz, ha ő is megöregszik egyszer. Örömmel hallgatta, amikor Bálint elmesélte neki, hogy az idősek arcán látszott, hálásak a törődésért, például akkor, amikor egyiküket lesegítette a lépcsőn. Úgy véli, jót tesz az ilyen élmény gyermekének, személyiségét alakítja, lelkileg megváltoztatja, jobb emberré teszi. Büszke rá ezért is. „Manapság nagyobb a szakadék az idősek és a fiatalok között, annyira jelentősen megváltozott az életmód, ezért jó, hogy az önkéntes munka révén is közel került nyugdíjasokhoz a fiam” – fogalmazott.

A dunai árvízkor is önkénteskedtek a diákok

– A minden rekordot megdöntő tavaly nyári dunai árvíz veszélyeztette a szigetközi falvakat. Sok diákunk úgy érezte, segítenie kell a védekezésben. Mivel akkor már tudtuk, hogy nekik érettségiig közösségi szolgálatot kell teljesíteniük, javasoltuk, hogy adminisztrálják az önkéntes munkát. Ha nincs az előírás, akkor is mentek volna segíteni a gátakon védekezőknek, önzetlenül, nem vártak ellentételezést, az adminisztráció csak egy plusz volt. De nem baj, ha rögzítik, amikor jót tesznek, mert ez fegyelemre szoktat. Arra pedig ügyeltek a polgármesterek, a szülők, és mi is figyeltünk, hogy veszélyes helyekre ne kerüljenek, mert néhány helyen a gát nagyon laza volt. De így is sok feladat adódott, a zsákok töltése, a szendvics, az italok kihordása más önkénteseknek, szakembereknek – mondta el **Domonkos László**, a Jedlik Ányos Gépipari és Informatikai Középiskola igazgatója. Könnyen felvették a kapcsolatot más intézményekkel a diákok önkénteskedése ügyében, mert azok többsége már tudott erről a kötelezettségről. S például a katasztrófavédelemmel, Győrben az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézménnyel korábban is együttműködtek.

– Szeretettel mentek diákjaink korábban is az idősebbekhez, kedvük volt ehhez, játszottak, beszélgettek a nyugdíjasokkal. Engem is megdöbbentett, mennyi érzés van a tinédzserekben. A vidéki tanulók esetében pedig megkerestük a községi önkormányzatokat levélben. Tájékoztatást adtunk arról, hogy a diákoknak milyen kötelezettségük van, és hogy szeretnénk, ha a lakhelyükön teljesítenék azt. Ez jobb nekik, mintha emiatt csak estére érnének haza a városból. A polgármesterek azt válaszolták, hogy örömmel segítenek, keresnek lehetőségeket, adnak feladatokat a diákoknak, mert ez nekik is segítség. Így a vidéki tanulóink a falvakban többnyire közösségi programok szervezésében vettek részt. A falubeliek közös programjainak szórólapjait osztották ki, rendezvények lebonyolításakor segítettek, időseknek ételt hordtak ki vagy újságból felolvastak nekik. Ez egyfajta gondoskodás, ami régen elterjedtebb, magától értetődőbb volt. Mi az olyan feladatokat szeretjük,

amelyeknél nem kipipálandónak tűnik ez a kötelezettség, hanem a fiatalok is érzik, hogy a szív is megmozdul. Amikor ráéreznek az önkénteskedés ízére, amikor belekóstolnak ebbe, akkor már ők is ilyet keresnek – szögezte le az iskolaigazgató, és hozzáfűzte: jó, ha a diákok átélhetik, hogy nem felesleges dolgot csinálnak, hanem szükség van rájuk. Arról is beszélt, hogy ha például kiküldik őket kerítést festeni egy óvodához, és az ott dolgozók csak annyit mondanak, hogy „jó, köszönjük”, akkor nem sokat tanulnak a feladatból. Viszont

” Mi az olyan feladatokat szeretjük, amelyeknél nem kipipálandónak tűnik ez a kötelezettség, hanem a fiatalok is érzik, hogy a szív is megmozdul. Amikor ráéreznek az önkénteskedés ízére, amikor belekóstolnak, akkor ők is ilyet keresnek. ”

ha beszélgetnek velük, behívják őket egy szendvicsre, megmutatják nekik az intézményt, elmondják, hogy miért hasznos nekik a segítségük, akkor kapcsolatokat teremthetnek az iskolások. Domonkos László szerint ugyanis igazából az önkéntes munka előírása a diákoknak arról szól, hogy az embernek lelke is kell legyen, ne csak pénzt keressen. Ne csak azt akarják elvégezni, amit nagyon muszáj. Amikor senki nem látja, akkor is természetes legyen, hogy megteszik, amit megtehetnek. A nevelési célzat fontos az igazgató szerint az önkéntes munkában. S akkor valószínűleg később is sok jót fognak cselekedni a felnövekvő nemzedékek. Náluk az iskolában is kaphattak feladatot a diákok, például a tankönyvek érkezésekor, így láthatták, mennyiféle teendő van egy oktatási intézményben, és sokat tudtak segíteni.

Új tesztrendszerrel az egészséges életmódért

Szöveg: Mizsei Bernadett

Az iskolában zajló fittségmérésekkel a legfontosabb célunk az, hogy megtanítsuk diákjainknak, miért és milyen módszerek segítségével törődhetnek a testükkel. Ráirányíthatjuk a figyelmüket a testmozgás fontosságára, annak az egészségben betöltött szerepére – mondta el lapunknak **Csányi Tamás**. A Magyar Diáksport Szövetség Iskolai Testnevelési Osztályának vezetőjével az új fittségi tesztről, a NETFIT-ről beszélgettünk, amelyet a következő tanévtől minden iskolában bevezetnek.

– Miért van szükség fittségmérésre?

– A fizikai fittségi állapot szorosan összefügg az egészségi állapotunkkal. A fizikai fittségi mérésekkel valójában a szervezet funkcionális működéseit lehet jellemezni. Ez természetesen minden esetben csak becslést jelent. A fittségmérés több szinten más és más céloz. Egyéni szinten, az iskolában zajló mérésekkel a legfontosabb célunk az, hogy megtanítsuk diákjainknak, hogy miért és milyen módszerek segítségével törődhetnek a testükkel, fejleszthetik a fittségi állapotukat. Ráirányíthatjuk a figyelmüket a testmozgás fontosságára, annak az egészségben betöltött szerepére. Osztályszinten lehetőségünk van feltárni, hogy melyik diákunk milyen fizikai állapotban van, miben megfelelő, és miben van fejlesztésre szüksége. Lehetőségünk van egyéni, speciális fejlesztési program összeállítására, ugyanakkor sok információ kapható arról is, hogy osztályszinten mely képességek esetében van lemaradás, mire érdemes fókuszálni a következő oktatási időszakban. Iskolai szinten pedig arra lesz lehetőség, hogy amennyiben az iskola tanulói jelentős számban nem tudnak az ún. egészségzónában teljesíteni, úgy pedagógiai program szintű, célzott beavatkozás is szükségessé, illetve lehetővé válhat.

– Mire szolgál a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt, vagyis a NETFIT?

– A NETFIT a tanulók fizikai állapotának, pontosabban: fizikai fittségének mérését, értékelését és visszajelentését lehetővé tevő, oktatási célú diagnosztikus pedagógiai értékelő rendszer. Kifejlesztését a Magyar Diáksport Szövetség a nemzetközileg elismert Cooper Intézettel közösen, egy kutatás-fejlesztési program keretében végezte. A NETFIT lehetővé teszi, hogy minden magyar iskolás egészségközpontú fizikai fittségét objektív, úgynevezett egészségsztenderdekhez viszonyítva állapítsuk meg. A NETFIT egyik célja, hogy minden magyar tanuló követni tudja fizikai fittségi állapotának változását, és ezen keresztül tudatosuljon

bennük a rendszeres testmozgás és testedzés szerepe saját egészségükkel összefüggésben. A méréseket javaslatunk szerint az oktatási anyagba építve 4–8 tanóra alatt célszerű elvégezni.

– Lesz ideje felkészülni a pedagógusoknak az új rendszerre?

– Mivel a NETFIT kötelező alkalmazását a 2014/2015. tanévtől vezetik be, az ehhez szükséges miniszteri rendelet előkészítése folyamatban van. A napokban megjelent a jövő tanév rendjéről szóló rendelet is, amely a mérési időszakot határozza meg. Ez alapján jövőre a második félévben, januártól a tanév végéig kell majd megszervezni a méréseket. Ennek oka egyszerű: a rendszer használatát bemutató akkreditált pedagógus-továbbképzések várhatóan idén novemberben fejeződnek be, őszre pedig elkészül az online támogatást jelentő informatikai rendszer végleges verziója is. Lesz idő

tehát ismerkedni a NETFIT-tel, de céljaink szerint az ezt követő tanévben már az optimális, őszi időszakban lesznek a mérések.

- Az érintett pedagógusokat továbbképzik?

- A NETFIT bevezetésének egyik nagyon fontos előfeltétele, hogy a pedagógusok pontosan tanulják meg a mérés menetét, illetve sajátítsák el a mérésekhez kapcsolódó pedagógiai alapelveket. A Magyar Diáksport Szövetség ennek érdekében a teljes országra kiterjedő, 30 órás akkreditált pedagógus-továbbképzést szervez. Jelenleg már közel 3000 kolléga el is végezte a továbbképzést, és még további 4000 testnevelő tanár és tanító kapcsolódhat be a képzésbe, egészen novemberig. A képzésekre a **www.diaksport.eu** honlapon jelentkezhetnek.

- Hányadik osztálytól lesz kötelező a mérés?

- Újdonság, hogy a NETFIT szerinti méréseket csak felső tagozattól, vagyis 5. osztálytól kell megszervezni. Ez azonban természetesen nem zárja ki, hogy játékos formában – nem kötelező mérési keretek között – már alsó tagozatos gyerekek is megismerkedjenek a NETFIT filozófiájával, céljaival, a feladatokkal, ezért a 3–4. osztálytól már kifejezetten ajánlott a tesztrendszer pedagógiai eszközként történő használata. A kötelező mérést évi egy alkalommal kell elvégezni.

- Hogyan kezelik a keletkező adatbázist?

- A méréseket követően a mérési eredményeket a NETFIT online adatkezelő rendszerébe kell majd feltölteni. Ennek érdekében minden diáknak egyedi mérési azonosítója lesz, hasonlóan a kompetencia-mérésekhez.

- Az eddigi fittségfelmérések miért nem voltak megfelelők?

- Az eddigi tesztrendszerek alapvetően más pedagógiai elvek, filozófia és tudományos megközelítés alapján voltak kidolgozva. A minősítési rendszerük alapján csak azok láthatták magukat megfelelő fittségűnek, akik az átlagosnál jobban teljesítettek, mivel ezen tesztrendszereket úgynevezett normatív alapon dolgozták ki. Ez röviden azt jelenti, hogy a diákokat egymás teljesítményeihez képest minősítették. A NETFIT legfontosabb innovációja, hogy külső kritériumértékekhez viszonyítja a tanulói eredményeket. Az eddigi gyakorlatban nem volt jellemző, hogy a diákok egyéni visszajelzést kaptak volna a mérési eredményeiről, az megkülönböztetően nem, hogy központilag dolgozták volna fel a statisztikai célú, anonim adatokat. Olyan pedagógiai célú visszajelentő lapot kap majd minden tanuló, amelyen minden mérési eredménye

látható lesz, és különböző, a fejlődését nyomon követő diagramokat is lekérdezhet majd.

- Lehet remélni, hogy változás következik be csupán azáltal, hogy rámutatunk arra, milyen keveset mozognak a gyerekek?

- Ez az egyik legfontosabb kérdés a Magyar Diáksport Szövetség számára. Célunk, hogy az egészségtudatos és jövőorientált életvezetés alapjait a tanulók már a köznevelésben elsajátítsák. Csak hogy a lehető leghosszabb távú kihívást említsem: az Európai Bizottság arra számít, hogy 2060-ra minden tagállamban tovább kell emelni a nyugdíjkorhatárokat, minél tovább a munkaerőpiacra kell tartani az állampolgárokat. Ennek nyilvánvalóan gazdasági gyökerei vannak. A munkához azonban egészség kell, ezért azt gondoljuk, hogy annak minden elemét: az egészséggel kapcsolatos ismeretek, készségek és attitűdök átadását, fejlesztését már az iskolában kiemelten kell kezelni. A NETFIT mindhárom elem kapcsán igyekszik hozzáadott értéket képviselni.

- Milyen játékos módszerekkel vehetik rá a gyerekeket a testneveléstanárok arra, hogy többet mozogjanak, és a sport az életük részévé váljon?

- Az a legfontosabb tényező, hogy minél többen azt érezzék a testnevelésórákon és a sportpályákon, hogy a testmozgás és a sport az ő életük részévé is válhat. Ehhez olyan sportpedagógiai és testnevelés-módszertani ismeretekre és tevékenységekre van szükség, amelyek nem csupán az igazán tehetségesek számára biztosítják a sikeres – sikerélményben és örömben gazdag – részvétel lehetőségét. Lényeges szempont, hogy ne csupán a testnevelő, hanem a többi pedagógus is szerepet vállaljon az iskolai egészségfejlesztésben. Fontos, hogy az intézményvezető és a nevelőtestület is támogassa azt a folyamatot, amit mi az egészségtudatos és társasközpontú iskolai kultúra kialakításának nevezünk. De kulcsszereplők ebben a folyamatban az iskolán kívüli szereplők is, így különösen a sportszolgáltatók és a pedagógiai munkát támogató ellátásokban részt vevő szakértők is, például az iskola-egészségügyben. Végül, de nem utolsósorban szót kell ejtenünk a szülők kiemelkedően fontos szerepvállalásáról is.

Kölyökatlétika Program

Új szint hozott a testnevelés-oktatásba

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Oláh Gergely Máté

A 2013/2014-es tanévtől a megújult testnevelés kerettanterv nélkülözhetetlen eleme a Magyar Atlétikai Szövetség által gondozott Kölyökatlétika. A programról és az ehhez kapcsolódó, új szemléletű oktatásmódszertanról **Dornbach Ildikó** programfelelőssel beszélgettünk.

– Hogyan született meg a Kölyökatlétika Program?

– Eredendően a Nemzetközi Atlétikai Szövetség (IAAF) találománya volt. 2001-ben ugyanis a szervezet – látva a gyerekek atlétikaoktatásának hibáit – Kids' Athletics néven kidolgozott egy olyan versenyformát, amely kimondottan 6–12 éves gyerekek számára készült. Magyarországon 2009-ben ismertük fel ennek jelentőségét. Meghívtuk a módszer egyik külföldi specialistáját, akinek kurzusát elvégezve újragondoltuk, és alsó tagozatos általános iskolások (tehát 6–10 éves gyerekek) számára „újrafűszereztük” a programot. Láttuk ugyanis e kezdeményezés fontosságát, de szűknek ítéltük tartalmát. Ezért a képzés során elsajátított ismereteinket sajátos, „magyaros” oktatásmódszertani és gyakorlati tartalommal dúsítottuk – összességében egy közoktatási programmá alakítottuk. Ezt 2010 elejétől igyekeztünk szélesebb körben is terjeszteni, mivel meg voltunk győződve a tanulókra és a tanárokról gyakorolt pozitív hatásáról. 2012 márciusában az akkori kormányzat felismerte a program jelentőségét, és mintegy megrendelője lett. Ekkor kezdődött meg a program akkreditáltatása és a kapcsolódó pedagógus-továbbképzések rendszerének kidolgozása is. A 2012/2013-as tanévben már választható volt a Kölyökatlétika anyaga az iskolai testnevelésórán. Fontos tényező volt az is, hogy erre az időszakra esett a Nemzeti alaptanterv és a kerettanterv reformja, s ebbe a Kölyökatlétika is bekerült. Ezért a 2013/2014-es tanévben a Kölyökatlétika már kötelező tananyaggá vált az első osztályosok számára. Hosszú folyamat végén, de igen jó időzítéssel sikerült a program magyarországi meghonosítása.

– Miben tér el a Kölyökatlétika Program az eddigi iskolai atlétikaoktatástól?

– A Kölyökatlétika Program tartalmában és oktatásmódszertanában egyaránt különbözik az eddigi atlétika-oktatástól vagy általában a sportmozgások oktatásától.

Tartalmát, mozgásanyagát tekintve azért, mert a Kölyökatlétika Programban a tanulók koordinációs, mozgástanulási képességének fejlesztésére helyez- zük a hangsúlyt, az atlétikától függetlenül – de az atlétikus mozgásformák segítségével. Célunk, hogy „ügyesítsük” a gyerekeket, s hogy fejlesszük idegrend- szerük ideg- és izomrendszeri (neuromuszkuláris) képességeit.

A módszertan tekintetében az élményközpontú ok- tatást vezettük be. Sok testnevelésórán a mai napig fellelhetők poroszos elemek, amivel szemben mi más szemléletet szeretnénk sugallni. Változik a világ, vál- toznak a gyerekek, változnia kell tehát az oktatásnak is. Annak érdekében, hogy motiválttá tegyük a tanulókat a minél szélesebb körű mozgásgyakorlásban, tudomásul kell vennünk az ő megváltozott igényeiket is. Szüksé- ges alkalmazkodni a mai gyerekek „vibrálásához” és folyamatosan változó érdeklődéséhez is. Az indirekt módszertan – amit a Kölyökatlétikában elrejtettünk – lehet az egyik megoldás.

– Lehet tudni, hogy pontosan milyen hatással van a Kölyökatlétika Program a gyerekekre?

– Tudományosan igazolt tény, hogy azoknak a gyere- keknek, akiket három- és tízéves koruk között rend- szeresen állítottak mozgásos feladatmegoldás elé – és a Kölyökatlétika Programot is ez jellemzi – nagyobb mértékben fejlődik a homloklebenyük, mint azoknak, akiket nem ér ilyen hatás. Az előbbieket sokkal inkább képesek lesznek a kombinatív gondolkodásra. Ebből is látható, hogy nemcsak a mozgásfejlesztésben érzékel- hető a Kölyökatlétika Program jótékony hatása, hiszen messzemenően támogatja a tanulási képességet is. Másrészt, ha valaki a versenysport irányába szeretne továbblépni, bármilyen sportágat választ is a későbbi- ekben, mindenképpen meghatározó lesz számára, hogy hat- és tízéves kora között milyen koordinációs képzsé- ben részesült.

– Milyen eszközöket igényel a Kölyökatlétika Program?

– A változatos, színes, könnyű, polifoamból készült eszközök a tapasztalatok szerint eleve érdeklődést keltenek a gyerekekben. Legfőbb jelentőségük mégis abban áll, hogy könnyű használatuk révén egy idő után a tanulók képesek lesznek arra, hogy a szükséges órai előkészületeket önállóan is megtegyék: összerakják a sportszereket, vagy akár egy egész versenypályát. Ennek során érzik saját fontosságukat, de hozzá szoknak az együttműködéshez is, hiszen az ilyen feladatokat megoldásához összehangolt tevékenységre van szükség. S ha együtt rakjuk fel a gátléctet, másmilyen lesz átugrani is.

– Említette az indirekt módszertant. Hogyan képzeljük el egy ilyen jellegű testnevelési feladatot?

– Igen egyszerű azt mondani a gyerekeknek, hogy sétáljanak három kört lábujjhegyen. Erre ők joggal kérdezhetik – és a mai gyerekek ezt bizony meg is teszik –, hogy miért, hiszen sokkal egyszerűbb és természetesebb talpon járni. Természetesen el lehet magyarázni nekik, hogy a bokaízületek erősítését célozza a feladat, de egy alsó tagozatos óra keretében célszerűbb „taktikát változtatni”, s az indirekt módszert választani: olyan feladatokat adni, amelyeket csak lábujjhegyen képesek elvégezni a gyerekek. Ha például magasra dobott labdáért kell nyújtózkodniuk, el sem hangzik a lábujjhegyre állással kapcsolatos utasítás, mégis megteszi mindenki. A Kölyökatlétika Program tehát – indirekt módszerei révén is – nagymértékben épít a pedagógus

kreativitására. Szerencsére a képzések során jó tapasztalataink vannak e téren is.

– Mit kell tudnunk a magyarországi Kölyökatlétika-képzésekről?

– A képzés szakmai minőségét a Magyar Atlétikai Szövetség biztosítja, szervezési feladatait a Semmelweis Egyetem Testnevelés- és Sporttudományi Kara látja el. A képzési lehetőségről tájékoztatót küldünk az egyes iskoláknak. Magyarországon hat oktatási központunk van – Békéscsabán, Bonyhádon, Budapesten, Győrben, Miskolcon és Zalaegerszezen –, oktatópárosaink az egységesség érdekében központi módszertan szerint oktatnak. Annak érdekében, hogy a gyakorlati foglalkozások mindenki számára érthetőek, elsajátíthatók legyenek, és hogy mindenki választ kaphasson a kérdéseire, viszonylag kis létszámú – maximum huszonöt főből álló – csoportokban oktatjuk az érdeklődő pedagógusokat.

– Milyen visszajelzéseket kaptak tőlük a képzés után?

– A legrózsaszínebb álmainkat is felülmúlta az a fogadtatás, amiben a projekt részesült. Az első két évben ezer-ezer

pedagógust képeztünk ki – három hónap alatt. És erről az intenzív és megterhelő képzésről is rendkívül pozitívak a visszajelzések. Főként azt emelik ki a résztvevők, hogy valódi segítséget kapnak, azaz olyan gyakorlati információkat, amelyeket akár egyik napról a másikra is az oktatási gyakorlatukba tudtak illeszteni. Összességében rendkívül élvezetesnek ítélték a Kölyökatlétika Programot. Több pedagógus jegyezte meg, hogy élete során sok továbbképzésben volt része, de ennyire hasznos és jó egy sem volt. Sokszor olyan pedagógusokat képeztünk, akikhez tanítóként nem áll közel a testnevelés oktatása. Külön öröm, hogy a képzés végeztével az ő szemléletük is változik.

– Mik a képzés jövőbeli céljai?

– Jó lenne, ha minden magyar általános iskolában lenne legalább egy olyan pedagógus, aki ismeri és használja a Kölyökatlétika Programot. Ennek megfelelően elsődleges célunk a képzés folytatása, s fontos lenne az is, hogy minden iskola rendelkezzen a programhoz szükséges eszközökkel. Távolati terveink között szerepel az óvodások részére is adaptálni a programot, s lehetőséget teremteni az óvodapedagógusok képzésére is – ez persze az eddigieknél jóval nagyobb falat lesz számunkra.

– Összességében miben látja a Kölyökatlétika Program legfőbb eredményét?

– Úgy gondolom, új szintet hozott a testnevelés oktatásába, és ezáltal megváltoztatta az ehhez fűződő viszonyt is. S ennek a gyerekek a legfőbb nyertesei.

A sportra nevelés művészete

Mozgékony gyerekek – támogató szülők

Szöveg: Kuslits Szonja | Fotó: Nagy Gábor

A sport nemcsak az izmokat erősíti, hanem segíti a koncentrációt, fejleszti a kitartást, az akaraterőt, szocializál, és befolyásolja a szellemi teherbírást is. Ezért is fontos, hogy a fiataloknak igénye legyen a rendszeres testmozgásra.

Kalántai Linett egy évig akrobatikus rock and rollra, két évig látványtáncra járt. A Rippel Brothers Akadémián akrobatikát tanult, naponta két órát edzett, és mindezt alsó tagozatos iskolás-ként. Linett most 13 éves, és két év gumiasztalos akrobatika után a levegőt is meg akarja hódítani. **Halmy Panka Petra** is a nyomában jár, hatévesen többet sportol, mint a felnőttek többsége.

– **Linett, nálad két éve tart a légtornász-szerzelem, Panka, te most kezdted a táncot, de mindketten nagyon sokat sportoltok. Milyen egy átlagos napotok, és mennyi időt tesz ki a sport?**

– **Panka:** Én most elsős vagyok, az iskolában délelőtti olvasás-, írásóráink vannak, aztán jön a tesi, ahol teniszezni is szoktunk. Ilyenkor az óra elején még csak ütögetjük, gurítgatjuk a labdát, aztán később kezdünk rendesen játszani. Harmincegyen vagyunk egy ilyen órán, és mindenki nagyon szereti. De a tenisz mellett néptáncoltam is még az oviban, most meg szeptember óta akrobatikus rokira járok. Az is a suliban van, délután. Nagyon imádom. Az óra elején bemelegítünk, aztán táncolunk, és a végén lazítunk. A tánc a legjobb rész, ugrálás és forgások is vannak, ezeket otthon is szoktam gyakorolni anyával. Amit pedig a legrégebben csinálok, az az úszás.

– **Linett:** A szabadidőm nagy részét edzéseken töltöm, de ez cseppet sem zavar, lesz még elég időm tévét nézni később. Ősztől kezdtem a hip-hop táncot is, heti kétszer, vasárnaponként pedig továbbra is a Budapesti Honvéd Sportegyesületbe járok, ahol akrobatikát tanulok. Persze emellett a sulis moderntánc órák sem maradnak el, és az edzések a Légtornász Szövetségnél. De néha ez sem elég, ezért otthon is edzek egy kicsit. Hiányzik a mozgás, ha 1-2 napig nincs rendes edzés. Azért előfordul, hogy kicsit lustának tartom magam, mert gond nélkül tudok csak úgy semmit tenni is.

– **Azért a napi kétórás edzések mellett nem mondhatni, hogy annyira lusta lennél.**

– **Linett:** Igen, ez tény, de nekem ez nem nehézség, imádom csinálni. Persze van, amikor szükségem van arra, hogy kicsit otthon maradjak, és csak lábat lógassak, de alapvetően szeretek mozgasban lenni.

– **Panka, te még nagyon fiatal vagy, van olyan sporteredmény, aminek nagyon örülsz, amire büszke vagy?**

– **Panka:** A biciklizésre! Balatonszárszóról el tudok bringázni Földvárig és vissza, egy kétkerekű bicajon. De futni is szeretek, volt például egy verseny a Balatonon, ott második lettem most is, és két éve is. Már a síelés is jól megy, bár az elején azt nem annyira akartam tanulni.

– Linett, nálad a továbbtanulás miatt már számítanak az osztályzatok. Hogyan egyezteted össze ezt a rengeteg edzést a tanulással?

– *Linett:* Szükségem van a jó jegyekre, és persze a szüleim sem hagynák, hogy hanyagoljam a sulit az edzések miatt, ezért muszáj rendesen tanulnom. De azt hiszem, aki ennyit mozog, mint én, annak szinte alapvető, hogy képes jól beosztani a napját és az idejét. Szerencsére gyorsan megragadnak a dolgok a fejemben, ezért nem kell óráig a könyv fölött görnyednem. Ha akarom, és figyelek, akkor elég gördülékenyen megy a készülés.

– Volt eddig olyan sport, amit nem szeretnél?

– *Linett:* Talán a rokizást, ezért is hagytam abba viszonylag gyorsan. Általában azért váltottam, mert vagy meguntam az adott sportot, vagy már nem éreztem elégnek. Ilyenkor mindig kerestem valami mást, ami leköt és érdekel. Nincs kifejezett célom, egyszerűen szeretek mozogni, és igényem van a kihívásokra. Most a légtorna került fókuszba, jelenleg a Magyar Színházban A kisfiú meg az oroszlánok című színdarabban is fellépek egy légtornász-előadással, amit nagyon jó kezdetnek tartok. Előfordulhat, hogy később versenyekre is megyünk, és lesznek más fellépések is.

– Más sportban nem voltak versenyeid? Azokat inkább hobbiszinten űzted?

– *Linett:* Amikor fitneszre jártam, sok verseny volt, de azt túl nehéznek éreztem. A gumiasztal-versenyekben sikeresebb voltam, sok érmem és kupám van, amikre nagyon büszke vagyok. A gumiasztallal tulajdonképpen a Rippel Akadémián ismerkedtem meg, ott tanított az az oktató, aki erre specializálódott. Mivel látta, hogy szeretek ugrálni, elhívott egy próbaedzésre, amiből végül folyamatos képzés lett.

– Hogy kell elképzelni egy gumiasztal-edzést?

– *Linett:* A bemelegítés után mindig erősítünk, nyújtunk, majd jöhet az asztal, ahol kisebb, egyszerűbb ugrásokkal kezdünk, és ha az már jól megy, akkor jöhetnek a nagyobb szaltók és kombinációk. Eddig szerencsére csak egyszer sérültem meg, és az sem volt annyira komoly.

– A baráti köröd is hasonlóan mozgékony, ők is sportolók?

– *Linett:* A legtöbb barátnőm táncol vagy úszik, a fiúk fociznak és vízilabdáznak, de nem járnak olyan sok plusz edzésre, mint én, általában az iskolán belüli órákat választják.

– A fiatalok között sokszor meghatározó, hogy mi az, amit menőnek vagy éppen ciki-nek tartanak az osztályban. Van, aki azért nem néptáncol, mert most inkább a hip-hop „trendi”. Mennyire határozza meg nálatok az edzések választását az, hogy éppen mi tetszik a többségnek?

– *Linett:* Mindig lehet órákat választani, és nálunk a sulis baráti körben eléggé meghatározó, hogy hova mennek a többiek. Előfordul, hogy azt a sportot választjuk, ahova a legtöbb jelentkezőnek, mert így együtt lehetünk. Eleve nincsenek sokan – most hirtelen nem is tudok senkit –, akik néptáncolni szeretnének, balettozni is csak hárman járnak, bár én jövőre szeretném kipróbálni azt is.

Linett édesanyjával, Rébék Ildikóval, és Panka anyukájával, Morvai Dórával a szülői és pedagógusi felelősségről és a sportra nevelésről beszélgettünk.

– Mindkettőtök gyermeke nagyon mozgékony, folyamatosan sportol már egész kicsi kortól. Hogy kezdődött ez az aktív életmód, tudatos szempont volt-e az iskola/óvodaválasztásnál a mozgásra nevelés?

– *Ildikó:* Linett most tizenhárom éves, de már négyéves korában nagyon mozgékony volt. A sportolást az oviban kezdte, ahol balett- és néptáncoktatást is biztosítottak a gyerekeknek. Már akkor igényelte a plusz órákat is, így folyamatosan vittük edzésekre. Sőt, az ingyenes úszásoktatást is igénybe vette. Jelenleg a 13. kerületi Hunyadi Mátyás Általános Iskolába jár, ahol művészeti tagozatos osztályban tanul. Alsó tagozatban náluk kötelező a balett és a néptánc, felsőben pedig ezek mellett választható a modern tánc is, Linett erre is jár. Emellett a fiatalok általános testnevelést, karatét és látványtáncot is tanulhatnak. Sok múlik a pedagógusokon, ebben az iskolában például összevont órák keretében az egész osztályt vitték a műjégpályára, hogy a gyerekek korcsolyázni is megtanuljanak.

– *Dóra:* Nekünk szerencsénk volt, Panka olyan óvodába került, ahol a kötelező sport a néptánc, így heti többször is táncolt, sőt népi játékokat és énekeket is tanult. Különtornának nevezett játékos foglalkozást is szerveztek számukra, aminek a lényege csak annyi volt, hogy mozogjanak a kicsik. Nem kerestünk célirányosan sportóvodát vagy iskolát; fontos szempont volt, hogy az otthonunk közel legyen az intézményhez, illetve Panka bátyja is ebbe az óvodába járt, tehát ismertük az óvó néniket. Panka az óvoda mellett külön úszásra is járt, de ezt az első osztály miatt most kicsit szüneteltetjük. Most inkább az a lényeges, hogy szeressen iskolába járni, legyen, akihez kötődik, ismerje meg a tanárokat. Az iskolaválasztásnál döntő érv volt, hogy barátaink gyerekei jártak azokhoz a tanító nénikhez, akikhez most Panka, így a pozitív visszajelzések alapján választottuk. A 14. kerületi Kafka Margit Általános Iskolába jár. Korábban ezt a sulit már be akarták zárni. Aztán egy igazgatóváltásnak köszönhetően teljesen átalakult és gyorsan népszerűvé vált. A fiatal igazgató olyan különórákat és foglalkozásokat vezetett be, és annyira képzett, szimpatikus tanári kart fogott össze, hogy mára már bekerülni sem egyszerű.

”

A szoros napirend miatt a gyerekek hamarabb megtanulják, milyen a jó időbeosztás, és persze ez a tanulmányokra is jó hatással van, szellemileg is jobban tudnak koncentrálni.

”

– **A sok sportfoglalkozás időben is megterhelő a szülőknél, sokan éppen erre hivatkozva hanyagolják, hogy plusz edzésekre vigyék a gyereket. Hogyan oldották meg a mindennapos ingázást?**

– *Ildikó:* Iskola után minden nap vitte valaki edzésre Linettet, ez elég kemény logisztikázást igényelt. Bevontuk a nagyszülőket is, így könnyebb volt megoldani a hétköznapiakat. Az a tapasztalatom, hogy a szoros napirend miatt a gyerekek hamarabb megtanulják, milyen a jó időbeosztás, és persze ez a tanulmányokra is jó hatással van, szellemileg is jobban tudnak koncentrálni. Persze nem egyszerű ezt összehozni, de mindenképpen megéri, elvégre a saját gyerekébe ki ne akarna minél több energiát befektetni?

– *Dóra:* Nekünk már az óvodában is csak a péntek volt szabad, a többi napon folyamatosan sportolt a gyerek: úszásra és tornára járt, két évig pedig műpályás síelésre vittük. Most már a rendes, havas sípályán is zökkenőmentesen lecsúszik. Mivel Panka most elsős, tudatosan nem erőltettük a különórákat, inkább az iskolában elérhetőeket vettük igénybe. Az új törvény miatt már minden nap van testnevelés, és nagyon pozitív, hogy ennek keretében teniszt is tanulnak. Az osztályfőnökön is

sok múlik, nálunk összevont két órát, így ősszel görkorsolyázni, télen pedig jégkorizni tanította a gyerekeket. Eközben hétvégi túrákat, kirándulásokat is szervez az osztálynak. A sima testnevelés mellett Panka heti kétszer – szintén az iskolában – akrobatikus rokira is jár, amit nagyon élvez.

– **Miben más, és mennyire nehéz ez a fajta pörgős életmód?**

– *Dóra:* Nagy szervezőkészséget igényel. Nekünk annyival könnyebb volt, hogy a párom nem kötött munkarendben dolgozik. A műpályás síelésre például csak ő tudta vinni a gyereket, mert én a munka miatt soha nem értem volna oda időben. A nagyszülők is rengeteget segítenek, szerencsénk van, hogy fitten, fiatalosan mennek az unokával. Az úszást például úgy kezdte, hogy ajándékba kapott egy bérletet a nagyszülőktől, akik minden héten kétszer vitték-hozták. A tágabb család segítségével nélkül nagyon nehéz belevágni.

– *Ildikó:* Nálunk is hasonlóan működött a dolog, Linett édesapja és a nagyszülők is segítettek. Mára annyival könnyebb, hogy tizenhárom évesként nem kell kísérgetni az edzésekre, de kisebb korában nekünk is úgy kellett beosztani a napokat, hogy ne maradjanak ki az edzések. Az egész döntés kérdése. Ha elhatározza a szülő, hogy áldoz energiát erre, akkor egy idő után elég gördülékenyen megy a dolog. Bizonyos időszakokban még plusz versenyek is voltak, ilyenkor hétvégenként is mentünk, felkerekedett az egész család, és irány Magyarország. A táncversenyek miatt többnyire vidékre kellett utaznunk, de soha nem mondtuk, hogy nem, mert Linett imádott mozogni, és az volt a fő szempont, hogy fejlődjön, és örömet lelje a sportban, a küzdelemben. Mára annyira megszokta a terhelést, hogy néha otthon is nekiáll edzeni.

– **Ilyen fiatalon egy gyerek még nem tudhatja, melyik sportot szereti igazán, ezért a szülők gyakran olyan sportágat választanak, ami valójában az ő szenvedélyük, vagy beteljesületlen vágyuk. Hogyan próbáljátok ezt elkerülni?**

– *Ildikó:* Egész kis korban még valóban a szülő dönt, rajta múlik, hova viszi a gyereket, de később – ideális esetben – ez már nemcsak rajta múlik. Hiába akartam például, hogy Linett folytassa az akrobatikus rock & rollt vagy a fitneszt, ha nem örömmel megy, úgyszint csak szenvedés az egész, amit egyetlen szülő sem akarhat a gyerekének. Ugyanakkor voltak alapok, amiket neki is meg kellett tanulnia; ilyen a biciklizés, a korcsolyázás és az úszás. Ezeket kicsi gyerekként sokkal egyszerűbb elsajátítani, mint felnőttként.

– *Dóra:* Ildivel egyezik a gondolkodásmódunk abban, hogy minél több sportot szeretnénk megmutatni a gyerekeknek, hogy tudjon választani. Pankának is voltak küzdelmei a síeléssel, de a kora miatt ezt el kellett engednünk a fülünk mellett. Majd 10-12 évesen eldöntötte, hogy akar-e síelni, vagy sem, de fontosnak éreztük, hogy ne akkor kelljen elkezdni. Szerettük volna megadni a lehetőséget, hogy könnyen megtanuljon bizonyos alapokat, és később még mindig dönthet úgy, hogy nem folytatja.

– Ezt az előrelátó, szigorú, de idővel engedékeny gondolkodásmódot ti is a szüleitektől tanultátok, vagy épp ellenkezőleg?

– *Dóra:* Én már gyermekkoromban is szerettem mozogni, éppen azért, mert nem erőltettek semmit. Ha úszni akartam, azt csináltam, aztán beleszerettem a teniszezésbe, de ahogy ez lenni szokott, mire a szüleim megvettek minden felszerelést, már valami egész más érdekelt. Végül a kosárlabda mellett köteleződtem el, sajnos egy idő után kiderült, hogy szívprobléma miatt nem sportolhatok versenyszerűen. De ahogy nálam a szüleim, úgy én sem ragaszkodom Panka esetében egy konkrét sporthoz. Szeretném, ha megszokná, hogy mozog valamit, de ha nagyobb lesz, maga dönthet arról, mit szeretne.

Ahogy cseperedik gyerek, a sportok iránti érdeklődése is változik, egyszer ez tetszik neki, másszor valami egész más, fontos, hogy ha valamiben már nem tanul újat, nem fejlődik megfelelően, akkor válthasson egy olyan mozgásformára, ami sikerélményt biztosít a számára. Így fejlődik a személyisége is. A rendszeres mozgás ad egyfajta plusz kitartást, a csapat és az egyéni sport is hasznos lehet, hiszen az egyikben a csapatért, a másikban saját magáért küzd. Veszíteni is meg kell tanulnia, elvégre nem lehet mindig nyerni, de jó, ha rögzül, hogy nem az a lényeg, hogy első legyen a futóversenyen, az is szép eredmény, ha egyáltalán teljesíti a távot.

– *Ildikó:* Gyerekként én Dórával ellentétben a másik véglet voltam, a szüleim valahogy soha nem találták el, mit kellene csinálnom. Az én testalkatommal balett- és kosárlabda-edzésekre cipeltek, ami elég nagy baklövés volt, mivel az egyikhez kövér, a másikhoz kicsi voltam. Ennek ellenére hosszú évekig lelkesen űztem mindkettőt. Végül a küzdősportokban találtam magamra, a kickbokszt mellett horgonyoztam le. Linett esetében én nem voltam ennyire szigorú, de azt soha nem engedtem, hogy félévkor hagyjon abba valamit, mindig vállalnia kellett, hogy ha elkezd egy új mozgásformát, azt egy évig folytatnia kell.

– Ez a sok különóra, a hétvégék, mind plusz költséget is jelentenek egy családnak. Mennyire pénz kérdése, hogy sportol-e a gyerek?

– *Dóra:* Az hiszem, a különórákra fordított pénzt egyébként is elköltenénk, de felesleges dolgokra. Inkább nem veszek meg valami teljesen haszontalan dolgot, és helyette Pankát járatom táncolni. Egyébként ez nem csak pénz kérdése, lehet találni olyan órákat, amik az iskolában ingyenesen igénybe vehetők, vagy nagyon kedvezményes áron érhetők el.

– *Ildikó:* Nálunk például a gumiasztal-edzéseket teljesen normál árakon tartják. Persze, ahogy mindenben, itt is lehet méregdrága órákat találni, kifejezetten költséges például a hoki, a tenisz, vagy a lovaglás. Mindig lehet extrázní, ha a gyerek elkezd komolyabban versenyezni, és ruhákat kell venni, utazni, az bizony már megterhelő lehet a szülőknek.

– Felmerült már, hogy inkább többet dolgoztok, túlórátok vállaltok azért, hogy ezeket a külön edzéseket, versenyeket és utazásokat biztosítani tudjátok?

– *Ildikó:* Persze, de ez nem áldozat, hiszen minden szülő a legjobbat akarja a gyerekének. Jó látni, hogy élvezi a mozgást, mert ettől sokkal terhelhetőbbé válik, könnyebben és gyorsabban is tanul, kevésbé fárad ki a nap végére. Linett a sport mellett plusz nyelvórákra is jár, de ennek a finanszírozása nem akkora nehézség, mint amekkora haszna van, illetve lesz is. Tény, hogy a versenyek egyik buktatója, hogy pillanatok alatt új fellépő ruhára van szükség, hiszen a gyerek növésben van. Ez mind a szülőkre hárul, a folyamatos versenyzéshez plusz energia és pénz kell. De ha a gyerek jár valahova, azt egy idő után egyszerűen már nem számolja plusz kiadásnak a szülő, mert természetessé válik. Soha nem adogatom össze, hogy havonta mennyit költünk Linett óráira, ezt szerintem nem is szabad. A sok utazás pedig pozitívum is lehet, végül is a versenyek miatt bejártuk Magyarországot. Egyébként elég csekély valószínűséggel döntenék úgy szombaton, hogy „de szép idő van, leugrom, mondjuk, Csongrádba”. Ez nem elvesz az életünkéből, hanem pluszt ad.

– *Dóra:* Az is csak viszonyítás kérdése, hogy mi a drága és mi az olcsó sport. Panka féltestvére, Matyi tíz évvel idősebb, és már ötéves korától kezdve motorozott, többszörös magyar bajnok. Az például egy egészen más költségvetés. Végül azért kellett abbahagynia a versenyzést, mert anyagiilag túlságosan megterhelő volt.

– A sok különóra, a több tucat iskola, amiből választani lehet, nagyban megkönnyíti a budapestiek életét. Mit gondoltok, vidéken ezt mennyivel nehezebb kiviteleni?

– *Ildikó:* Biztos, hogy sokkal nehezebb, nekem a legjobb barátnőm etyeki, ott egy iskola van, így nincs választási lehetőség. Ami ott elérhető sport, azt űzik a gyerekek. Autó nélkül nagyon komplikált, de ha van kocs, akkor is rengeteget kell utazni.

– *Dóra:* Ettől függetlenül biztos, hogy a falvakban, kisvárosokban is meg lehet oldani, ha mást nem is, de lehet focit szervezni, vagy futást. Tény, hogy jobban össze kell fogni a gyerekeket, és együtt kitalálni, hogy mi legyen, de ott sem lehetetlen.

Frekot Erika

Módszerek és titkok a természetjárás közbeni tanulásról

Szöveg: **Kuslits Szonja** | Fotó: Nagy Gábor

Frekot Erika orvos szülők gyermekeként nehezen szakadt el a gondolattól, hogy maga is gyógyászattal foglalkozzon, végül egy középiskolai szavazás miatt lett földrajz-biológia szakos tanár. Saját honlapot üzemeltet a kirándulásairól, lelkesedése és tenni akarása példamutató. Nem csak a természet ismeretére, hanem Magyarország, az erdők, tavak és állatok szeretetére tanítja a diákjait. Túrákat szervez, mesekönyveket ír, kreatív és játékos módszerekkel éri el, hogy a gyerekek tanulni akarjanak.

A tanárnővel az Ady Endre Gimnáziumban találkozunk, csupán néhány órára szakad el a mindennapi munkától és a gyerekektől. Évek óta nem ültem középiskolai padban, de azzal a biztos tudattal helyezkedem el, hogy lesz mit tanulnom Erikától, ha nem is a fák terméséről, de az életről és a gyereknevelésről biztosan.

– **Kisgyermekként is már a tanári pályára készült, vagy ez egy későbbi döntés eredménye?**

– Nem, kezdetben fel sem merült bennem a tanári pálya, orvos szülők gyermekeként nem is gondoltam másra, mint az orvosi egyetemre. Aztán gimnazistaként rájöttem, hogy ez nagyon távol áll tőlem. A biológia iránti kötődés egyértelmű volt, a földrajz csak később csatlakozott mellé. Már az egyetemválasztás is érdekes helyzet volt. Nem tudtam dönteni, ezért közvélemény-kutatást tartottam az osztályban: egybehangzó vélemény volt a tanári pálya.

Az ELTE biológia-földrajz szakán *Gábris Gyula* nagy hatással volt rám, de sokat tanultam *Nemerikényi Antaltól* és *Hevesi Attilától* is. Az oktatókkal az egyetemi évek alatt terepgyakorlatokra jártunk, ami nemcsak a társaságot kovácsolta össze, hanem a természetet és

Magyarországot is megszerettette velünk. Kis létszámú csoport voltunk, mindössze tizennégyen kezdtünk, és három esküvőt is tartottunk az évfolyamon belül. Máig barátságban vagyunk, fél évente rendezünk csoporttalálkozót, ami egyszer sem maradt el az elmúlt huszonöt évben.

A tanítás első időszakában úgy éreztem, hogy a kicsik még nem az én korosztályom, a tinédzserekkel szívesebben foglalkoztam, így kerültem ebbe a gimnáziumba, ahol már 25 éve tanítok. Persze mára már a kisebbek felé is szívesen fordulok. Tavaly elkezdtem meséket írni, jelenleg tizennégy, a természettel és az állatvilággal foglalkozó történet készült el saját fotókkal.

– **Huszonöt év rengeteg idő egy intézményben, ez alatt volt kedvenc időszaka?**

– Persze, „hatosztályos” osztályfőnöknek lenni igazi élmény volt, 12 éves korban elkezdni dolgozni egy csoporttal, és érettségiig kísérni őket fantasztikus érzés. Ráadásul pont egyidősek voltak az egyik gyerekemmel, így mint szülő és mint tanár is láthattam ugyanazt a korosztályt. Ez egy egész pályát meghatározó élmény volt.

– A gyerekeinek mennyire volt példa az Ön természet szerete a pályaválasztásnál?

– Az idősebb fiam, Viktor huszonhét éves, ő informatikával foglalkozik és fotózik is. Az öccse, Dávid még egyetemista, most vették fel mesterszakra, közgazdász lesz. Egyikük sem követte az én pályámat, de szeretik a természetet. Amíg osztályfőnök voltam, negyedévente rendeztem többnapos kirándulásokat, nyári táborokat, ezekre ők is mindig velem jöttek. Az osztállyal akkor a Kökölysi Egyesülethez csatlakoztunk, mert így más iskolákból is jöttek csoportok, és lehetett vetélkedőket szervezni. A gyerekeknek be kellett járni a falut, megismerni a környezetet, például megkérdezni, hogy ki a legidősebb ember. Ilyenkor a feladatok felét én állítottam össze, a másik felét pedig a szervezők. De mikor csak a fiúkkal nyaraltunk, akkor is természetes volt, hogy folyamatosan megyünk mindenfelé. Előfordult, hogy négykor keltünk, mert én tűzokdörgést akartam látni az Alföldön, vagy a Tisza-tavon megcsodálni a napfelkeltét. De ezt csendes beletörődéssel viselték.

– Ezek szerint a nyaralások Önöknél egészen más forgatókönyv szerint zajlottak, mint egy átlagos vízparti pihenés. A családdal mindig Magyarországon belül utaztak, vagy néha azért egy külföldi nagyváros is szerepelt az úti célok között?

– Előfordult, hogy külföldre utaztunk, bár akkor is inkább nemzeti parkokat jártunk végig. Városnéző túrára csak akkor mentünk, amikor már a fiúk kérték. Kicsi gyereket nem hurcoltam végig semmilyen templomon vagy múzeumon, de mikor az volt a kérésük, hogy Rómát szeretnék látni, akkor természetesen igent mondtam. A külföldi nyaralásokkal szemben azért is érdemes a magyarországit választani, mert egyre több a látnivaló, a jól kiépített helyszín. A múzeumok döntő többsége átállt arra, hogy interaktív legyen, nem pedig valami poros gyűjtemény, amit mindenki halálra un. Szombathelyen például nemrég láttam az Ízisz szentély megépített mását, az Iseumot, és olyan kiállítás van hozzá, hogy az ember szeme-szája tátva marad. Ha rászoknának a szülők, hogy megnézik, milyen újdonságok érhetők el, és megtapasztalják, hogy ez milyen jó, könnyebben átállnának arra, hogy itthon nyaraljanak. Nem csak természeti tanösvényeken lehet sétálni, már falvakat is be lehet járni, sőt egyre több az élmény- és kalandpark is, ahol a gyerekek is jól szórakozhatnak. Persze nem ellenzem a külföldi utazást, de fontos lenne megtalálni az egyensúlyt. Nekem a nyaralást a mai napig egy-egy nemzeti park meglátogatása jelenti, tavaly például Kaposvár környékét jártam be. Ilyenkor legalább egy hetet töltök a helyszínen, és általában valamilyen falusi vendégházban szállok meg. Idén az Őrségbe készülök.

– Van a túrázáshoz kapcsolódó kedves története, amit esetleg a mai napig felemlgetnek?

– Volt egy nagyon jól sikerült túránk a természetismereti szakkörösökkel, amikor a Jági tanösvényt jártuk be télen. A tó be volt fagyva, ezért a gyerekekkel együtt rámentünk csúszkálni. Izgalmas élmény volt, hogy megéltünk egy rianást, ami után rémülten rohan-

” Mindig kitalálom a szakmai anyagot, mielőtt a gyerekekkel túrázom; a téma lehet a virágzó növények, vagy az odúlakó madarak, vagy bármi, a lényeg, hogy aköré szervezem az egész napot. A terepi foglalkozás erre az előre kigondolt koncepcióra épül, ami illeszkedik a tananyagba is. Soha nem megyek olyan helyre, amit egyedül nem jártam még be. Ismernem kell a terepet és a tervezett útvonalat, hogy ki tudjam találni a helyszíneket, a feladatokat.

tunk kifelé. Persze a jég nem szakadt be, abszolút nem voltunk veszélyben, mégis az a hang, és az érzés, hogy menekülni kell, maradandó emlék. Aztán, ahogy tovább kirándultunk az óriási hóban, elérkeztünk egy gyönyörű bükkösbe, ahol a helyiek a saját kedvükre sütögettek, nem is csak szalonnát, hanem sült húsokat. Már éppen befejezték az étkezést, mire odaértünk. Akkora szeretettel fogadták a gyerekeket, akikkel még soha nem találkoztak, hogy az egészen megható volt. Megkínálták őket házi savanyúságtól sült húson át friss fehér kenyérig mindennel. Így az erdő közepén egy terület, terület asztalkám fogadott minket. Nagyon kellemesen elbeszélgettünk, mindenki jóllakott, és ők is örültek, hogy adhattak.

– Érdekes, hogy ilyen kirándulások során, vagy egy erdei séta alkalmával egészen máshogy viszonyulnak egymáshoz az emberek, mint a városban. Az erdő tényleg a jobbat hozza ki az emberből?

– Sokszor igen; mindig köszönnek egymásnak az emberek, és a személyes találkozásokhoz csupa jó tapasztalatot fűződik, ugyanakkor ott a másik oldal, hogy ugyanezek az ösvények szemét van eldobálva, és a sok pénzen elkészített tanösvény-táblákra „lőnek”. Láttam felgyújtott táblát, amiről leégették a Nap és eső elleni védelmet szolgáló műanyag borítást. Nem tudom, mikor kerülnek oda ezek a vandálok, nem is szeretnék velük találkozni, sajnos mégis jelen vannak. Igyekszem megismerni a tanösvényeket, és azt tapasztalom, hogy sok helyen már csak jelzésszerűek az állomások. Nincsenek kint a nagy, magyarázó táblák, helyette e-tananyagokat lehet letölteni.

„A textil társasjáték azért jó, mert könnyű, összehajtható, és nem baj, ha összegyűrődik. A vízi világ témájú társasnál a gyerekek valódi kagylókkal vagy csigákkal tudnak lépegetni, és mindig készítek hozzá kérdéssort is. Mikor állatot ábrázoló állomásra lépnek, kérdésre kell válaszolniuk, s ha jó a válasz, kagylót kapnak, és csak az indulhat el középre, a célba, aki összegyűjtött tíz, vagy tizenkét kagylót. Az a cél, hogy a gyerek akarja, hogy kérdezzek tőle, és ezzel is tanuljon. ”

– Akit arra nevelnek, hogy ismerje és szeresse a természetet, az nem rongál, pusztít, hiszen megtanulta értékelni az erdőt, a környezet szépségét. Ez akár már általános vagy középiskolában is eldőlhet, ilyen szempontból a tanárok felelőssége óriási.

– Igen, fontos megtanítani, hogy a gyerekek úgy járjanak a természetben, hogy látnak is, nem csak néznek. Ha valóban látják az erdő szépségét, akkor nem teszik tönkre. Azok rongálnak, akik nem érzékelik a sokféleségét. Mikor tíz-tizenöt fiatal összeverődik, a rongálás egy buli, ahol hülyeségből valami olyasmit csinálnak,

amit egyébként nem szoktak. A csordaszellem hatására megváltozik az emberi viselkedés. Ész nélkül tesznek tönkre maguk körül mindent, anélkül, hogy értékelnék egy virágot, lepkét, vagy bármit.

– Ezzel szemben a túrái során Önök a gyerekekkel részletekbe menően megvizsgálják mindent, a fiatalok játszanak és tanulnak egyszerre. Az eddigi kirándulások tapasztalatait és fotódokumentálását a barangolj-velem.hu elnevezésű honlapján olvashatjuk. Mióta létezik ez az oldal, és hogy jött az ötlet?

– Három éve kezdtem a honlap működtetését. Viktor fiam informatikus, így a technikai háttérrel ő biztosította. Születésemtől fogva ösztönösen át akarok adni minden tudást, amit megtanultam. Már egész kisgyermekként is igényem volt arra, hogy másokkal is megosszam az ismereteimet. Akármiről volt szó, mindig kerestem valakit, akinek el lehet mondani, vagy meg lehet mutatni a legújabb felfedezésemet. Mikor megtanultam patchworközni, egy évvel a kezdés után már tanítani akartam, megosztani a tapasztalataimat. Ez máig él bennem, a honlap is azért keletkezett.

– A honlapon utólagos leírásokat láttam, ennek mi az oka? Nem nyilvánosak a túrái?

– Nem, ezek a túrák nincsenek meghirdetve, idegeneket nem viszek magammal. Mindig a természetismereti szakkörrel megyünk, a gyerekek mellett esetleg a szülők, barátok szoktak csatlakozni. Így mindig tudom, hogy hányan leszünk. Plusz szabály, hogy aki velem jön, annak mindent végig kell csinálnia. A szülő éppúgy játszik bekötött szemmel fát tapogatva, vagy éppúgy véletlenszerű párt alkot valakivel, mint a gyerekek. Nagyon kedves fotóim vannak például egy apukáról, aki épp feladatlapot tölt ki. Ezt a fajta játékos és egyben szigorú túrát nem biztos, hogy idegenekkel is lehet vinni.

– Említette a játékokat. Hogyan épül fel egy ilyen túra? Mennyi előkészületet igényel?

– Mindig kitalálom a szakmai anyagot, mielőtt a gyerekekkel túrázom; a téma lehet a virágzó növények, vagy az odúlakó madarak, vagy bármi, a lényeg, hogy aköré szervezem az egész napot. A terepi foglalkozás erre az előre kidolgozott koncepcióra épül, ami illeszkedik a tananyagba is.

Soha nem megyek olyan helyre, amit egyedül nem jártam még be. Ismernem kell a terepet és a tervezett útvonalat, hogy ki tudjam találni a helyszíneket, a feladatokat. Ha például adott egy nagy mező, vagy klassz fák, akkor tudom, hogy ott mit érdemes majd játszani. Persze semmi nincs kőbe vésve, mindig vannak jolly joker programok, amiket el lehet játszani, ha jut rá idő, de ha elered az eső, vagy fáradnak a gyerekek, akkor ezeket legközelebbre hagyom. Ilyen szempontból rugalmasan kezelem a túrákat, ha elunják a játékot, akkor mindig jöhet a szalonnasütés.

Havonta egy természetjárás és egy benti program van a szakkörösöknek. Utóbbira vendégeket hívok, vagy mesélek valamiről egy különleges szempontból. A legutóbbi téma a sárkányok világa volt. Kicsit játszottunk, majd a komodói varánuszról, más néven sárkánygyíkról beszéltem. Évente legalább három külsős előadót hívok, akik vetített előadást tartanak. Például Tóth Gábor szakképzett állatgondozó is járt nálunk, aki a Sas-hegyen tart állatbemutatókat. Egy teljes műsorral érkezett, egérrel, patkányval, görénnyel, borzzal, rókával és kutyával.

– Hogy bírják a szülők ezeket a túrákat, fizikailag mennyire fárasztó egy-egy természetjárás?

– Nem fárasztó, pont azért, mert minden kis vacakot megnézünk közelről; halászunk a tóban, megvizsgáljuk az ebihalakat, ezért ezek sosem húsz kilométerek, hanem gyakori megállásos programok. Egy-egy tanösvényt járunk be, legutóbb a nemrég nyílt Királyréti tanösvényt. Azt másfél órára hirdetik, nekem ezzel szemben négy óra volt a gyerekekkel, mert annyi játék és megfigyelni való akadt.

– Ezeket a játékokat Ön találta ki, vagy esetleg tanulta őket valahol?

– Nagyon sokat köszönhetek a Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítványnak. Náluk végeztem el a terepi vezető képzést, és rengeteg játékot és sajátos szemléletet tanultam tőlük. Soha nem indulunk neki az erdőnek például bevezető játék nélkül. Ha valaki idegen van köztünk, szülő, vagy barát, akkor mindig megtanuljuk egymás keresztnévét. A túra végén is lennie kell levezetőnek, amikor valamilyen formában átismételjük, mit láttunk és tanultunk. Szükség van egy tervre, de ezt persze nagy rugalmassággal kezelem. Ha nincs szó a hernyókról, de valaki mégis talál egy szép példányt, akkor egyértelmű, hogy húsz percig fotózzuk,

körülálljuk és mesélek a gyerekeknek. Ennyi kell, de az semmiképp nem terepi program, hogy elindulunk, és majd látunk valamit. A Magosfánál tanultam meg, hogy legjobb, ha az ember hátizsákja nem az uzsonnájával van tele, hanem azokkal a kiegészítő anyagokkal, amik kellenek majd a nap folyamán.

A felkészülés és a játékok kapcsán a beszélgetés közben egy vélhetően szintén saját készítésű táskából gyönyörű, kézzel varrt patchwork (foltvarrás) társasjátékok kerülnek elő.

– Honnan az ötlet, és mi a koncepciója ezeknek az játékoknak?

– Az ötlet Takáts Margité, aki a Királyréti Erdei Iskola vezetője, és több vezetőképző tréningjén is részt vettem már. A társasjáték megvalósítása egyéni. Mivel tizenkét évig patchworköztem, nem okozott gondot a varrás, a textil pedig azért jó, mert könnyű, összehajtható, nem baj, ha összegyűrődik, le lehet teríteni fűre, földre, osztályterembe. A vízi világ témájú társasnál a gyerekek valódi kagylókkal vagy csigákkal tudnak lépegetni, és mindig készítek hozzá kérdéssort is. Mikor állatot ábrázoló állomásra lépnek, kérdésre kell válaszolniuk,

s ha jó a válasz, kagylót kapnak, és csak az indulhat el középre, a célba, aki összegyűjtött tíz, vagy tizenkét kagylót. Az a cél, hogy a gyerek akarja, hogy kérdezzek tőle, és ezzel is tanuljon. A másik ilyen textil társasjáték a magyarországi erdei állatvilág témára épül, itt az a cél, hogy egy gyönyörű erdei házba jussanak a gyerekek. Útközben sündisznót, nyulat, hódot, mókust és szarvast ábrázoló megállókat is vannak, ilyenkor szintén kérdéseket kapnak, amiket annak függvényében változtathatnak, hogy hány évesek a tanulók.

– A mai világban sokan inkább a számítógép előtt töltik a szabadidőt, mint az erdőben. Mennyire fogékonyak a gyerekek ezekre a játékos-tanulós túsúakra?

– Ötszázhuszan vagyunk az iskolában, és kirándulni tizenkét-tizenöt fővel megyek. Ők viszont helyesek, lelkesek, azért jönnek, mert akarják. Ami leginkább inspirál, hogy vannak olyan gyerekek, akikről tudom, hogy ha én nem vinném el egy kirándulásra, akkor nem vinné őket senki. Maradandó élmény, amikor kislányok óriási műkörmökkel állnak a lábszárközépig érő patakban és azon versenyeznek, hogy kinek sikerül szitakötő lárvát fogni. Ilyenkor úgy érzem, nem éltem hiába. Az a tapasztalatom, hogy az osztályfőnököknek néha erőltetni kell egy programot, ami az első napon duzzogásba és elégedetlenkedésbe fullad, de kis idő elteltével, ha nem figyelnek a gyerekek arra, hogy durcásak, akkor máris jól érzik magukat. Néha nagy levegőt kell vennie a pedagógusoknak.

– Az órán fix tananyag van, de módszertanilag mennyire engedi el magát, mekkora a mozgástere?

– Iskolánkban minden évfolyamon van biológia tagozat, ott több a lehetőség, órán is lehet játszani, vagy olyan témákat átbeszélni, amik tágabb értelemben kapcsolódnak az anyaghoz. A 9. és 10. évfolyamon ötnapos terepgyakorlatokat is szervezünk a gyerekeknek, az egyik évben egybefüggően ötnapos a program, ilyenkor egy magyar nemzeti parkot járunk be a vezetőikkel együtt, a következő évben pedig öt egynapos túrát szervezünk, legutóbb Ipolytarnócon töltöttünk el egy szakmai napot.

– Számtalan olyan túraútvonal és tanösvény van Magyarországon, ahová érdemes kirándulni a gyerekekkel. Melyek azok a helyek, amelyeket mindenképpen ajánlana a pedagógusoknak, esetleg egy osztálykirándulás színhelyéül?

– Ipolytarnóc mindenképpen ilyen, persze fontos, hogy a pedagógus előre felkészüljön feladatlapokkal, legyen játékos tanulás és vetélkedő, mondjuk egy csokiért. A verseny azért is fontos, mert nélkül puszta kiáltott szó, ami elhangzik. Ha tudják a fiatalok, hogy figyelni kell, másképp fülelnek. Ipolytarnócon van egy lombkorona-sétány, ahol, bár mindenki be van biztosítva, és teljesen biztonságos a dolog, mégis izgalmas élmény,

FREKOT ERIKA

Frekot Erika az ELTE földrajz-biológia szakának hallgatójaként szeretett bele végleg a természetbe és a tanításba. Egész életében a budapesti XIII. kerületben élt, ezer szállal kötődik ide.

Az egyetemi évek után rövid ideig a Pannónia Általános Iskolában oktatta a kicsiket, de másfelé húzott a szíve. Egy szerencsés véletlennek köszönhetően végül az Ady Endre Gimnáziumba került, ahol földrajz-biológia szakos tanárként nemcsak elméleti tudásra, hanem szemléletváltásra és nyitottságra tanítja a kamaszokat.

Munkáját 2011-ben az Év pedagógusa díjjal ismerték el, a meglepetés óriási volt, a díjat abban a József Attila Művelődési Házban vehette át, ahová egykor tánciskolába járt. Huszonöt év tanítás után mára az Ady Endre Gimnázium igazgatóhelyettese.

hogy a lombkorona magasságában sétálhatunk végig egy pallón. Ami még nagyon tetszik, az a Királyréti látogatóközpont, ami egy új kiállítás, csupán egyetlen terem, de hihetetlenül interaktív és esztétikus. Rengeteg ötlet van benne, ezért számtalan feladatot – találd meg, fejtsd meg, rakd össze – adhatunk a gyerekeknek. Az ott található tanösvény is egy egész napos program lehet. Általában a látogatóközpontokat érdemes a tanároknak előre megnézni, mert ma már nagyon sok olyan elérhető, amire fel lehet építeni egy komplex programot. Budapest környékén a Sas-hegy ilyen, de a Jági és Gyadai tanösvényt is javaslom. De nem hagynám ki a sorból az Esztergom külvárosában található Kökőrcsin Erdei Iskolát sem, ami a Duna-Ipoly Nemzeti Parknak egy látogatóközpontja.

Nekem Budapest és környéke számít olcsónak, de aki a Tiszántúlon él, nyilván másként gondolkodik. Nekik érdemes meglátogatni a Tisza-tavi ököcentrumot, ami egy európai szintű látnivaló. A szakmai kiállítás és az élőállat bemutató is nagyon színvonalas. Itt található Európa legnagyobb édesvízi akváriuma, lehet mikroszkopikus vízvizsgálatot csinálni, és kis hajóval átmehetnek egy nádasban található tanösvényre, ahol madármegfigyelést is végezhetnek. Néha nem én magam szervezem a programokat, hanem csatlakozunk a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület egy-egy túrájához, bennük sem fognak csalódni.

„Merjünk felfedezők lenni!”

Beszélgetés Borbás Marcsival

Szöveg: Sallai Éva

Kár, hogy olvasóink nem látták Borbás Marcsi érkezését erre az interjúra, ugyanis egy fantasztikus kerékpárral biciklizett ide, vidáman, frissen Budakeszről, a reggeli órákban.

– Miért érdemes Ön szerint útra kelni, nem csak olvasni vagy a televízió műsorát nézni egy adott tájról?

– Bevallom, én már attól boldog vagyok a mai világban, ha természetfilmeket vagy utazási magazinokat néznek az emberek. Ennek is örülni kell, mert ha természetfilmeket vagy úti filmeket néznek a fiatalok, a felnőttek vagy az idősebbek, az talán inspirálja őket arra, hogy ki-mozduljanak. Hogy miért érdemes útra kelni? Nagyon sok érvet tudok e mellett. Talán a legfontosabb, hogy a mozgás boldogsághormonokat szabadít fel, egészségesebbek, fittebbek leszünk, inspirál bennünket, növeli a kreativitást. Az írásszal mellett nem lehet kreatívnak lenni, és csak bizonyos ideig lehet figyelni, tanulni. Ha útra kelünk, akkor szép tájakat látunk, és a tudást élményszerűen tudjuk megszerezni a növényekről, a domborzatról, a kőzetekről, az állatvilágról, a tájépítésetről, a történelemről, a népművészetről, az emberekről. A végtelenségig tudnám sorolni, miért fontos, hogy útra keljünk. De az, hogy elinduljunk, persze munkával jár. Először is fel kell emelni magunkat a fotelból vagy a számítógép mellől, és ez egy nagyon nehéz elhatározás. *(nevet)* Ha már pár alkalommal fölállítottuk magunkat, és útra keltünk, utána ugyanúgy, mint az egyéb sportoknál, teljesen függővé lehet válni. Szerintem ez a legjobb függőség a Földön. Tehát nyugodtan hagyjuk magunkat függővé válni a kirándulás, az utazás terén. Mert ha elindulunk egy útra, akkor utánanézzünk, hova megyünk, mit láthatunk ott, kipróbálunk új ételeket, esetleg onnét viszünk ajándékot, tehát kulturálódunk. A kirándulás közben a magyar borászatot is megismerhetjük. Szerintem azért fontos, hogy a fiatalok megismerjék a magyar borászatot, a jó borokat, mert ez elősegítheti, hogy ne alkoholizáljanak, hanem ingyencékké váljanak. És ha valaki ingyencé válik, az a legkisebb százalékban lesz alkoholistá.

– Milyen utakat, helyszíneket, programokat ajánlana Marcsi diákoknak, tanároknak vagy egyáltalán az utazó embereknek a nyárra?

– Sajnos a legtöbbször azt látom, ha az emberek utaznak, akkor az első úti cél mindig „külföld”. „Menjünk külföldre!” De miért menjünk külföldre? Ha engem

egyszer valaki meg tud győzni arról, hogy ott jobb, én megemelem a kalapom. Persze, az is érdekes, de aki még nem látta a saját országát, a saját hazáját sem, az előbb itthon nézzen körül! Hiszen itt nálunk minden van. Csodálatból csodálatba lehet esni! Lehet napozni, fürödni, lehet hegyet mászni, biciklitúrázni, evezni, úszni, itt is mindent lehet csinálni, és közben sok mindent tanulunk az országunkról. Én azt szoktam mondani, hogy ne a világot fedezd fel, hanem itthon fedezd fel a mi világunkat! Ez az első. Csak utána fedezd fel majd a világot.

– Az imént is kerékpáron érkezett, és ebből rögtön adódik a kérdés, milyen eldugott tájakat javasolna, amelyet nem autóban ülve és onnét szemlélődve nézhetünk meg, hanem bizony dolgozni kell érte, akár kerékpározni, akár gyalogolni.

– Nagyon nehéz kiemelni bármit is, mert sok, nagyon szép eldugott része van ennek az országnak. Talán kezdjük a szülőföldemmel. Én bácskai lány vagyok. Ott is nagyon jól lehet kerékpározni. Nálunk mindenki kerékpáron közlekedik, szinte az egész gyerekkoromat kerékpáron töltöttem. Madaras egy határszéli falu, az Alföldnek nem az a része, ahol a nagy rónaság van, egy kicsit buckásabb ez a vidék. Sok szép dolgot meg lehet itt nézni, például a Mátyás templom kicsinyített mását. Át lehet menni a kishatárátkelőn Palicsra, és a palicsi tó körül gyönyörű biciklitúrát lehet tenni, ami azért nagyon érdekes, mert itt rendezték meg az első nemzet-

közi kerékpárversenyt. Közel van ide Baja, ott el lehet menni a Sugovicához fürödni, a kis homokos parton még napozhat is az ember, fantasztikus! A Sugovica a Petőfi-szigetet határolja, ott lehet egy kis kenutúrát tenni, de ha kicsivel odébb megyünk, akkor egy Dráva-túrára is el lehet menni, az is nagyon izgalmas, mert a Dráva vadregényes, csodálatos. A szülőhelyemen kívül az Őrség nagyon fontos nekem, mert azt gondolom, ez az egyik legkülönlegesebb tája Magyarországnak. Egy kicsit már az Alpokalja, más az időjárás, a dombok, már majdnem hegyek, más a növényzet, és teljesen mások az emberek a táj őrvidek mivolta miatt. Kicsit zárkózottabbak. A riadólánc azonnal megindul, ha jön valaki, és nagyon jól lehet biciklitúrázni, annak ellenére, hogy ez már egy dombosabb terület. Itt van a „Fény temploma”, Veleméren, ami a vizsolyi templom (szintén fénytemplom) párja. Az egyik a nyugati, másik a keleti határszáron van. Mindkettőnek megvan a 800 éves falfreskója, ami nagyon érdekes látnivaló. Persze Vizsolyra is érdemes elmenni, vagy Göncön a Huszita-ház is nagyon izgalmas a pincerendszerével. Az már nagyon közel van Zemplénhez, és a

Ha már kirándulunk, merjünk felfedezőkké válni. Lépünk le az útról, menjünk be egy kis ösvényen, kérdezzünk meg egy helyi embert, hogy ő mit tart fontosnak, mire büszke. Segítőkések a vidéki magyar emberek, élmény találkozni, beszélgetni velük.

másik kedvencemhez, a Hegyközhöz – különben ott van a tokaji borvidék a környéken. Mindenképpen be kell menni a Hegyközhöz, és valami egészen különleges Telkibányának a hangulata. Szerintem az egyik legszebb falu az országban Telkibánya, a kopjafás temetőjével, az aranybányáival, ahol az erdőben a felszínen hegyi kristályokat lehet találni, ásni sem kell hozzá, csak simogatni az avar alatt a kőzetet. Lehet itt gombászni, azon a környéken minden településen találni gombaszakértőt. Aztán érdemes elmenni a Hortobágyra, de nem a turistaútvonalakon, hanem elindulni a tanyák felé, az igazi, élő pásztorcsaládok felé. Nagyon kevesen vannak. Például Csontos Gyuri bácsiék családját érdemes megismerni, tárt karokkal fogadják a vendégeket. Ők sok generációs pásztor család, óriási tudásuk van, ismerik a pásztorénekeket, a faragás, a sajt készítés, a birkapörkölt-készítés titkát. De Budapesten is érdemes kirándulni, például a szecessziós városrészbe, hiszen rengeteg gyönyörű szecessziós épületünk van, olyan történetekkel, ami egészen lenyűgöző. Tulajdonképpen a VIII. kerületet így is lehet nézni, hogy a világ egyik legszebb szecessziós kerülete.

– **Márciustól Ég, föld, férfi, nő címmel új utazási magazinnal indult az M1-en, amelynek Ön a főszerkesztője. Mi a műsor koncepciója, hiszen ilyen széleskörű tudással, országosan ismert személyiségként nehéz lehetett belevágni egy új műsor elindításába.**

– Nem volt nehéz, ugyanis a *Fő tér*, az *Egy nap*, a *Vörös és fehér* szintén országjáró műsorok voltak, de ilyen a *Gasztroangyal* is, és már akkora mennyiségű információ van a birtokomban, illetve a szerkesztőségünk birtokában, hogy ezt szerettük volna az azóta felnövő nemzedéknek is megmutatni. A *Gasztroangyallal* három éve főként a gasztronómiai értékeinket mutatom meg, bár nagyon törekszem arra, hogy minden adásban kulturális, építészeti, néprajzi értékeket is bemutassak. De nem lehet annyit, mint amennyit szeretnék. Ezért indult el az *Ég, föld, férfi, nő*, mert az égen és a földön mindent megpróbálunk megmutatni, és mert a két ember, a férfi és a nő, máshogy utazik, mást vesz észre. Az egyikük romantikusabb, a másikuk kirándulósabb, tehát mindig más szemszögből látnak egy-egy témát. Sajnos nem lehet megmutatni mindent. Egy-egy műsorba én összeírnék 15-20 témát, de csak hat-hét fér az adásba. Ezért majd vissza-visszatérünk egy-egy helyszínre, ha folytatódik ez a sorozat.

– **Egy ilyen új műsornál, mint az Ég, föld, férfi, nő, hogyan közelíti meg a más műsorok forgatásakor, vagy éppen az utazásai során már megismert vidéket? Apróságokra tér vissza, vagy éppen a két szemzőg, a férfié és a nőé adja a műsor érdekességét? Mint a műsor főszerkesztője, hogy dönt ilyenkor?**

– Nagyon nehéz kérdés. Ez minden egyes műsor tekintetében máshogy zajlik. Összegyűjtünk tíz-tizenöt, vagy még több témát, és megpróbáljuk a hangsúlyos pontokat kijelölni. Mi az, amit tudunk, hogy ott van, illetve mi az, amit nem tud a nagyközönség, hogy ott van, de érdemes megmutatni, és melyek a karakteresen erre a vidékre jellemzőek. Ezekből kiemelünk egyet-egyet. Például a repülőtérről csak nagyon kevesen juthatnak be, de szeretnék tudni, mi van ott. Akkor azt azért mutatjuk meg, mert a magazinműsor nézője nem fog oda bejutni, és melléteszünk egy sor olyan helyszínt, ahova bejuthat az érdeklődő, ha tudja, hogy ott van.

Bemutatunk olyan gazdálkodó pásztor embert, akit bárki beszélgethet, ha megkeresi, annyira nyitott, akinek a személyén keresztül a bugaci pásztorokat és Bugacot magát meg lehet ismerni. Bugac nagyon fontos a futóhomok dombokkal, az ottani élővilággal együtt. Ezért elmondjuk az alapinformációt, hogy tulajdonképpen ez egy homokra épült város, a homok körül történik minden, a homokon tanultak meg gazdálkodni, a homokból tanultak meg élni. Meg kell mutatunk azt is, milyen különleges élőlény él ott, milyen a homoki vipera.

Tehát sarokpontokat keresünk, és szomorúan elhagyjuk, ami nem fér bele a műsoridőbe. Fontosak ezek a sarokpontok, hogy keresztmetszetet kapjanak az emberek. Próbálunk sokrétűen összeválogatni egy-egy műsort. Legyen benne romantika és izgalom, legyen benne sziklamászás, legyen benne élővilág, néphagyomány, portré, egy-egy ember, akit érdemes megszólítani.

– Mi a legfontosabb üzenete, célja ennek az új magazinműsornak?

– Azt szeretném ezzel üzeni, úgy kiránduljunk, hogy merjünk szóba állni az ott élőkkel, hiszen tőlük tudhatjuk meg a lényegét. Ne a jól ismert utazási könyvek alapján menjünk, mint a zombik egy útvonalon, hanem ha már kirándulunk, merjünk felfedezőkké válni. Lépünk le az útról, menjünk be egy kis ösvényen, kérdezzünk meg egy helyi embert, hogy ő mit tart fontosnak, mi az, amire büszke. Mindig örülnek az emberek, ha valaki érdeklődik irántuk, és segítőkészek a vidéki magyar emberek, élmény találkozni, beszélgetni velük. A magazinműsorról megpróbáljuk arra inspirálni a nézőket, hogy álljanak fel a foteljaikból, induljanak el. Ha csak egy-egy téma tetszett meg egy ilyen kirándulási listából, akkor legalább azt az egyet nézzék meg, és merjék megszólítani az embereket, merjék otthon érezni magukat ezeken a vidékeken. Most az egész országban azt látom, hogy kicsit elindult a túrázás, a kirándulás megint. A túra-útvonalainkat felújítják, kezd egy réteg visszafordulni a természet értékei felé. Ezek a túrák nem kerülnek pénzbe, vagy legalábbis ez kerül a legkevesebb pénzbe. Csak elhatározás, és tényleg csak akarat kérdése, hogy valaki – mint a beszélgetésünk elején is mondtam – feláll és elindul. A környezetünk-höz közelebb eső részeken kell kezdeni, és aztán lehet bátrabban, messzebbre is jutni.

– Ön egy boldog ember.

– Igen, az vagyok. *(nevet)* De ez bárkinek megadatik, mert a boldogság nem rajtunk kívül álló dolog. Ez egy elhatározás. Nincs nagy titka. Ha valaki tud örülni apró dolgoknak, ha mindenben a jót keresi, akkor boldog lesz. És hogyha ezt át is tudja adni, akkor még boldogabb, mert a körülötte lévő emberek visszamosolyognak, ez így gerjeszti önmagát. De azért van ebben munka!

Időnként az embernek le kell ülni, magába kell nézni, és azt kell mondani, hogy nem! Nem leszek savanyú, nem leszek rosszkedvű, én nem akarok ilyen ember lenni! Nem kell számomra a boldogsághoz nagy dolog. Elég egy jól működő bicikli, vagy elég egy szép virág, amivel, tudom, sokszor a stábomnak, a kollégáimnak meg a családomnak az idegeire megyek. Mert én el tudok ájulni egy szép növénytől és minden állattól, a békától is, mert imádom az állatokat, szinte a mozgatórugóim. Oдавagyok a csodálattól, milyen fantasztikus az élővilág! Oдавagyok attól, hogy elvetem a magokat a kertemben, és elkezdenek kibújni, majd egy picit palántán terem később 10 kg paradicsom. Én ezektől boldog vagyok. Boldog vagyok attól, hogy reggel fél 7-kor kigazolhatom a kertem, meglocsolhatom a növényeimet, és utána indulhatok. Nekem nincsenek ékszereim, nincsenek bundáim, mert nem vágyom rá. Szerintem a boldogság tényleg azon múlik, hogy magunknak gerjesztünk boldogságenergiát, palántázással, kirándulással, a családtagjainkkal, a barátainkkal. Örülök, ha jön hozzánk valamelyik családtagunk, és örülök, ha én mehetek hozzájuk. Ilyen egyszerű. Nem vágyom nagy dolgokra. Mert aki nagy dolgoktól várja a boldogságot, sose lesz boldog. Soha!

Borbás Marcsi Madarason született, gimnázium-ba Bajára járt, majd a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Természettudományi Karán, biológia-földrajz szakon tanult. Televíziós műsorvezető, szerkesztő, főszerkesztő. Többek között a **Főtér** című országjáró magazinban, az **Egy nap, a Családmese**, a **Vörös és fehér**, az **Arcok a liftben**, a **Buké** című műsorokban szerepelt rendszeresen. **Gasztroangyal** című műsora az egyik legnépszerűbb közülük.

Szerelmes földrajz

Beszélgetés Hollós László televíziós szerkesztő–producerrel

Szöveg: Sallai Éva | Fotó: Vass György

– A *Szerelmes földrajz* című rendhagyó portrészorozatnak Ön nemcsak a forgatókönyvírója, a producere, hanem szerkesztő-riportere is. Honnét a vonzódása a természetfilmek és az oktató jellegű, rendhagyó ismeretterjesztő filmek iránt?

– Családi örökség, mondhatnám, mert a nagyszüleim és a szüleim is pedagógusok voltak, így nőttem fel. Anyám és apám nagyon lelkiismeretes, igazi, megszállott tanárok voltak – egyikük az Apáczai Gimnáziumban, másikuk a Kölcseyben. Én a belvárosban nőttem fel, terézvárosi gyerek vagyok, mégis mindig nagyon vonzódtam a természet-hez, az állatvilághoz. A szüleim nem engedték, hogy a VI. kerületi lakásunkban állatot tartsak, így ez egy megvalósulatlan szerelem maradt. Mivel állandóan kerestem a természettel a kapcsolatot, elvégeztem az Agrártudományi Egyetemet, de nem voltam soká agrármérnök. Környezetvédelmi műsorokat készítettem, újságcikkeket írtam a természetvédelem, környezetvédelem, vízlépcső, Duna-mozgalom témájában. Az élet aztán úgy hozta, hogy végül a filmes pályát választottam.

– Nagyon jó cím a *Szerelmes földrajz*. Miért ezt választotta rendhagyó ismeretterjesztő portrészorozatához?

– Szabó Zoltántól kölcsönöztem a címet, aki 1942-ben jelentette meg először *Szerelmes földrajz*-át. Azt írta meg, hogyan lehet emigrációban, a hazától távol szeretni ezt a hazát. Ő költők által idézte meg a hegyeket, a folyókat, az Alföldet – tehát innét az ötlet –, én pedig azt gondoltam, olyan embereket választok, akik számomra valamiért érdekesek, és fontos közlendőjük van erről az országról. A mai napig hálás vagyok neki. Készült is egy nagyon szép, Szabó Zoltánt megidéző *Szerelmes földrajz* özveggyével, Zsuzsával.

– Mi alapján választja ki a szereplőit, akiknek az élettörténetére „ráfűzi” a tájat? Műsor készült többek között Csoóri Sándorról, Egerszegi Krisztináról, Kopp Máriáról, Makovecz Imréről, Melocco Miklósról, Palya Beáról, Pitti Katalinról, Sunyovszky Szilviáról, legutóbb Balog Zoltánról, illetve Korzenszky Richárdról.

– Egyszerűen érdekelnek ezek az emberek. Hallok vagy olvasok róluk, találkozom, beszélgetek velük, és felkelti a személyiségük az érdeklődésem. Nagyon sok olyan szereplő volt, akit már korábbról ismertem. Ilyen volt Makovecz Imre vagy Vadász György, az építész, akikkel a műsor elkészítése előtt már nagyon jó volt a viszonyom, de jó barátságok kötöttek a forgatások során is. Tehát vagy már ismertem őket korábbról, vagy pedig nagyon szeretném őket megismerni. Olyan ez, mint amikor valaki szívesen megismerné a kedvenc íróját, szobrászát vagy zenészerzőjét, és megkeresi. Ez tehát nem egy hagyományos portréműsor, ebben nem egy életút bontakozik ki, hanem egy ember nézőpontjából, az életútján keresztül láthatjuk, hogy ő milyennek látja Magyarországot, miért szereti. Van, aki városrészt választ, van, aki várost, és van, aki egy egész tájegységet. Természetesen kíváncsi vagyok a szereplőim életére, de elsősorban arra, miért fontos nekik itt élni, miért kötődnek egy adott tájhoz, milyen emlékek kötik őket oda. Mert akkor jó ez a műsor, ha ők olyasmiről beszélnek, amiről korábban, máshol még nem. Sunyovszky Szilvia mondta, hogy kis ajtókat nyitok ki, amihez van, hogy csak a forgatás két napja áll a rendelkezésemre, és a forgatás alatt kell szinte a lelkükig hatolni a szereplőknek.

A *Szerelmes földrajz* című sorozat egyes epizódjait Hollós László kérésre rendelkezésre bocsátja, hogy megtekinthessék a tanórán.

Érdeklődni lehet:
holloslaci@geofilm.hu

– A szereplők életútját követve a bemutatni szánt tájat Ön választja ki, avagy a film szereplője dönti el, melyik tájon, melyik városban vagy településen szeretné, ha forgatnának?

– Én csak a szereplőt választom ki, s aztán ő szabad kezet kap. Azt mutatja be az életútjából, amit akar, azt vonja be a forgatásba – családtagot, barátot vagy munkatársat, akit ő szeretne, és arról beszél, amiről szeretne. Tehát ő határozza meg a vidéket. Az sem gond, ha többen is ugyanazt a tájat szeretnék bemutatni. Rengetegen választották már Tihanyt, Illyés Ikától kezdve Kodolányi Gyulán át Lovász Irénig vagy most Korzenszky Richárdig. Az Őrséget is sokan választják, és mégis mindig teljesen más lesz. Sára Sándor Balaton-felvidéke nem ugyanaz, mint Kopp Máriaé vagy Somogyi Győzőé. Mindegyik más. Sőt még a városok arca is változik, ha más mutatja be.

– A filmsorozatot 2012-ben Prima-díjjal is elismerték. Hogyan tehető vonzóvá egy ilyen értékes műsor a fiatalok számára?

– Büszke vagyok a díjra, mert ez volt az első Tv műsor, amit egyáltalán Prima Primissimára jelöltek. Ami vonzó lehet a fiatalabbak számára, az a vonzó személyiség által megidézett természet. Például Csík Jánossal is forgattunk *Szerelmes földrajz*ot. Ő népzénesz, és hogy a népzénet vonzóvá tegye a fiatalok szélesebb köre számára, és ne csak azok menjenek el a koncertjeire, akik amúgy is elmennek a Fonóba vagy a táncházakba, ő popzenészekről is feldolgoz dalokat; így például Kiss Tibort, a Quimby együttes vezetőjét is bevonta a műsorba. Időről időre mi is próbálunk bemutatni olyan személyeket, akik a fiatalok számára is fontosak, pl. Kiss Tibort, Pokorny Liát, Rudolf Pétert, Pál Ferencet vagy Presser Gábort. És ahogy Csík Jánost is megszeretik a Quimby által, talán ha a fiatalok körében népszerű embereket is bevonunk ebbe a műsorba, majd érdeklí őket más is, akiről kevesebbet tudnak.

– Miért tartja fontosnak, hogy felkeltse az érdeklődést a természet, a földrajz, a művészet, a kultúra iránt? Miben látja az ismeretterjesztő filmek feladatát?

– A népszerű emberek által megidézett *Szerelmes földrajz* nem pusztán földrajzról szól, hanem az életről, a szerelemről, az érzelmekről, a természethez fűződő viszonyról. Azt hiszem, a filmsorozat egy-egy epizódja közel hozhatja mindezt. Itt olyan szereplők vannak, akiket nagyon sokan ismernek, és ebből a filmből sok mindent megtudhatunk az életükről, a pályájukról, a konfliktusaiukról, és ez segíthet abban, hogy felkeltse a fiatalok és az idősebbek érdeklődését is az adott vidék iránt. Nagyon sokan nyúlnak vissza az irodalomhoz, a zenéhez, a táncokhoz. Említhetném Tímár Böskét – a Csillagszemű táncegyüttesnek most ő a vezetője –, aki úgy mutat be egy vidéket, hogy abban feltűnnek gyerekek, táncok. Vagy készült egy *Szerelmes földrajz* Császár Angelával, aki Klukon Editet vonta be, és ott szó esett a Mária szoborról, amit nemrég állítottak fel a Vár tövében. Rengeteg levél jött, hogy hol lehet meg nézni ezt a szobrot. Ilyen egyszerűen fel lehet kelteni az érdeklődést.

Zsigmond Vilmosmal Szentendrén

Beszéltünk a tanári pályáról. Édesapám a Kölcsey Gimnáziumnak volt az igazgatója, és Varga Zoltán, a futbalista, aki szerintem világklasszis volt, a Kölcseybe járt, de nem nagyon járt be az órákra. Apám kedvelte, végül valahogyan leérettségizett. Sok-sok év után felhívtam, hogy szeretnék egy filmet készíteni róla, de nem volt nagyon lelkes, mert elég visszahúzódo ember volt. A nevem nem mondott számára semmit, de amikor a Kölcseyt említettem, „Ó, a Pista bácsi” – mondta lelkesen. Később jó barátságba kerültünk, olyannyira, hogy együtt futballoztunk, teniszeztünk egészen a haláláig. Tehát az iskola, egy jó pedagógus, nagyon sokat jelent az ember életében. Nemcsak a gyerekkort idézik fel szívesen az emberek, hanem az iskoláikhoz is visszamennek, és majdnem mindenki megnevez egy-egy tanárt, ha megkérdezem, ki az, akit a mesterének tekint. És milyen furcsa a sors: magam is többször visszatérek a Kölcseybe – ahova én kisgyerekként apámmal mentem, amikor valamiért bevitt –, hiszen oda járt Tímár Böske, Gyarmati Andrea, a kajakos Kovács Katalin. Az iskola egyfajta védőernyőt jelentett, tudást kapott ott az ember, mint én is az Apáczaiban. Talán, ha a fiatalok néznek ilyen műsorokat, és látják ezeket az iskolákat, elgondolkoznak azon, milyen jó adni és kapni is, hogy ez milyen fontos az ember életében.

– **Érdemes lenne ezeket a műsorokat az oktatás során a tanároknak is használniuk, hogy vonzóbbá tegyék a földrajz, a természetismeret vagy a magyar irodalom tanítását.**

– Ha oktatási intézmény kéri valamelyik filmemet, keressenek meg, és eljuttatom a DVD-t az adott pedagógusnak vagy közösségnek, akik szeretnék megnézni, és akkor levetíthetik a tanórákon, ennek nincs semmi akadálya.

– **Hogyan éli meg, hogy határozott ideje van a műsornak, 26-28 perc?**

– Borzalmasan. A legnagyobb problémára tapintott rá. Ez az a műsor, ahol pontosan 40 perc kellene. Nem 52 perc, nem egy óra, bár lehetne, hanem 40 perc. De a televíziós struktúrában nincs 40 perc, így örült kínlódás mindig. Nekem a szívem vérzik, amikor meg kell húzni ezeket a szövegeket. Felmerült egyszer, hogy könyv alakban is kiadják a *Szerelmes földrajzot*, az Éghajlat Kiadó tervezte, de sajnos nem nyertek rá pályázati pénzt. Fantasztikus anyagok ezek, hiszen két napon át fontos dolgokról beszélgetünk értékes emberekkel, és ezt kell besűríteni a szöveg szempontjából 20-22 percbe.

– **Végül engedjen meg egy személyes jellegű kérdést. Filmes munkája során Ön bejárt tájakat, városokat, falvakat, az egész Magyarországot. Mi lenne a középpontban, melyik táj, ha Önről készülné egy Szerelmes földrajz?**

– Nehéz kérdés, de nem ér váratlanul, már gondolkoztam ezen sokat. Prágát nagyon szeretem, mert megőrizte a régi polgári világot. Prágának – bármilyen furcsán hangzik – van egy Krúdys hangulata, ami egyre kevésbé érhető már tetten Magyarországon. És én Krúdy Gyulát is nagyon kedvelem. Prága egy élhető

Hollós László producer, újságíró, forgatókönyvíró, szerkesztő, riporter, a GEO-Film és a GEO-Ökofilm vállalkozásokkal készít sorozatokat; rendszeres megrendelői az MTVA, a Duna TV, az MMA, az MTA, a Vidékfejlesztési Minisztérium.

Filmjei közül néhány:

- Minden szabadon folyjék
- Gondolatok a fenntartható fejlődésről
- Amíg élünk, tanulunk
- Mesterek, műhelyek, tanítványok
- Alternatív Magyarország
- Szerelmes földrajz
- Vidékességek
- Dunatáj.

Elismerések többek között:

- Természeti és Kulturális Örökségért Díj (2002)
- Duna TV Nívódíja (2006)
- Magyar Művészetért Bartók Béla Emlékdíj (2006)
- Zöld Toll Díj (2009, 2011)
- Prima-díj (2012)
- Kamera Korrektúra I. helyezés (2013)

város, Budapest kevésbé. Budapest csöndes, nyugodt, bár most már vannak törekvések, hogy élőbbé váljon. Prágát fantasztikusan felújították, a város él, a műemlékek között emberek mozognak, ezt nagyon szeretem. A rólam készülő *Szerelmes földrajzban* mindenképpen benne lenne Terézváros, én is visszanyúlnék a gyermekkoromhoz, a Bazilikához – engem ott kereszteltek meg, s a mai napig sűrűn bemegyek; csak bemegyek, és egy picit üldögelek ott csendben. Vagy az Erzsébet tér (Engels tér volt a gyerekkoromban), ahol sokat játszottunk, tehát lenne egy VI. kerületi vonatkozása a filmnek. Víz közelébe biztos elmennék, például a Balaton déli részére, Fonyód térségébe. De nagyon szeretem az Őrséget is, no meg Szentendrét, ahol már tizenkét éve élek. Szóval nehéz lenne választani.

Kovács Katalinnal
a Tisza-parton

Környezetismeret a szabadban

Geológiai látnivalók segítik a földrajztanítást

Szöveg: **Rezsabek Nándor** | Fotó: Rezsabek Nándor

Az alsó évfolyamos környezetismeret és a felsős földrajz, valamint minden kapcsolódó tantárgy tudásanyagának elmélyítéséhez elengedhetetlen a diákok személyes tapasztalata. Éppen ezért hasznos, a tanóráknál plastikusabb, minden múzeumi látnivalónál többet mondó egy kirándulás a különböző geológiai látnivalókhoz. Mindez összeköthető további iskolán kívüli programokkal, megismerve és megismertetve a környék más típusú látnivalóit. Írásunkban (ízeltőként) néhány kedvcsináló példával szolgálunk.

1 | **Szent György-hegyi bazaltoszlopok** (Balaton-felvidék)

Gyakorta hangoztatott turisztikai reklámtézis, hogy a Balatonon a nyári szezonon kívül is van élet. Sokan ezt rögtön cáfolják, de az olyan helyszínek, mint a Balaton-felvidék, a Szent György-hegy meggyőznek ennek igazságtartalmáról. Nemcsak a nyári strandolás közepette, mondjuk a kánikulát megelőző reggeli időszakban, hanem osztálykirándulások során tavasszal vagy egy kellemes őszi napon egyaránt csodálatos látványosság. Az őszi látványt a szőlőlugasok sora még hangsúlyosabbá teszi.

Félig a földbe vájt préházak – és préházból kreált nyaralók – mellett vezet az út Raposka felől az összességében 415 méteres magaslatra. Egy rövid szakaszon a kéktúra útvonalát és a helyi tanösvényt egyaránt „koptatjuk”. Úgynevezett tanúhegyen járunk, egy inaktív rétegvulkánon, mely 3-4 millió esztendővel

ezelőtti tűzhányó-tevékenység nyomát őrzi, féltucatnyi szomszédos társával, a Badacsonnyal, a Csobáncsal, a Guláccsal egyetemben.

A Szent György-hegy különös szépségét a helyenként 30 méter magas, 1-2 méter vastag bazaltoszlopai adják. Furcsa megjelenési formájuk miatt orgonasípoknak is nevezik ezeket. A kiömlő lávát hűlése során repedések járták át, ez a pusztulás – aprózódás és mállás – a laikusok számára is egyértelmű, a geológiai időskálán bizonytalanná téve a képződmények korát. A bizarr táj túlmutat a földi perspektíván. Az űrszondás felvételeken a Marson hasonló képződményeket láthatunk. Ezek anyaga ugyancsak bazalt, de amíg földi túránkon könnyűszerrel gyarapíthatjuk kőzetgyűjteményünket, addig a marsi anyag eddig csak „csillagászati” árú marsmeteoritokkal jutott el hozzánk. Az odaút is egyszerűbb, mint a távlatos „vörös bolygó-odüsszeia” bonyolultsága, úgyhogy bátran kerekedjünk fel, és élőben csodáljuk meg a bazaltorgonák „sípjait”.

2 | **Hegyesztű Monoszlón** (Balaton-felvidék)

Néhány esztendővel ezelőtt a Vörös bolygó körül jelenleg is köreit rová és megfigyeléseit végző Mars Reconnaissance Orbiter űrszonda páratlan felvételeket készített. A képeken az egykori vulkanikus tevékenységre utaló hatalmas bazaltoszlopok magasodtak a Marte Vallis-nak nevezett területen. Azt, hogy a marsi viszonyok a földi léthez leghasonlatosabb világot jelenítik – addig is tudtuk. Az akkori felfedezés pedig újabb analógiát szolgáltatott a két égitest rokonságához. Földi bazaltoszlopok vizsgálatához, vagy egyszerűen a természet eme szépségében való gyönyörködéshez hazánkban a már említett Balaton-felvidék nyújt kiváló terepet. A Szent György-hegyi látványosság mellett a leginkább „felhasználóbarát” terep a bazaltoszlopok vizsgálatához a Káli-medencében található: a 337 méteres vulkanikus tanúhegy, a Hegyesztű, közigazgatási értelemben Monoszló külterületén. **Jó megközelíthetőséggel, fogadóépülettel, természettudományos információkban gazdag kiállítóközponttal,**

varázslatos geológiai képződménnyel, pazar kilátással.

Hegystűt a Balaton-felvidéki Nemzeti Park ökoturizmust elősegítő látogatóhelyeinek listáján is megtaláljuk. Nem véletlenül! Hegystűn ugyanis nem máshol, mint egy réges-rég kihunytt vulkán kürtőjében járunk. A felszínre törő láva oszlopszerűen, szögletes formában szilárdult meg. Keménysége, fizikai stabilitása biztosította túlélését, mindeközben környezetét az erózió pusztította. Túlélte az újkori bazaltbányászatot is, melynek végét nemcsak gazdasági, hanem (már évtizedekkel ezelőtt) környezetvédelmi megfontolások is indokolták. Tetejéről páratlan kilátás nyílik a Balaton környékére, további kirándulásra sarkallva látogatóit. Monoszlón erdei iskola is található.

3 | Szentbékállai-kőtenger (Balaton-felvidék)

A világ „működésének” alapfeltétele a H_2O kémiai képlettel leírt vegyület, a víz jelenléte. Bolygónkon megtaláljuk folyó- és állóvizek formájában, jégbe fagyva, légnemű halmazállapotban, valamint az élő organizmusok, így saját testünk összetevőjeként. A Naprendszer életelen égitestjein is rábukkanhatunk. Szilárd formában

a Hold pólusközei, örökké hideg krátereinek mélyén, a Mars jégsapkáiban, az üstökösök magjában. Folyékony állapotban az Antarktisz Vosztok-tavához hasonlóan a Jupiter holdjának, az Európának vastag jégtakarója alatt, továbbá gejzírek által kilövellve a Szaturnusz Enceladus-án. Ugyanakkor a Föld mellett felszíni folyadék kizárólag a gyűrűs bolygó vastag felhőzettel fedett, Titan nevű holdján hullámszik: a számunkra oly’ idegen metántavak és -tengerek formájában.

Ha a földi állóvizek tekintetében vizsgálódásunk tárgyát földrajzi értelemben szűkítjük, történelmi határokba ütközünk: Trianonnal elvesztettük tengeri kapcsolódásunkat. Ha viszont kronológiai értelemben tágitjuk, a mai Magyarország területén is tenger-nyomokra bukkanunk. A Balaton-felvidéki Káli-medence több települése is az egykor itt hullámszó Pannon-tenger lenyomatát őrzi.

A leglátványosabb a festői Szentbékállai határán elterülő kőtenger: hatalmas sziklák, egymás hegyén-hátán, hosszú séta után sem megfogyatkozva! Alapját az egykori tengeri homok- és kavicsüledék, homokturzások képezték. Ezt aztán újabb több millió éves folyamat részeként ún. kovás oldatok járták át, és „kőkeménnyé” cementálták. Mindeközben a megmaradt lazább homokos összetevők az erózió martalékává váltak. Az óriás sziklatömbök közül érdekességével is kiemelkedik a Kelemen-kő, mely az ún. ingókövek családjába tartozik. Nehéz megítélni, hogy rajta hintázva, vagy alatta állva érzi magát kellemetlenebbül az ember, bár kétségtelen **érdekes élmény kipróbálni a hatalmas „mérleghintát”**: a több tonnás kőlap játszótéri módon mozog az alatta fekvő tömbön.

4 | Gánti bauxitbánya (Fejér megye)

A naprendszerbéli geológiai viszonyokhoz hasonló – tudományosan vizsgált – úgynevezett analógiahelyek sora ezzel korántsem ér véget. Így ismét felkerekedhetünk, és a Vértesben, a gánti bauxitbányában, az ottani „Marson” kirándulhatunk.

A Fejér megyei település elsőként egy **bányamúzeum-mal** várja látogatóit. A Balás Jenő Bauxitbányászati Kiállításon a bauxitbányászat hazai történetével ismerkedhetünk meg – stílszerűen a föld alatt. Bányavasút, megrakott csillék, bauxittal teli futószalagok, kéziszerszámok, speciális bányatelefon, sok-sok információval körítve. **Az igazi látványosságot a szomszédos, bányászati szempontból felhagyott Bagoly-hegyi külfejtésben kialakított Bauxitföldtani Park jelenti.** Ahogy a fülöpházi homokbuckákon a Vörös Bolygón érzi magát az ember, ez hatványozottan igaz a gánti tanösvényre. Marsi tájra emlékeztető vöröses bauxitpor lep be mindent; kőzetkibúvások, sziklák, omlások, gazdag geológiai összetétel. Megtapasztaljuk, milyen érzése lesz 2050 táján az elsőként a Marsra lépő űrhajósoknak. A szomszédos planétával ellentétben azonban egyből az élet nyomaira bukkanunk: vadon élő állatok lábnyomai, a bányatóban egy elpusztult és a hideg víz által ideig-óráig konzervált rókatetemet, madárfészeket, ahova talán a ravaszdi vadászni indult. Használjuk ki a jó időt, mi is induljunk Gántra, marsi tájat látni!

5 | Pilisborosjenői Kevélyhegyi Tanösvény (Pilis)

Az egri várnak létezik egy „másolata” a Pilis lábainál. A kópia 1968-ban épült, az azóta legendássá vált történelmi film, az Egri csillagok forgatási „kellékeként”. Vasbetonból emelték, külsejét természetes kőburkolattal fedték. Egyes részei fából készültek, melyek a csatajelenetek alatt leégtek, de ezeket a következő felvételekhez egyből újjáépítették. A film elkészültét követően a művár magára maradt, és lassú, de biztos pusztulásnak indult. Mai állapota egy középkori várromra emlékezteti szépszájú látogatóját. Állnak főfalai és méretes kapuja, csonka lakótornya, mely így a visegrádi Salamon-toronyra emlékeztet, bástyája, ahonnan az egri nőket alakító színésznők és statiszták öntötték a forró vizet és szurkot a létrákon felkapaszkodó vad „oszmánok” fejére. A vár Pilisborosjenő külterületén, a településről 25 perces könnyű sétával érhető el.

Aki vartúra mellett egy kis erdei sétára és érdekes földtani képződményekre is vágyik, a közeli kék jelzésen megindulhat a pilisi Nagy-Kevély

nyergére. A beszédes nevű Teve-szikla érdekes formákkal játszik. Az utat 210 millió esztendő s dachsteini mészkő- és 220 millió éve keletkezett dolomitsziklák szegélyezik. Megbújhatunk a Kevély-hegyi kőfülkében, azaz a Szódás-barlangban. A Budai-hegységre nyíló pazar kilátást nem feledhetjük. A geológiai sétát pedig az út menti köveken futkározó méretes zöld gyíkok varázsolják élettel telivé.

6 | Fülöpházi homokbuckák (Bács-Kiskun megye)

A Naprendszer égitestjeit érintő csillagászati megfigyelések egyik legfontosabb és legkedveltebb célpontja a Mars. A legkedvezőbb megfigyelési időszakot a szembenállások, azaz oppozíciók jelentik – az égitest ekkor tartózkodik legközelebb a Földhöz. Ki ne játszott volna el a gondolattal, hogy valamikor maga is a Vörös Bolygó felszínére lépjen? Esetleg tagja legyen várhatóan a 2050 táján elinduló, első emberes Mars-expedíciónak? Addig

azonban nem marad más hátra, mint távcsövekkel és űrszondákkal vizsgálni bolygósomszédunkat... és a planéta geológiai viszonyaira emlékező földi eredetű Marsanalógiákat keresni. Ha meglepően is hangzik, de tény, hogy ezekből hazánk területére is jut vagy féltucatnyi. Például a Bács-Kiskun megyei Fülöpháza határában. Az 52-es főút 24-es kilométerkövétől Kecskemét felé haladva az út két oldalán húzódnak a Kiskunsági Nemzeti Park részét képező Fülöpházi-homokbuckák. Egyediségüket jelzi, hogy az általános iskolák környezetismeret-tankönyvei is megemlítik. A kocsit, buszt hátrahagyva, a gyér növényzetű, ligetes tájon észak felé haladva érhetjük el az igazi látványosságot. Azokat a futóhomokos buckákat, melyek egyedivé teszik a területet. Sajnos a növénytelepítések megkötötték a homok nagy részét, így a természeti jelenség csak kis területre koncentrálódik. A szél érdekes formákat hoz létre, miként a gravitáció is, földöntúli tájjá varázsolva az alföldi terepet. Egy-egy rovar, egy-egy kósza növény előfordul, de az esszencia a homok, homok hátán. Egyszerre van olyan érzésünk, mintha Rejtő Jenő nyomán a láthatatlan légióval a Szaharában menetelnénk... vagy a hosszú űrutazás végén geológusként már a marsi felszínt analizálnánk.

Nemtérképétáj

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

> Manapság, amikor a postacímünk kevésbé fontos, mint az elektronikus, amikor már egy évtizede Bécsben is nyithatnánk kávézót, és amikor a fiatalok legtöbbször különösebb merészség nélkül fontolgathatja, hogy külföldön tanul vagy dolgozik, szóval ebben a világban más itthon lenni, mint korábban volt.

Ma, amikor csak abból vesszük észre, hogy átléptük a határt, hogy megváltozott a benzinár, vagy éppen abból, hogy a mobilszolgáltató üzenetet küld a roamingról, amikor már nem szorul össze a gyomrunk a féltve gyűjtött dugi-valuta és a vámos fürkésző tekintete (és fenyegető hangsúlya) miatt, amikor az interneten valóság-hű virtuális sétát tehetünk zörgő utcáinkon és mozgalmas tereinken, akkor nehéz megmondani, hol is vannak az ország vagy a haza földrajzi körvonalai.

Nem merészkedem azok közé, akik – költőként, íróként, gondolkodóként – örökbecsű bölcsességgel illették és nevezték a helyet, ahol élek, ahol élünk. Nem tudnék hozzájuk méltót írni. Persze, nincs is bennem mindig poézis, ha hétköznapijaimra, a közlekedésre, a nyugos embersokaságra, az esti városi zajok kibírhatatlan erősségére és érzéketlen folytonosságára gondolok. Nem is tudom pontosan, ha a belvárosban járok, hogy nem Bécsben vagyok-e, vagy Prágában, vagy Pozsonyban, mert olyan egyformák az üzletek, és a tőkeerős nagyáruházak és étteremláncok szinte megkülönböztethetetlenül teszik az egyébként egyszerre hasonló és eltérő fővárosokat.

Mégis, a közösségnek olyan Magyarország, mint léleknek a test. Utóbbival, ahogyan ez illik, soha nem voltam igazán elégedett. Másé szebbnek, alkalmasabbnak, vonzóbbnak és ígéretesebbnek tűnt. Megint mások büszkébbek voltak rá. Amikor szerettem volna sokat kihozni belőle, még nem ismertem eléggé. Most, mikor már ismerem, nincs elég lelki erőm mindahhoz, amit lehetővé tesz.

Magyarország is ilyen. Ilyen titokzatosan, különlegesen és valóságosan saját, sajátunk. Történetei, tájai, távlatai a szívünkön keresztül vezetnek. Magyarország a valóság megalapozója, olyan, mint az első szó, amelyre többet fűzök, az önismeret egyik talpköve, amelyre az emberi kapcsolatok és a személyes tartás is épül. Anélkül ismerjük, hogy jártunk volna mindenütt. Anélkül rejtélyes, hogy ne lehetne körbeutazni pár óra alatt. Birtokolhatatlan örökség, tékozolható vagy, kötelező üzenet.

Magyarország: haza, otthon, „nemtérképétáj”. Az Óperencián innen, de a Facebookon túl a miénk. A kérdés az, hogy adunk-e „neki” annyit, amennyit tőle kaphatunk.

„Ki gépen száll fölébe...”

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

➤ „*Sha néha lábamhoz térdepel egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom.*”

Pontosan erről van szó. De ehhez kell valami. A turista Eötvös Loránd emléke. A szülő, aki kiviszi gyermekét a Normafához. A tanár, aki a történelmet, tudósokat, írókat, költőket – az adott helyhez köti. Azután, már önálló kamaszként, a vadregényes Pilis. Vali néni, aki iskolai szünetekben a fiatalokkal többnapos túrákra ment. Végigyalogolták a dél-dunántúli kéktúrát, azután meg részletekben az országos kéket. Még nem volt „Egymillió lépés...”. Már alig voltak turistaházak (felszámolták a Turista Ellátó Vállalatot, a turisták saját két kezével épített házakat). Falvakban szálltak meg. A hegyek után fölfedezték a dombvidékeket és a síkterületeket is. Turistautakat festettek. A bátrabbak a Magas-Tátráig, a Fogarasi-havasokig is merészkedtek. Egyesek kerékpárra pattantak (nem voltak még kerékpárutak). Csatlakoztak a Tisza-túrához, pedig még nem voltak kempingek.

Ennyi volt a világ: a Pilis, a Börzsöny, a Cserhát (amely nem keverendő össze a Csereháttal), a Mátra, a Bükk és a Zempléni-hegység. Később a Vértes, Bakony, Mecsek, Balaton-felvidék.

Galgóczi Erzsébet írja valahol, hogy ők, falujáró újságírók-írók néha azzal szórakoztatták egymást, hogy mondtak egy falunevet, s vizsgáztatták egymást, ki tudja megmondani, az valójában hol is van. Általában tudták.

A turistaemlékek ma is előjönnek. Például Uppony... A csodás Upponyi-szoros után érkezünk a faluba, s a fizetővendéglátó-szolgálat keretében szállásoltak el bennünket. Finom fokhagymás pirított kenyeret és teát kaptunk. Másnap reggel a szállásadó asszony azt

mondta, hogy nagyon szeretné ezt a városi gyereket örökbe fogadni, mert első látásra megszerette... Tréfásan mondta, de én rögtön láttam a szemében a nagyon mély szomorúságot. Vali néni is tréfával ütötte el: a húgom gyermeke, igaz, van ott négy is, de már másnak se adták... Negyven év telt el az upponyi pihenő óta. Megnő az ember szíve, mondaná Lőrincze Lajos, ha „megszólalnak” a helynevek: Egyházashetye, Nikla, Kőszeg, Szombathely, Pannonhalma, Zirc, Tihany, Rácegrespusztá, Szekszárd, Kiskőrös, Szeged, Hódmezővásárhely, Gyula, Sátoraljaújhely, Széphalom, Vizsoly, vagy, hogy tágabbra nyissuk a kaput: Pusztakamarás, Gyergyószentmiklós, Szabadka, Lendva, Érsekújvár, Lőcse, Királyhelme, Munkács...

Egyszer mozgalmat akartam indítani a legszebb magyar helynevekért. Egyet rögtön ajánlani is akartam: Szépkenyerűszentmárton. A tulajdonnevekhez ki-ki hozzá tudja tenni a maga érzelmeit. Az emlékeinkben való tallózáson túl ajánlható ehhez a játékhoz Lelkes György Magyar helységnév-azonosító szótára, benne az összes egykor volt és mai helynevünkkel.

A táj feltöltődik, megtelik érzellemmel, például idézetekkel, melyek váratlanul (tanulmányainkból, memóriáinkból, élményeinkből) felfakadnak, és pontosabban mondják el, amit érzünk:

„*Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa. Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngye ága s remélem, testem is majd e földbe süpped el. Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom...*”

„Szia, a Kék Vonalat hívtad! Hallgatlak!”

Szöveg: **Baka Ildikó** | Fotó: Oláh Gergely Máté

Reményiné Csekeő Borbála pszichológus csaknem 15 éve dolgozik a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítványnál. Mint mondja, a Lelkisége-Vonalon (116-111), az Eltűnt Gyerekek Vonalán (116-000) és a chat-szobában (www.kek-vonal.hu) havi mintegy 3.000 beszélgetést folytatnak tizenévesekkel szakításról, bántalmazásról, szökésről és útkeresésről.

– „Nem adunk tanácsot, de segítünk átgondolni, mi lehet a számodra elfogadható legjobb megoldás.”
– olvasható a kekvonala.hu-n. Irányelveik tehát a nondirektivitásra épülnek?

– Igen. A cél az, hogy a beszélgetés egy adott pontján a gyerek maga mondja ki azt, amit megoldásként lát. Ez így a leghatékonyabb. Partnernek tekintjük a gyereket, és az a legjobb eszközünk, ha nyitott kérdések mentén próbáljuk terelni őket a lehetőségek felé. Az pedig, hogy nem adunk tanácsot, nem jelenti azt, hogy információt sem nyújtunk, bizonyos esetekben azonnali cselekvésre van szükség. Éjjel-nappal működik a Lelkisége-Vonalunk, melyet gyerekeknek és fiataloknak tartunk fenn. Ugyanígy non-stop elérhető az Eltűnt Gyerekek Vonala, emellett pedig van egy online konzultációs felület és egy chat-szoba. Szolgáltatásaink ingyenesen, anonim módon

érhetőek el. Két vidéki városban is jelen vagyunk: Kecskeméten és Miskolcon. Kapcsolatban állunk gyermek-jóléti szolgálatokkal és akut esetekben a mentőket vagy a rendőröket is értesítjük.

– Jellemzően mely korosztály keresi Önöket?

– Alapvetően 10 és 24 év közöttiek, de statisztikáink azt mutatják, hogy ezen belül a legtöbb hívás a 12 és 16 év közöttiektől érkezik. Felnőttek hívásait akkor fogadjuk, ha egy segítségre szoruló gyerek ügyében telefonálnak.

– Biztos vannak esetek, amikor egy alkalom nem elegendő a probléma rendezésére. Mennyire jellemző a többszöri visszahívás?

– Gyakori. Az ilyen esetekben a hívó megkérdezi segítőjét, hogy legközelebb mikor lesz ügyletben, hogy folytathassák a beszélgetést. Olyan is van, hogy később egy másik gonddal fordul hozzánk.

– A telefonon és chaten keresztül folytatott beszélgetéseknek milyen előnyei és hátrányai vannak a személyes konzultációval szemben?

– A legnagyobb előny, hogy ezt a szolgáltatást azok a gyerekek is igénybe veszik, akik határozottan elzárkóznak attól, hogy személyesen menjenek oda valakihez a gondjukkal. Ugyanakkor természetesen ez a szolgáltatás nem tud mindenre kiterjedni. Pszichoterápiát például nem lehet telefonon végezni. Érzelmi támogatást viszont lehet nyújtani, és erre nagy igény van. Amire nem alkalmas ez a típusú segítségnyújtás, abban pedig tudunk információt adni, aminek mentén már el tud igazodni a hívó: ajánlunk pszichológust, nevelési tanácsadót, orvost.

– Milyen tapasztalatai vannak a chatszobával? Bizonyos korcsoportok már szívesebben ragadnak billentyűzetet, mint telefont.

– Igen, vannak segítségkérők, akik kifejezetten chatelni akarnak. Bizonyos témákhoz még a telefon is túl személyesnek tűnik, hiszen a hívónak vállalnia kell a hangját, és esetleg hallhatóvá válik, hogy zavarban van.

A szexualitás és a nem kívánt terhesség témái például tipikusan inkább a chatszobában kerülnek elő. Az valóban látszik, hogy már az általános iskolás gyerekek is otthonosan mozognak online felületünkön.

– Melyek a leggyakrabban felmerülő problémák, amikkel megkeresik Önöket?

– Nemcsak nálunk, de egész Európában a kapcsolati problémák kerülnek elő leggyakrabban. Párkapcsolati gondok, szülőkkel és osztálytársakkal való kapcsolat és konfliktus. De előkerülnek az internetes zaklatás, a táplálkozási zavarok, a családon belüli erőszak problémakörei is. Sajnos előfordulnak olyan hívások is, amikor az öngyilkosság gondolata is felmerül.

– Az Eltűnt Gyerekek Vonalát pedig azok hívják, akik szökésben vannak, a szökést fontolgatják, vagy akik egy eltűnt gyerek miatt aggódnak.

– Igen, és a szökés egyik gyakori motivációja a családon belüli erőszak. Ha valaki azért menekül, mert a családban bántalmazás áldozata, akkor semmiképpen nem javasoljuk, hogy forduljon vissza, hanem azon gondolkodunk, hogy mi az a biztonságos hely, ami számára elfogadható. A rövidtávú stratégia megalkotása sürgető, tehát, hogy hová menjen ma estére, és az elkövetkezendő napokra, a Gyerekek Átmeneti Otthonát tudjuk például javasolni. Aztán egy tartós megoldást is találnunk kell.

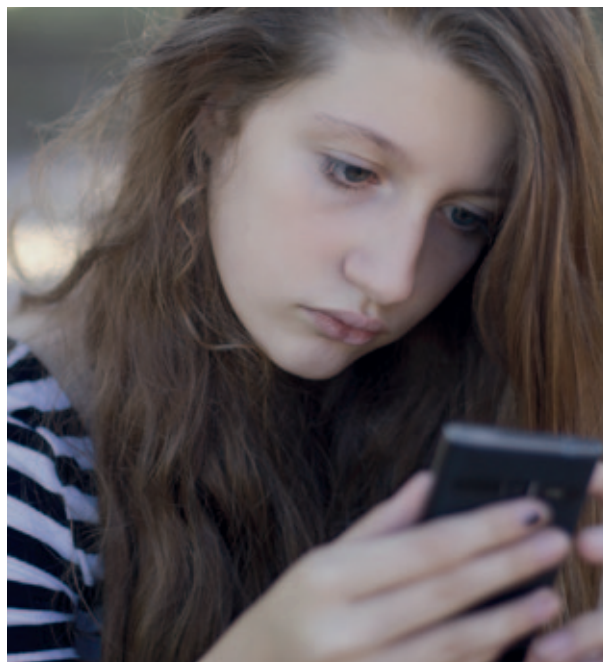
– Az internetes zaklatásnak milyen konkrét előfordulási eseteivel találkoztak a hívók történeteink keresztül?

– Ebben a témában abszolút vezető helyen állnak a közösségi oldalak. Sokszor előfordul, hogy valaki egy álprofil mögé bújva próbálja lejáratni a gyereket. Esetenként egy egész osztályközösség is rászáll egy gyerekre, aki nem győzi törölni az őt negatív színben feltüntető képeket és kommenteket. A szülő néha azt tanácsolja, hogy akkor ne menjen fel az adott közösségi oldalra, de ez nem segít, hiszen ennek a megszegésének a lelki terheit akkor is hordozza a gyerek, ha nem látja. Sőt talán még rosszabb érzéssel megy másnap iskolába, hiszen nem tudhatja, hogy éppen miért fogják kinevetni a társai.

A másik jellemző dolog, amivel sokan fordulnak hozzánk, az az interneten való ismerkedés. Ez olykor hatékony, hiszen a gátlásos fiatalokat segíti, sokszor viszont rossz élményeket okoz, és a hívó arról számol be, hogy a hosszas levelezés után kiderült, hogy személyesen egyáltalán nem értik meg egymást. Sajnos olyan eset is előfordul, amikor egy tizenéves profilja mögött egy rossz szándékú felnőtt áll.

– „Nem akarok élni” – megkeresnek minket ilyen problémákkal is – tájékoztat a Gyermekkrízis Alapítvány. Hogyan jut el egy fiatalkorú az öngyilkosság gondolatáig?

– Nem egy esetben az internetes zaklatás is szerepet játszik ebben. Természetesen ez több összetevőből áll, tehát van egy gyerek, akit már bántanak a játszótéren,

kiközösítenek az osztályban, és idővel ez áttevődik a közösségi oldalakra is. A gyerek tehát egyedül érzi magát a közösségben, és ha nem látja a kiutat, és a családi körülményei sem megfelelőek, akkor eljuthat akár az öngyilkossági kísérletig is. A gyerek ilyenkor úgy ítéli meg, hogy csak akkor érhet véget ez a sok bántás, ha ő már nem lesz. A segítőnek ilyenkor le kell mennie annak a pokolnak a pereméig, ahol a gyerek éppen van. Onnan kell elhitetnie, hogy lehet jobb. Először csak egy kicsit, aztán egyre inkább.

A másik fontos dolog, hogy a tizenéves korosztály éhes a visszajelzésekre, ezért sokukra jellemző a „like-gyűjtés”. Súlyos zavarokat is okozhat az önértékelésben, ha csak ezekből a közösségi oldalakon megjelenő véleményekből táplálkozik a fiatal önbizalma.

A kiváltó okok tehát az elmagányosodás érzése, az önértékelési problémák, ha pedig a családi közeg is gondokkal terhelt, esetleg bántalmazásról is szó van, akkor elég bármilyen utolsó csepp a pohárban.

– Megismerhető-e egy adott életesemény utóélete? Vannak hívók, akik később tudatják, hogy a krízis után hogyan alakult az életük?

– Volt erre példa. Súlyos esetekben szoktuk is kérni, hogy jelezenek vissza. Az elmúlt hetekben pedig két olyan lány is volt, aki telefonált, és jelezte, hogy a segítségünkkel megoldódott a problémája, most pedig egy másik ügyben fordulna hozzánk.

Nyári újdonságok az M2 műsorán

Összeállította: **Meiszterics Eszter**, PR főmunkatárs, MTVA

Új rajzfilmekkel, tanulságos történetekkel várja az M2 Gyerekcsatorna nyáron is apró nézőit, akik számos rendezvényen személyesen is találkozhatnak Tévémacival és barátaival.

MŰSOROK

A nyári szünetben sem maradnak érdekes történetek nélkül az M2 Gyerekcsatorna kis nézői.

A **Hetedhét Barkács** című műsor – amely a Gyerekhíradó nyári különkiadása – számos izgalmas barkácsötletet tartogat a gyerekek számára. Az új mesék közül nagy kedvencnek ígérkezik a **Gondos bocskok** című sorozat, amelyben a csupaszív szőrmókok szívmengető és tanulságos kalandjaik során bebizonyítják, hogy a szeretet, a barátság és a furfang mindig győzedelmeskedik a gonosz felett. A **Mickey egér játszótér**e folytatódik a nyáron: az interaktív televíziós műsor különlegessége, hogy aktívan bevonja a gyerekeket a történetbe, és fejleszti a kreativitásukat, problémamegoldó készségüket, egyszerűen szórakoztatva tanít. Sok kisgyerek kedvence, Steve Backshall, a szenvedélyes természetjáró ismét félelmetes állatok nyomába ered az **Állati portrékban**, míg **Alex**, a kíváncsi kisfiú felfedezi a körülötte lévő világot: megismerkedik különböző gyümölcsökkel, hangszerekkel, de a dzsungel élővilágával is. A **Mesélj nekem!** című magyar rajzfilmsorozat is folytatódik, de emellett a kicsit nagyobbaknak is kínál érdekességeket a csatorna: az **Egyszer volt az élet**, valamint az **Állatkert a hátizsákban** szintén műsoron lesz a nyáron. Az **Egyszer volt az élet** című rajzfilmben olyan érdekes kérdésekre kapnak választ a gyerekek, mint például, hogyan működik az immunrendszerünk, és milyen csodákat rejt a szervezetünk. A még nagyobbaknak a legjobb élőfilmes sorozatokat ajánlja az M2, például a **Varázslók a Waverly helyből** című filmet.

Hosszabb műsoridővel, egészen 21:00-ig várja a gyerekeket az M2.

Fotó: MTVA/Gálos Mihály Samu

TALÁLKOZÓK

Az M2 gyerekcsatorna szereplőivel külső helyszíneken is találkozhatnak a kicsik.

Idén második alkalommal lesz kint az M2 a **június 7–29.** közötti négy hétvégén az óbudai Hajógyári szigeten, méghozzá **M2 Éléménysziget** néven. **Július 12-én** Fonyódon, **július 19-én** Siófokon, **augusztus 9-én** Révfülpön jelentkezik az egész napos, ingyenes családi fesztivál, a **Nagy csobbanás**. Mindegyik helyszínen más-más érdekességgel várják a gyerekeket: lesz Maci Pecó, Gyerekhíradós greenbox, ahol a gyerekek kipróbálhatják, milyen gyerekhíradósnak lenni. Lesz Mesesarok, ahol a gyerekcsatorna meséit nézhetik a gyerekek; jelmezes fotózás, ahol az MTVA jelmeztárából válogathatnak a kicsik jelmezeket. Ott lesz teljes életnagyságban a Tévémaci és Süsü, és lehet, hogy Lóti és Futi, a két jóbarát is. A Hetedhét Gyerekhíradó műsorvezetőivel is találkozhatnak a kisdíákok.

A **Közmédia napja** immár hagyományosnak mondható, ezúttal is a Millenárison várja az MTVA az érdeklődőket, **szeptember 6-án**. Az öt helyszínen zajló események közt mindenki megtalálja a neki tetszőt. A kicsik és a nagyok egyaránt régi ismerősként köszönthetik a Tévémacit és Paprika Jancsit, akik egy interaktív kiállítás formájában megnyitják szobájuk ajtaját a közönség előtt. Bemutatjuk a televízió jelmeztárának kincseit: a különleges jelmezekben az egész család megörökökítheti magát. Számtalan gyerekprogram várja a fiatalabbakat: itt is találkozhatnak majd többek között Süsüvel, valamint kipróbálhatják magukat „Gyerekhíradósként”, amiről a felvételt DVD-n haza is vihetik.

Fotó: MTVA/Zih Zsolt

Összeállította: **Indri Gyula**

június 5. REPÜLÉS

Június 5-re két repüléssel kapcsolatos évforduló is esik, ráadásul mindkettő olyan eseményt örökít meg, amely első volt a maga nemében.

1783-ban különös meghívót kaptak a francia nemzeti gyűlés tagjai: egy teljesen ismeretlen dologról, a hőlégballonról volt benne szó, melyről a feltaláló Montgolfier testvérek azt állították, hogy június 5-én fel fog szállni a felhők közé. A kitűzött napon izgatott és hitetlenkedő tömeg állta körül a vászonzból és papírból összeállított hatalmas léggömböt. Alatta tűz lobogott, és amikor a füst megtöltötte a ballont, hirtelen örült sebességgel kezdett emelkedni, és meg sem állt az 1500 méteres magasságig. Az első szenzációs kísérletet aztán újabbak követték, és egyre több ember foglalkozott a repüléssel. A 19. század közepén feltalálták a léghajót, majd éppen száz esztendeje a siklógépet is. A századfordulóra már annyian repültek szerte a világban, hogy versenyeket is lehetett rendezni. Az első magyarországi nemzetközi versenyt 1910. június 5. és 15. között tartották a kistrákosi gyakorlóteren. A kezdeményezést lelkesen támogatta a fővárosi közgyűlés, és magánvállalkozók is komoly pénzekkel szálltak be a várható bevétel reményében. Minden együtt volt hát a sikerhez, csak az időjárás húzta keresztül a számításokat. Több gép már a berepülés során tönkrement, néhányat állás közben tört ropityává a vihar, és olyanok is akadtak, amelyek a nézők közé zuhantak. A pályázók azért így is jól jártak, mert gyengébb teljesítményükért is megkapták a díjakat, a szervezők viszont csúfos anyagi bukással zárták az első magyarországi repülőversenyt.

június 6. BÁNKI DONÁT

„Megállapítván tehetsége sokoldalúságát, nem hagyhatjuk említetlen azt a dicséretre való körülményt, hogy ha valamely feladatot kellett megoldani, mindig arra törekedett, hogy túlmenve az egyszerű kötelesség teljesítésén, magát az ügyet előmozdítsa; innen van aztán, hogy bármely ágában működött is a gépszerkesztésnek, működése mindenütt haladást jelentett.” Ez a részlet egy

bizonyítványból származik, melyet 1898-ban állított ki a Ganz gyár vezetősége. A jellemzés alanya Bánki Donát volt, aki 1859. június 6-án született. Eredetileg Löwingernek hívták, de később felvette szülőhelye, Bánk nevét. Tanulmányait a Műegyetemen folytatta, ahol már 20 évesen pályadíjat nyert a gázmotorokról írt dolgozatával. Az egyetem elvégzése után tanársegédi állást kapott, s ezzel párhuzamosan a Ganz gyárban is elhelyezkedett. Ott ismerkedett meg Csonka Jánossal, akivel együtt később hat újítást szabadalmaztatott. A legismertebb közülük a porlasztó volt, mely a mai napig is egyik legfontosabb része a gépjárműveknek.

A karburátor feltalálása után egy évvel, 1894-ben újabb találmánnyal jelentkezett. Robbanómotorjának lényege az volt, hogy gazdaságos működésével késleltetni tudta a gyújtást. De hiába volt világraszóló az újítása, a piacra mégsem tudott betörni vele, Diesel motorja ugyanis jóval nagyobb reklámozást és fejlesztési lehetőséget kapott, így a versenyben ő győzött. Bánki azonban nem csüggedt, inkább más kutatási területeket keresett magának; készített például turbinát törpe vízierőművek üzemeltetésére, és kidolgozott egy tervet a Vaskapu vízi erejének hasznosítására. Munkásságát külföldön is nagyra becsülték: turbináit a világ számos helyén gyártják, gépmodelljei pedig helyet kaptak a technikatörténeti múzeumokban.

június 30. MÓRICZ ZSIGMOND – SZÉP ERNŐ

Gyakran látható könyvekben az a csoportkép, amely 1932-ben a Zeneakadémián készült a Nyugat folyóirat jubileumi összejövételén. Csupa ismerős arc. Jobbra: Babits, Kosztolányi, Karinthy; középen pedig egymás mellett Szép Ernő és Móricz Zsigmond.

Móricz születésnapjáról megoszlanak a vélemények. Ő maga mindig büszkén mesélte, hogy Péter Pálkor, az aratás első napján jött világra, anyakönyvi kivonata szerint viszont csak július 2-án. Érdekes módon, a legtöbb lexikon a kettő között, június 30-a mellett döntött. Életrajzuk több ponton is találkozik. Mindketten falun nevelkedtek, Debrecenben tanultak, majd újságíróskodtak, és a századfordulótól Pesten éltek. Egyformán rajongtak Adyért, olykor eljártak a New York Kávéházba, és mindketten a Nyugat munkatársai lettek. S bár témaválasztásuk, stílusuk homlokegyenest különbözött, kedvelték és tisztelték egymást. Móricz egyszer különös ajándékot kapott Szép Ernőtől: „Hazamentem, s előkerestem a Galambfelhőket. Valami új cím kellene neki. Abban az időben Szép Ernőtől hallottam egy gyönyörű szót. Hogy Hajdúnánáson az olyan lányokat, akik az emberiség, a férfiemberiség üdvét szolgálják, árvalányoknak nevezik. Nagyon szép szó. Hónapokig ott muzsikált a fülemben. Szép Ernő olyan kedves volt, hogy a szót nekem adta. Azt mondta, hogy ez egy nekem való szó, s úgy hozta nekem vidékről, mint egy szál virágot. Hát én ezt a virágot kitűztem a Galambfelhők helyett a regényem homlokára.”

JÚNIUS

Programajánló

Összeállította: Gyimesné Szekeres Ágnes, Indri Dániel

XIX. Duna Karnevál Nemzetközi Multi-kulturális Fesztivál

Budapest, június 14–22.

A Fesztivál célja alapítása óta emelkedő minőségű, művészi értékekben gazdag, változatos programokat kínálni, határok nélküli magyar kulturális örökségünk világ és európai szintű népszerűsítése mellett a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése. A külföldi vendégek között egyaránt megtalálhatók a határon túli magyar hivatásos és hagyományörző, Európából, Ázsiából és a tengerentúlról érkezett egzotikus társulatok is. Minden évben 10-12 külföldi együttes közel 300 művésze érkezik a Duna Karneválra.

<http://dunakarneval.hu>

Élményvonattal Balatonfűre és a X. Tihanyi Levendula Fesztiválra

június 21. – a fesztivál július 6-ig látogatható

A levendula fontos és kiemelt szerepet játszott Tihany történetében, a mai napig jeles hagyományai vannak a levendula termesztésének és feldolgozásának. Ezek a hagyományok elevenednek fel minden évben a Levendula Fesztiválon. Népművészeti kirakodóvásár, kézműves játszóház várja az érdeklődőket, ahol elsősorban a levendula feldolgozásának különböző módjai ismerhetők meg. A Fesztivál fénypontja a levendula-aratás, amely során bárki kipróbálhatja ezt a munkát is.

<http://www.mavnosztalgia.hu/hu/programs/show/699>

Múzeumok Éjszakája

Országosan, június 21. éjféltől 22. éjfélig

Ezen a napon országos szinten több száz helyszínen tartanak programokat. A Szent Iván napjához igazodó eseményen nemcsak múzeumainkat látogathatjuk a szokatlan időpontban, hanem állatkertek, vadasparkok, fürdők, arborétumok, kulturális központok is helyet kapnak a programsorozatban, így mindenki ízlésének és érdeklődési körének megfelelően választhatja ki azt a helyszínt, ahol jól érzi magát a Múzeumok Éjszakáján.

Az **OFI Pedagógiai Könyvtár és Múzeum** szombaton 15.00–20.00 óráig várja szeretettel a gyerekeket, szülőket, pedagógusokat Budapesten, a Könyves Kálmán krt. 40. szám alatt a hagyományosan megrendezésre kerülő gyermekprogramjukon és Kamarakiállításukon. A kiállítás témája: Drámapedagógia hazánkban. Gyerekeknek szóló programok: régi mesefilmek vetítése; Pósa bácsi mese- és verseskönyvei (korabeli mesekönyvek nézegetése, mesék és versek felolvasása, illusztrációk készítése, színezése); Kézműves sarok: ólomüveg ablak készítése újszerűen.

<http://muzej.hu>

<http://www.opkm.hu>

Muzsikál az Erdő Mátrai Művészeti Napok

június 28 – július 6.

A rendezvénysorozat sajátossága, hogy a klasszikus és népzenei koncerteket különleges természeti környezetben, a Mátra erdeiben, patak völgyekben, pincesorokon tartja. 9 településen (Kozárd, Galyatető, Ipolytarnóc, Kékestető, Gyöngyöstarján, Ágasvár, Szurdokpüspöki, Pásztó-Mátrakeresztes, Tar-Fenyvespuszta) kínálnak színvonalas és tartalmas programokat. Sósiréten a legkisebbeket népi kézműves játszóház várja, a képzőművészet rajongóit képzőművészeti kiállítás, a sportolni vágyókat kerékpártúra, a helyi értékek iránt érdeklődőket helytörténeti előadás és helyi termékek bemutatója, a természetkedvelőket szakvezetéses erdei séta. A rendezvényt nap két erdei koncertben teljesedik ki, ugyanis Szeredi Krisztina énekművész és Hegedűs Valér zongorajátéka, majd a Cimbaliband vérpezsdítő ritmusai, közép-kelet európai dallamvilága ragadja magával a látogatókat.

<http://www.programturizmus.hu/tdestination-muzsikál-az-erdo.html>

A zsoldártól a rózsaszín regényig

Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum, november 25-ig

A kiállításon a 16–19. század között kiadott, hat tematikus blokkba rendezett, női művelődési vonatkozású könyveken kívül festmények, akvarellek, sokszorosított grafikai lapok és iparművészeti tárgyak is szerepelnek. Enteriőrök kialakításával bemutatják a női művelődéshez – írás, olvasás, zenélés – kapcsolódó korabeli bútorokat, tárgyi eszközöket. Önálló blokkban azokat az ábrázolásokat lehet megtekinteni, melyek a különböző társadalmi rétegekből származó nők olvasásának eltérő megítélésére világítanak rá.

<https://www.pim.hu>

Koronázási ünnepi játékok

Székesfehérvár, augusztus 17–18. Székesfehérvár, a magyar királyok koronázóvárosa Magyarországon 1916 óta nem látott ünnepi eseménysorozatra készül. Koronázási Ünnepi Játékok címmel évente megrendező ünnep keretén belül megidézi az ott koronázott, illetve ott nyugvó nagy királyaink alakjait. Szent István, Géza, Sarolt, Gizella, Szent Imre és Asztrik püspök négy és fél méter magas bábjai nagyszabású hagyományörző felvonuláson gördülnek végig Székesfehérvár történelmi belvárosán. A történelmi Fő utca házainak falain a Képes Krónika, az Anjou Krónika és a Vásári Kódex festett képeinek segítségével monumentális, mozgó „történelmi képregényként” elevenednek meg Szent István életének eseményei. A Koronázási Ünnepi Játékok fénypontja maga a Koronázási szertartásjáték, amely autentikus helyszínen, az egykori Nagyboldogasszony-bazilika helyén, királyaink koronázó helyszínén, Magyarország legnagyobb épített szabadtéri színpadán valósul meg grandiózus díszletek között, több mint száz fő részvételével.

<http://www.koronazas.hu>

Pécsi Szamárful Családi Fesztivál

Pécs, augusztus 22–24.

Idén is ingyenes családi fesztivállal zárja a Zsolnay Kulturális Negyed a nyarat, olyan programok segítségével, melyeknek fókuszában a lokális értékek megismerése, a környezet-tudatosság, az interaktivitás, az esélyegyenlőség állnak.

<http://www.szamarfulfesztival.hu/>

Leonardo kiállítás

Pécs, szeptember 30-ig

három pécsi helyszínen látogatható az a kiállítás, amely a megszokottól eltérő módon állít emléket a világhírű olasz polihisztnak. A tárlaton Leonardo da Vinci szenzációs találmányai alapján készült, pontos, korhű modellek, rajzok, kéziratok, valamint a modern kor multimédiás eszközei segítségével ismerhetjük meg az alkotásokat létrehozó elmét. Az elmúlt évtizedekben számos kiállítást rendeztek, amelyek Leonardót mint feltalálót mutatták be, elsősorban a maga korában szenzációsnak számító találmányain keresztül. Az ilyen tárlatok összeállítása azonban nélkülözte azt a szempontot, hogy a reneszánsz polihisztor munkássága mennyiben járult hozzá a tudományok, a technika, a művészetek – és általánosságban a kultúra fejlődéséhez.

A kiállítás egyaránt bemutatja a kifinomult művészt, az utánozhatatlan rajzoló, a gépezetek működési elveit fűrésző akkurátus feltalálót, az innovatív építésszt, és a repülést, az anatómiát tanulmányozó tudóst. A tárlat látogatói megcsodálhatják Leonardo úgynevezett „autobiljárnak” modelljét is, amely igen sok tudós körében nagy érdeklődést váltott ki már a XX. század elejétől fogva. A kiállítás a Széchenyi tér (Sforza-ló) mellett két helyszínen látogatható: a JPM Modern Magyar Képtárban (Pécs, Papnövelde u. 5.), valamint a JPM Martyn Múzeumban (Pécs, Káptalan u. 4.).

Nyitva tartás: minden nap 10–18 óráig (nincs szünnap)

<http://www.leonardopecs.hu>

Repüléstörténeti és Űrhajózási Kiállítás

Budapest, szeptember végéig

Az utolsó magyar király repülője, valamint I. világháborús, világrekorder gép mellett repülőgép-szimulátorok és földi űrutazás várja a látogatókat a Petőfi Csarnok emeleti részén. Az érdeklődők nemcsak a több mint 50 eredeti repülőgépet (motoros és vitorlázó gépek, helikopter), valamint számos eredeti repülőgépmotort és hajtóművet tekinthetnek meg a kiállításon, hanem a számítógépes repülésszimulátorokon túl beülhetnek egy Rubik-féle Góbé vitorlázó repülőgép pilótafülkéjébe is, ahol virtuálisan élhetik át a vitorlázó-repülés élményét egy „iskolakör” idejéig. A kiállításon látható a világ legelső teljesen fém építésű repülőgépének, a Junkers F13-as gépnek egy korai, teljesen megmaradt példánya. A gép 1921 óta nem repült, utolsó utasa IV. Károly magyar király volt, aki második hazatérési kísérletekor („királypuccs”) használta az akkor szinte teljesen új repülőgépet. A tárlaton megtekinthető a Közlekedési Múzeum űrhajózási gyűjteménye is, amely eredeti műszerek, modellek, dokumentumok mellett olyan érdekességekkel is várja a látogatókat, mint Farkas Bertalan és Valerij Kubaszov Szozuz parancsnoki egységének méretpontos másolata, amelybe bárki beleülhet, vagy a Marson már több mint egy évtizede működő Opportunity marsjáró 1:1 arányú másolata.

www.mmkm.hu

Iránytű

Összeállította: **Indri Dániel**

Felújítják a Tündérpalotát

Az OFI Pedagógiai Könyvtár és Múzeumának helyet adó Tündérpalota felújítására kerül sor hamarosan a budapesti Könyves Kálmán körúton. Az OFI 520 millió forint támogatást nyert a KEOP-5.6.0/12-2013-0013 számú projekt keretében a Tündérpalota energiahatékonysági korszerűsítésére. 2014. január 2. és 2015. június 30. között sor kerül az épületegyüttes utólagos külső hőszigetelésére, a külső nyílászárók cseréjére, a világítási rendszer energiatakarékos átalakítására, a fűtési rendszer korszerűsítésére és napelemek telepítésére is. (www.ofi.hu)

Lovász László a Magyar Tudományos Akadémia új elnöke

Május 6-án zárt ülésen választották meg a Magyar Tudományos Akadémia új elnökét. Lovász László matematikus, munkásságáért megkapta a legnagyobb nemzetközi szakmai díjakat (Wolf- és Kyoto-díj), téziseit és sejtéseit világszerte tanítják. „A megújítás valóban a megmaradás záloga” – hangsúlyozta Lovász László, aki méltatta elődje, Pálincás József elmúlt hat évben végzett tevékenységét. Pálincás József köszöntötte az MTA újonnan megválasztott elnökét: „Szép és nehéz hivatás volt ez, amelyben, tudom, minden sokszoros súllyal esett és esik latba” – fogalmazott Pálincás.

A lekösznő elnökkel, Pálincás Józseffel lapunk 2013. évi 9. számában készítettünk interjút, Lovász Lászlóval pedig a 2013. évi 8. lapszámunkban beszélgettünk.

Támogatás határon túli módszertani központoknak

A magyar kormány 60 millió forint összegű támogatást ítélt meg a határon túli magyar módszertani központok, pedagógus szövetségek működésére, tevékenységeik támogatására. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2014. áprilisában meghívásos pályázatot hirdetett, melyre 12 szervezet összesen 75 millió forintnyújtott be kérelmet. Az EMMI köznevelésért felelős államtitkára 2014. május 8-án hozta meg döntését.

PÁLYÁZATOK

Rajz-, fotó- és családi pályázat a környezettudatos, közösségbarát közlekedés jegyében

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, a Vidékfejlesztési Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma idén is közös kreatív pályázatot hirdet az Európai Mobilitási Hét alkalmából. A 2014. évi Európai Mobilitási Hét központi témája az általános életminőség tudatos javítása. „**A mi utcánk, a mi jövőnk!**” mottó ennek tükrében egy olyan ideális világ elképzelésére buzdítja a pályázókat, amelyben az autók uralta utcaképet egy alternatív, közösségbarát környezet váltja fel.

A pályázatra rajz, fotó és közös családi alkotás kategóriában nevezhetnek a különböző korosztályok képviselői, óvodás kortól egészen a felnőttkorig. Az elbírálás fő szempontja, hogy az alkotó hogyan ábrázolja az autóktól mentes, a természethez és a valós közösségi élethez közelebb álló tereket. A pályamunkákat összesen hét kategóriában értékelik: a legsikeresebb művek alkotói kerékpárt nyerhetnek, a kiemelkedő alkotásokat pedig különdíjakkal jutalmaznak. Az eredményhirdetés és a díjátadó ünnepség idén is a szeptemberi Európai Mobilitási Hét magyarországi programsorozatának része lesz.

A pályázatokat postai és elektronikus úton lehet beküldeni **2014. június 30-ig**.

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/hirek/rajz-foto-es-csaladi-palyazat-a-kornyeztudatos-kozossegbarat-kozlekedes-jegyeben>

Frekot Erika képei

Mohácsi emlékhely

Hódnymok (Népsziget)

Zenélő kút (Margitsziget)

Lisztmajmocska (Nyíregyházi Állatkert)

Hússzínű ujjaskosbor (Kiskunság)

Skanzen (Sóstógyógyfürdő)

Pályázati felhívás

Segítő diákok 2014

Az iskolai közösségi szolgálat bevezetése egy olyan kulcsfontosságú eszköz a felnövekvő generációk nevelésében, amelyben három tényező – oktatás, önkéntesség és társadalmi felelősségvállalás – együttes hatása révén alakulhat ki a másokat segítő cél és attitűd az élményközpontú pedagógia, illetve a tapasztalati úton történő egymástól való tanulás által. Jelen pályázat keretében olyan eseményekről készült dokumentumokat, alkotásokat kívánunk összegyűjteni és közzétenni, amelyek az iskolák épületein belül és azokon kívül is a közösségi szolgálat keretei között megvalósított tevékenységeket mutatják be.

Az iskolai közösségi szolgálat jó gyakorlatainak elterjesztése érdekében az Oktató- és Fejlesztő Intézet nyílt pályázatot hirdet Magyarországon, a középfokú iskolákban nappali képzésben 2016. január 1-jét követően érettségi vizsgát tevő tanulók; az iskolai közösségi szolgálat program lebonyolításában részt vevő pedagógusok (például: IKSZ koordinátor, osztályfőnök), valamint a közösségi szolgálatot teljesítő diákokat fogadó intézmények számára az iskolai közösségi szolgálat programok széles társadalmi körben való megismertetése céljából.

A pályázat **diákok, pedagógusok és fogadóintézmények** számára került kiírásra különböző kategóriákban.

A szakmai értékelésen legmagasabb pontszámot elért pályamunkák (kategóriánként maximum 1–5 pályázat, azaz összesen legfeljebb 15 pályázat) a kiíró által a pályázat összes díjazottja számára felajánlott **300 000 forint összértékű díjakat** nyerhetik meg.

A pályázatokat **2014. július 30. 24.00 óráig** lehet benyújtani, elektronikus formátumban. A határidőn túl, vagy nem megfelelő formátumban érkezett pályázat szakmai bírálat nélkül elutasításra kerül.

Beküldési cím: kozossegi.szolgalat@ofi.hu

Bővebb információ: <http://kozossegi.ofi.hu>, kozossegi.szolgalat@ofi.hu

OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

Iskolai
Közösségi
Szolgálat